

Møteinnkalling

I samsvar med møteplan holdes det møte i Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

08.10.2014, kl. 12:00 - 16:00 i Christies gate 13.

Innkalling er sendt til:

Jarle Eid, Inger Hilde Nordhus, Maurice B. Mittelmark, Åsa Hammar, Ståle Einarsen, Gunn Elisabeth Søreide (1. vara gr. A), Yves Aubert, Anlaug Lid, Ann Kristin Meberg, Elfrid Krossbakken, Magne Seierslund

Saksliste og sakspapirer følger vedlagt.

Eventuelle forfall bes meldt snarest sekretariatet, tlf. 55582091, evt. per e-post til Turid.Rossnes@psyfa.uib.no

Bergen, 01.10.2014

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Saksliste

Styresak	Saker til behandling	U.off.
S 60/14	Godkjenning av innkalling og saksliste	
S 61/14	Godkjenning av protokoll fra forrige styremøte	
S 62/14	Strategi for økt studiekvalitet og styrking av instituttens fagmiljø 2015-2020	
S 63/14	Nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til årlig opptak til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi	
S 64/14	Samordning av engelskspråklige masterprogram ved HEMIL-senteret	
S 65/14	Opprettelse av bachelorprogram i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk, samt tilpasninger av bachelorprogrammet i pedagogikk	
S 66/14	Opprettelse av femårig integrert masterprogram i logopedi	
S 67/14	Opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi	
S 68/14	Revidering av årsstudium i psykologi	

S 60/14 Godkjenning av innkalling og saksliste

S 61/14 Godkjenning av protokoll fra forrige styremøte

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 62/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 29.09.2014

Arkivsaknr: 2014/9113

Strategi for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø 2015-2020

Bakgrunn

I inneværende planperiode har grunnmiljøene ved fakultetet gjort mye for å fornye, kvalitetssikre og videreutvikle emner og utdanningsprogram. Ved inngang til ny strategiplanperiode er det derfor naturlig å synliggjøre resultater og identifisere tiltak som kan øke studiekvalitet, gi flere muligheter til gradsgivende studier og ytterligere styrke instituttene fagmiljø.

Gjennom dialogmøter og diskusjoner i KUE, instituttlederemøter og fakultetsstyremøter har grunnmiljøene sammen med fakultetsledelsen identifisert flere utfordringer/problemområder. Prosessene har også identifisert åpenbare styrker og ulike forslag til løsninger.

Fakultetsstyret og instituttledelsen har i løpet av våren 2014 kommet med innspill og kommentarer til mulige tiltak for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø og studietilbud. Arbeidet har munnet ut i en analyse som beskriver forslag til ulike endringer i studietilbudet ved fakultetet (vedlegg 1). Sakene innebærer endringer både med hensyn til studieprogramporteføljen, emner og studieprogram, samt grunnlaget for å foreslå en endring av opptaksordningen til profesjonsstudiet i psykologi (vedlegg 2).

Endringene som er oppsummert i notatet har vært drøftet i flere møter med fakultets- og instituttledelse, blant annet på Solstrand i juni 2014, Ulriken 27. august 2014, Bjørnefjorden 10. september, i tillegg til flere instituttlederemøter i løpet av våren 2014. Saken har også vært oppe til behandling i de enkelte instituttrådene og studentutvalget, med invitasjon til å komme med kommentarer til notatet innen 26. september 2014 (vedlegg 3- 7). Hovedlinjene i notatet og enkelte forhold har vært forelagt universitetsledelsen i separate møter til orientering og i forbindelse med budsjett for 2015. Det videre arbeid med oppfølging av de ulike sakene forutsetter fortsatt god dialog med instituttene, studentene og universitetsledelsen.

Nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov

Kunnskapsdepartementet (KD) har i budsjettbrevet til universitets og høgskolesektoren og i eget oppdragsbrev 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftige studietilbud i UHR sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har få faste vitenskapelig tilsatte og/eller under 20 studenter. UiB har i brev 06.06.14. bedt

alle fakulteter om tilbakemeldinger. Dette arbeidet er meget relevant for den gjennomgang fakultetet har hatt siste år i forhold til å øke studiekvalitet og styrking av instituttens fagmiljø.

Det psykologiske fakultet (DPF) har flere sterke sider, blant annet:

- Fakultetet er et breddefakultet med meget god søkning til en rekke forskningsbaserte studieprogram med høy samfunnsrelevans.
- Fakultetets forskere er blant de mest produktive ved UiB og fakultetets PhD-kandidater inkludert Dobbeltkompetanse-programmet viser gode resultater
- Institutter og forskningsgrupper er vel etablert og vi har administrative støttefunksjoner som holder høy kvalitet
- Fakultetet vil i løpet av 2015 etablere en rekke nye studentarbeidsplasser i C-12
- Campus Årstadvollen kan på lengre sikt gi nye muligheter for fagmiljøene.

Fakultet har imidlertid også flere utfordringer, blant annet:

- Gjennomføringen på samtlige BA-program er svak, bare 40-50 %.
- Gjennomføring og progresjon på årsstudiet i psykologi er svak med høyt gjentak av eksamen.
- Lavere grads studenter rapporterer lav fagtilhørighet og er usikre på gradens yrkesrelevans.
- Fakultetet har flere, små studieprogram (dvs i antall studenter og fagmiljø) f.eks. GAD, «Health Promotion», logopedi og barnevern
- Fakultetet har relativt mange studieprogram på lavere grad og flere av MA-programmene tar bare opp studenter annet hvert år.
- Flere fagmiljø melder om en ubalanse mellom ressurser og oppgaver, noe som fører til slitasje og vanskeliggjør god oppfølging av studentene på programmet.
- Økende behov for mer tidsmessige arealer til undervisningsrom, klinikker, kontor og laboratorier.

Målsetting for økt studiekvalitet og styrkede fagmiljøer

Det psykologiske fakultet skal ha sterke fagmiljø som tilbyr attraktive forskningsbaserte studier med høy kvalitet og samfunnsrelevans. Fakultetets fire BA-program gjennomfører i 2014 en planlagt programevaluering. I tillegg til dette vurderer fakultetet og instituttene ulike utdanningsstrategiske tiltak som det kan være aktuelt å gjennomføre i perioden 2015 -2018 med sikte på:

- At alle utdanningsprogrammene skal ha en tilstrekkelig robust fagstab
- At studentene opplever et godt læringsmiljø, herunder; fagtilhørighet, gode arbeidsplasser og godt studiefelleskap
- At studiegjennomføring på lavere grad skal øke fra 50 % til 75 % innen 2017
- At flere MA-program skal kunne tilby årlig opptak fra 2016
- At fakultetet frem mot 2017 skal bygge opp og vedlikeholde en attraktiv EVU-portefølje
- At studiene er forskningsbaserte med høy faglig og pedagogisk kvalitet
- At utdanningsmålene er motiverende og tydelig viser til samfunnsrelevans

- At fakultetet har minimum to førsteprioritetssøkere pr studieplass til alle program.

Målsettingen om å redusere frafallet gjennom fokus på studiekvalitet er i tråd U-styresak 85/14 om frafall ved UiB. I den påfølgende diskusjonen i universitetsstyret i møtet 24. september 2014 pekte styremedlemmene på at frafall må oppfattes som et problem dersom dette er et resultat av dårlig studiekvalitet, i tillegg til manglende faglig og sosial tilhørighet hos studentene.

Vurderinger og forslag til tiltak ved de ulike instituttene

HEMIL-senteret

Drøftinger ved HEMIL viser at det er lav rekruttering og gjennomføring på BA-programmet i folkehelse og helsefremmende arbeid, mens det motsatte gjelder for masterprogrammene. Fagmiljøene rundt masterprogrammene er imidlertid små, og opptak annet hvert år gjør sitt til at det er relativt få studenter på programmene.

I samråd med HEMIL foreslås det derfor å legge ned bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid, og heller styrke masterprogrammene ved å innføre årlig opptak fra og med høsten 2016 til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi. Dette er tenkt gjennomført ved at 60 studieplasser fra BA-programmet konverteres til 40 studieplasser på de to masterprogrammene. Metodeundervisningen for de to masterprogrammene samordnes. Fra høsten 2015 ønsker HEMIL å overta ansvaret for metodeundervisningen på disse programmene fra MOFA. Når det gjelder de to internasjonale masterprogrammene (MA i «Gender and Development» og MA i «Health Promotion») er det behov for å styrke ressursbasen for programmene og vurdere muligheter for samordning og årlig opptak.

Institutt for pedagogikk

Ved Institutt for pedagogikk ser man at bachelorprogrammet har relativt god rekruttering, men svak gjennomføring. Undersøkelser blant bachelorstudentene i pedagogikk viser at fravær av pedagogikkemner i første semester svekker fagtilhørighet og motivasjon. De to masterprogrammene i pedagogikk (et campus-basert og et nettbasert deltidsstudium) har god gjennomføring, men er ressurskrevende. I tillegg ser man at PPU kun fyller opp ca. 80-90 av 180 studieplasser. Skolen spiller en viktig rolle for barn og unge sin utvikling, læring og tilpasning til samfunnet og forventes i økende grad å skulle ivareta og følge opp barn med særlige sosiale, emosjonelle og faglige behov. Framtidens skole vil ha behov for ansatte med kompetanse på en rekke områder.

Det foreslås derfor at det første året av BA-programmet legges om slik at det til sammen kan utgjøre et 60 studiepoengs studietilbud i pedagogikk som også kan tilbys som nytt innføringsemne i pedagogikk eller som frie studiepoeng i kombinasjoner med andre fag. Dette innebærer blant annet flytting av Ex.phil. til andre eller tredje studieår. I tillegg foreslås det å overføre 60 av ubenyttede og fullfinansierte studieplasser fra PPU til et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk.

Institutt for biologisk og medisinsk psykologi

Masterprogrammet i logopedi er unikt med sin helsefaglige profil, og har god rekruttering og årlig opptak. Norsk logopedlag ønsker autorisasjon og femårig utdanning. På bakgrunn av dette har man vurdert muligheten for å utvikle et femårig integrert masterprogram i logopedi ved å la første delen av programmet bestå av et tilpasset treårig bachelorprogram i spesialpedagogikk.

Det foreslås derfor at første opptak til femårig logopedutdanning gjøres fra 2016 ved at 20 studenter tas opp til et femårig masterprogram i logopedi. For å sikre god sammenheng mellom de tre første og de to siste årene i det femårige programmet, kan man for eksempel opprette spesialemner i det siste året av BA-programmet i spesialpedagogikk. Det bør være en målsetting at utdanningen ved UiB skal kunne gi en fremtidig autorisasjon som logoped. Samtidig har fakultetet meldt behov for 10 nye studieplasser på dagens toårige masterprogram i logopedi i budsjettet for 2015. Da logopedistudiet er et klinisk og praksisorientert studium bør det være grunnlag for å søke studiet omgjort til finansieringskategori B.

Institutt for klinisk psykologi

IKP har fokus på implementering av revidert studieplan på profesjonsstudiet i psykologi og en generell styrking av den praktisk kliniske ferdighetsopplæringen gjennom hele studiet. I drøftinger er det pekt på at den heterogene fagbakgrunnen til studentene (ca. 60 % av studentene kommer utenfra UiB) skaper faglige og pedagogiske utfordringer. I tillegg ses det som problematisk at den eksisterende femårige studieplanen gir færre åpninger for studentutveksling. Generelt ønskes en utvikling av undervisningsklinikken og eksternpraksis, med behov for styrket ferdighetstrening og flere praksismuligheter.

På bakgrunn av dette foreslås det at opptaket til profesjonsstudiet i psykologi gjennomføres via Samordna opptak, SO, fra 2016, slik at man i likhet med UiO og NTNU får opptak til et seksårig integrert studieprogram. En sammenhengende studieplan over 12 semester (6 år) vil kunne styrke fag- og praksisutdanningen og styrke forutsetningene for utøvelse av psykologrollen. Det forutsettes at det ved overgang til opptak via SO etableres gode og oversiktlige overgangsordninger og tilpasninger for studenter på årsstudiet i psykologi ved UiB. Økte resultatinntekter som følge av endring i opptaksordningen bør benyttes til å styrke lavere grad og det første året av profesjonsprogrammet.

Institutt for samfunnspsykologi

Rekrutteringen til årsstudiet er god, men har svak uttelling i forhold til studiepoengproduksjon. I dag fungerer årsstudiet blant annet som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, noe som fører til stort gjentak av eksamener som ikke gir uttelling, men som krever ressurser med hensyn til sensur, veiledning, administrasjon, osv. Det tilbys også kostnadskreven Ex.phil.-undervisning (seminarmodell) for alle studentene på årsstudiet. Dagen årsstudium i psykologi gir ikke undervisningskompetanse i skolen.

Bachelorprogrammene har meget god rekruttering, men svak gjennomføring. I tillegg til at det også her er gjentak av eksamener, opplever studentene manglende studietilhørighet, samt usikkerhet i forhold til yrkesrelevans og muligheter for videre studier.

Det foreslås derfor at Ex.phil. tas ut av årsstudiet i psykologi, og at studiet endres til en 60 sp årsenhet som gir undervisningskompetanse. Samtidig flyttes Ex.phil. til andre eller tredje studieår i de to BA-programmene i psykologi, slik at det første året i BA-programmene utgjøres av det «nye» årsstudiet i psykologi. Det foreslås videre at 82 studieplasser fra årsstudiet overføres til profesjonsstudiet fra og med 2016 som en konsekvens av at man innfører direkte opptak til seksårig integrert studium via SO fra samme år.

Flytting av Ex.phil.

Ved Universitetet i Bergen er det krav om at det i en bachelorgrad på 180 studiepoeng skal inngå 10 studiepoeng Ex.phil. i tillegg til minst 10 studiepoeng (men ikke mer enn 20) andre innføringsemner. Krav til innføringsemner fastsettes av fakultetet.

For bachelorstudentene ved fakultet innebærer endringene på lavere grad at Ex.phil. flyttes fra første semester til andre eller tredje studieår i graden. Dette medfører at første året i bachelorprogrammene kan legges om som skissert over med virkning fra høsten 2016.

For bachelorprogrammet i pedagogikk gjelder det at de må erstatte innføringsemner tilsvarende 10 studiepoeng i 2015 (erstatning for POH100), og muligens ytterligere 10 sp i 2016 dersom en også ønsker å erstatte dagens variant av Ex.fac.

Etter- og videreutdanning

Parallelt med denne gjennomgangen av studieprogramporteføljen ved fakultetet, er det satt i gang et lignende arbeid i forhold til utvikling og organisering av fakultetets tilbud innen etter- og videreutdanning (EVU). Dette arbeidet foregår samtidig med at UiB nå utarbeider en ny handlingsplan for EVU-virksomheten ved institusjonen. Styret vil få forelagt sak vedrørende EVU ved fakultetet i løpet av høsten 2014/våren 2015.

Ressurssituasjonen

De planlagte nye undervisningsaktivitetene må avpasses tilgjengelige ressurser, og det blir derfor viktig å legge til grunn realistiske ressursvurderinger under arbeidet med å utvikle reviderte undervisningsplaner/ emner. Ved implementering av omlegginger i studietilbud og omdisponering av studieplasser vil fakultetet som helhet få en periode med reduksjon i inntekter, samtidig som vi har økte kostnader i forbindelse med oppstart og omlegginger.

I budsjettet for 2015 må fakultetet påregne rammekutt og økt husleiekostnader til UiB sentralt. Budsjettet vil imidlertid også inneholde en buffer i form av økte resultatmidler for utdanning og forskning som i 2015 vil øke inntektene med omkring ti millioner kroner. Dette er budsjettmidler som normalt må disponeres innen budsjettåret, men fakultetet vil søke å få satt av deler av dette handlingsrommet til et internt omstillingsprosjekt som kan dekke inn start- og overgangskostnader forbundet med de ulike tiltakene som er skissert i denne saken. Det foreslås derfor å avsettes inntil fire millioner per år til å dekke omstillingskostnader og forskuttere nyttilsetninger i påvente av økte resultatmidler i perioden 2015-2018.

Det anbefales som nevnt å organisere implementeringen av de foreslåtte endringene som et eget prosjekt i perioden 2015-2018. Gjennom en prosjektorganisering blir det mulig å estimere kostnader over tid og tilføre ekstra ressurser i en tidsbegrenset periode, både på vitenskapelige og administrativ side. Det vil være aktuelt å etablere en prosjektorganisasjon tilsvarende omtrent én administrativ og én vitenskapelig stilling. Prosjektkostnader til to stillinger vil komme på ca. 1,5 millioner per år.

Videre foreslås det å utarbeide en plan for opptrapping av nye faste og midlertidige vitenskapelige stillinger knyttet til de foreslåtte tiltakene. Dimensjonering vil avhenge av hvilke tiltak styret prioriterer å iverksette og universitetsstyrets tilslutning. Det legges opp til at når de foreslåtte endringene er gjennomført i 2018 skal studieprogrammene kunne drives innenfor den ressursrammen som fakultetet da har tilgjengelig.

Informasjon

Det må lages en informasjonsplan for de endringene som er beskrevet i saksforelegget, som kan iverksettes umiddelbart etter at endringene er vedtatt. Dette vil blant annet gjelde informasjon om nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid fra 2015 og overgangsordninger knyttet til overgang til direkte opptak til profesjonsstudiet i psykologi fra 2016.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget, blant annet ved overgang til direkte opptak til profesjonsstudiet og etablering av femårig studium i logopedi. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner.

Delegering

KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret.

Merknader fra instituttene og studentutvalget (SU)

Analysen og forslaget til kvalitetsforbedringer og styrking av instituttene fagmiljø har vært på høring ved instituttene/instituttet og studentutvalget. Høringsuttalelsene er entydig positive, og tilbakemeldingene fra instituttene viser et positivt engasjement for å bidra til utvikling og fornyelse langs de linjer som er skissert i denne saken (jfr. vedlegg 3-7).

Alle de tre instituttene (IKP, ISP og IBMP) med ansvar for emner på profesjonsstudiet i psykologi støtter forslaget om innføring av direkte opptak til seksårig integrert program via SO.

Med ansvar for fagfeltet logopedi er også IBMP positive til å opprette et femårig integrert masterprogram i logopedi, men peker på viktigheten av å se nærmere på balansen mellom det spesialpedagogiske og det helsefaglige perspektivet i en slik ny utdanning.

ISP støtter blant annet forslaget om flytting av Ex.phil. til senere i studieløpet i bachelorprogrammene, samt at årsstudiet i psykologi revideres slik at det blir en 60 studiepoengs enhet i psykologi. ISP peker også på at enkelte forslag bør utredes nærmere.

IPED støtter også de prosessene som er foreslått, og nevner særlig opprettelsen av et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk.

HEMIL er positive til endringene som er foreslått, som innebærer blant annet nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til masterprogrammene ved instituttet.

Samtlige institutter peker på viktigheten av å utrede de økonomiske rammene rundt endringsprosessene, både i forhold til nye stillinger og med hensyn til de ressursene instituttet allerede disponerer.

SU har diskutert sakene og uttrykker noe bekymring for blant annet kjønnsbalanse på profesjonsstudiet. De har også diskutert muligheter for eksempelvis tilleggspoeng for kjønn, motivasjonsbrev eller lignende, og at det er ønskelig fremover å se nærmere på ulike alternativer. SU poengterer også viktigheten av å unngå gjentakelser av pensum i de foreslåtte nye modellene.

Kommentar

Det psykologiske fakultet skal ha sterke fagmiljø som tilbyr attraktive forskningsbaserte studier med høy kvalitet og samfunnsrelevans. I prosessen med å kartlegge utfordringer og analysere mulige tiltak har dialogene med institutter, fagmiljø, studentene og universitetsledelse vært svært viktig. I det videre arbeidet vil en fortsatt god dialog med alle berørte parter være viktig for å skape legitimitet og engasjement rundt tiltakene.

De foreslåtte endringene viderefører og styrker fagmiljøenes gode resultater og legger opp til økt studiekvalitet og bedre gjennomføring av studieprogrammene på lavere grad. Det forventes derfor at rekrutteringen til studieprogrammene fortsatt vil være god og at gjennomføringen på lavere grad vil øke slik at ressursrammen til fakultet over tid vil øke som følge av endringene.

De foreslåtte omleggingene innebærer blant annet at studieplasser flyttes fra årsstudiet i psykologi til profesjonsprogrammet i psykologi og fra bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid til mastergradene ved HEMIL. Dette, sammen med forslaget om å etablere et sammenhengende (3+2) studieløp frem mot femårig integrert masterutdanning i logopedi gjør at vi ved fakultetet vil få en mer jevn fordeling av studieplasser på lavere og høyere grad. I Tabell 1 under er vist en tentativ endring av studieplasser fra 2014 til 2018.

Tabell 1: Ramme for studieplasser, tentativ endring fra 2014 til 2018

Studieprogram ¹	2014	2015	2016	2017	2018
ÅRS-PSY	320	320	238	238	238
ÅRS-PED					
BA-HFR	120	80	40	0	0
BA-PED	120	120	120	120	120
BA-SPED	0	0	20	40	60
BA-GENP	180	180	180	180	180
BA-AOP	180	180	180	180	180
SUM LAVERE GRAD	920	880	778	758	778
MA-PSY	40	40	40	40	40
MA-LOGO	40	40	60 (20+40)	80 (40+40)	100 (60+40)
MA-BARN	20	20	40	40	40
MA-HFR	20	20	40	40	40
MA-PED	20	20	20	20	20
MA-PEDIK	20	20	20	20	20
MA-GAD	20	20	0	0	0
MA-HPRO	20	20	0	0	0
MA-INT	0	0	40	40	40
MA-PRO	410 (82x5)	410 (82x5)	492 (82x6)	492 (82x6)	492 (82x6)
PPU- Praktisk Pedagogisk Utdanning	180	180	120	120	120
SUM HØYERE GRAD	773	790	872	892	912
TOTAL SUM	1693	1670	1650	1650	1690

¹ Forkortelsene for studieprogrammene er laget for dette saksfremlegget og kan derfor avvike fra forkortelser og studieprogramkoder brukt i andre systemer (som f.eks. i FS).

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret gir sin tilslutning til:

1. arbeidet med å øke studiekvalitet og styrke instituttenes fagmiljø langs de linjer som er omtalt i saken og med de merknader som fremkom i møtet
2. at KUE får fullmakt til å foreta mindre studieplanendringer

Fakultetsstyret ber om:

1. at det utarbeides en informasjonsplan
2. at det utarbeides en plan for opptrapping av stillinger knyttet til de nye tiltakene
3. at utfyllende regler gjennomgås og legges fram for styret

Jarle Eid
Dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Notat om studieplanendringer for økt kvalitet og en styrking av instituttenes fagmiljø
- 2 Notat om opptak til profesjonsstudiet i psykologi ved UiB
- 3 Innspill fra HEMIL-senteret
- 4 Innspill fra Institutt for pedagogikk
- 5 Innspill fra Institutt for biologisk og medisinsk psykologi
- 6 Innspill fra Institutt for klinisk psykologi
- 7 Innspill fra Institutt for samfunnspsykologi

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 63/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til årlig opptak til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi

Bakgrunn

HEMIL-senteret forvalter i dag fem ulike studieprogram (ett på lavere grad og fire på høyere grad) der masterprogrammene har opptak annet hvert år. HEMIL har flere studieprogram med relativt få studenter og små fagmiljøer. Både nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov danner bakgrunn for de endringene som er beskrevet i dette saksframlegget.

Kunnskapsdepartementet (KD) har i sitt budsjettbrev til universitets- og høyskolesektoren, og i eget oppdragsbrev datert 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftig studietilbud i UH-sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har for få vitenskapelig tilsatte og/eller studieprogrammene har under 20 studenter. Dette gjelder i stor grad for studieprogrammene ved HEMIL-senteret.

Dette saksframlegget beskriver forslaget om å legge ned bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid, og at ressurser fra bachelorprogrammet omdisponeres til å styrke masterprogrammene ved instituttet.

Nedlegging av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid

HEMIL har årlig opptak på 40 studenter, til sammen 120 studieplasser på bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid (BA-HFR). Programmet har gjennom flere år hatt svak rekruttering og gjennomføring slik Tabell 1 indikerer. HEMIL har to stillinger knyttet til obligatoriske emner på BA-HFR. Programmet er tverrfakultært, og studiepoengproduksjonen ved HEMIL er derfor lavere enn om flere av emnene i programmet hadde blitt tilbudt av instituttet.

HEMIL har gjennom flere år gjennomført ulike tiltak for å styrke rekruttering og faglig tilhørighet og fullføring. Programmets tverrfakultære karakter har vist at det vanskelig å etablere sosial og faglig tilhørighet. Et tilleggsmoment er at flere høyskoler, deriblant HiB, tilbyr konkurrerende program.

Tabell 1: Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid (BA-HFR)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	40	40
Antall søkere (1. prioritet)	34	62	59	58
Tilbud opptak (alle prioriteter)	66	68	84	99
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	32	38	33	47
Møtt (alle prioriteter)	28	34	31	41
Totalt registrerte studenter (høst)	74	72	64	72
Antall ferdige kandidater	13	12	23	6
Studiepoengproduksjon (hele året) ¹	19,5	15,5	15,5	11
75 % av resultatbasert uttelling ²	482 625	395 250	406 875	288 750 ³

Tallene i tabellen over viser at bachelorprogrammet ligger langt fra ønsket målsetting om 75 % gjennomføring og minimum to førsteprioritetssøkere per studieplass. Tilbakemeldinger fra studentene viser også at yrkesrelevansen ikke framstår som tydelig nok til at de velger å fullføre studiet.

Forslag til tiltak

Det foreslås at BA-HFR har siste opptak av 40 studenter høsten 2014, og at programmet deretter gradvis fases ut fra høsten 2015 og frem til våren 2017. Som en overgangsordning vil studentene på programmet gis mulighet til å avlegge eksamen til og med to semester etter at det er gitt undervisning i emnet for siste gang. Dette er i henhold til UiB studieforskrift. Overgangsordningen vil gi opptatte studenter god mulighet til å fullføre bachelorgraden før programmet formelt legges ned våren 2017.

Konsekvenser av tiltaket

Forslaget innebærer at fakultetet over en treårs periode legger ned 120 studieplasser på BA-HFR, som deretter omdisponeres (se lenger nede).

Ressurssituasjon

Studieplassene ved BA-HFR ble opprettet i forbindelse med kvalitetsreformen og ble ikke fullfinansiert ved oppstart.⁴ Programmets tverrfakultære innretning tilsier at HEMIL verken har fått full uttelling for studiepoengproduksjon eller har hatt full basisfinansiering for de 120 studieplassene på BA-HFR. Det er rimelig å ta utgangspunkt i at de to faste vitenskapelige stillingene og tilhørende administrativ ressurs tilsvarer basisfinansiering for om lag 60 fullfinansierte studieplasser i kategori F.

¹ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

² Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

³ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

⁴ Jmf. fakultetsstyresakene 11/04 (arkivsaksnr. 04/2189) og 25/04 (arkivsaksnr. 04/2878).

Dersom BA-HFR legger ned 120 studieplasser bør 60 studieplasser med tilhørende basisressurser (to stillinger) omfordeles internt for å styrke MA-tilbudet ved HEMIL.

Informasjon

Programmet er tverrfakultært og berørte fakulteter, studenter og samarbeidspartnere må informeres om endringene. Studentene på programmet må ivaretas, og det må etableres gode rutiner for avvikling av eksamener, m.m.

Reglementsendringer

Det er ikke behov for særskilte reglementsendringer knyttet til nedleggelsen av programmet, utover at det må utredes om det er behov for ytterligere overgangsordninger.

Omdisponering av studieplasser og årlig opptak til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi

De to masterprogrammene (MA-BARN og MA-HFR) har god rekruttering, høy gjennomføring og stor samfunnsrelevans. MA-gradene har imidlertid små fagmiljø og relativt få studenter. Opptak annet hvert år gjør MA-programmene sårbare og rekrutteringssituasjonen uforutsigbar for potensielle søkere.

Forslag til tiltak

Fakultetet ønsker å styrke MA-gradene og foreslår å innføre årlig opptak til MA-BARN og MA-HFR fra og med 2016 ved å konvertere 60 studieplasser fra BA-HFR til 40 studieplasser på MA-nivå⁵, fordelt på 20 til MA-BARN og 20 til MA-HFR. Studiene har god søkning og høy samfunnsrelevans. Årlig opptak vil stimulere til økt synlighet og søkning til programmene, samt gi muligheter for faglig samarbeid om enkelte emner. Et styrket MA-tilbud med årlig opptak vil også kunne virke rekrutteringsfremmende for studenter utenfor UiB og øvrige BA-studenter ved UiB som fyller kvalifikasjonskravene.

Fra høsten 2015 er det også ønskelig å gjennomføre metodeundervisningen på MA-gradene innenfor instituttets egne ressursrammer. Dette er både begrunnet i faglige og økonomiske forhold. Tiltaket forutsettes avklart med MOFA og skal ikke medføre ekstra kostnader.

Konsekvenser av tiltakene

Overføring av studieplasser fra BA-HFR til MA-BARN og MA-HFR bør skje parallelt med nedbyggingen av BA-HFR. Dette betyr at en fra høsten 2016 innfører årlig (lokalt) opptak på begge de to MA-programmene med inntil 20 plasser pr. år.

Ressurssituasjon

Omfordelingen fra BA-HFR til MA-HFR og MA-BARN vil innebære at de to vitenskapelige stillingene ved BA-HFR, med tilhørende administrativ ressurs, gradvis kan fases inn mot MA-programmene ved HEMIL. Ved å øke antall studieplasser fra 2016, kombinert med at flere studenter fullfører studiene, kan vi forvente økte studiepoenginntekter fra 2019. Dette forutsetter at vi får god rekruttering til, og gjennomføring av programmene. De estimerte studiepoenginntektene vil kunne finansiere ytterligere faste stillinger ved masterprogrammene ved HEMIL.

⁵ 1,5 studieplass på bachelornivå (lavere grad) tilsvarer 1 studieplass på masternivå (høyere grad).

Omleggingene ved HEMIL vil i perioden 2015 til 2019 trolig innebære omstillingskostnader på 1-1,5 millioner pr år før økte resultatinntekter kan påregnes fra 2019 og fremover. Dette forutsetter at studieplassene fylles og at studentene gjennomfører studiene.

Under ses en prognose for studiepoengproduksjon og resultatinntekter knyttet til de foreslåtte omleggingene på HEMIL i perioden 2014-2020. Resultatbasert uttelling for studiepoengproduksjon har en forsinkelse på to år.

Diagram 1: Forventet studiepoengproduksjon fra 2014 – antall 60-studiepoengsenheter

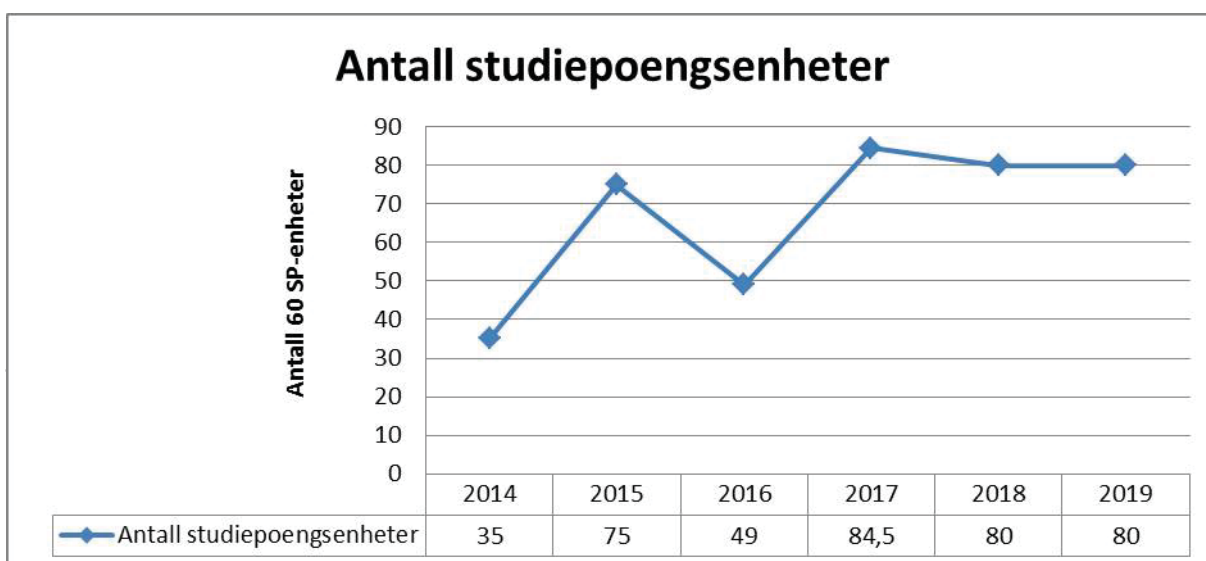
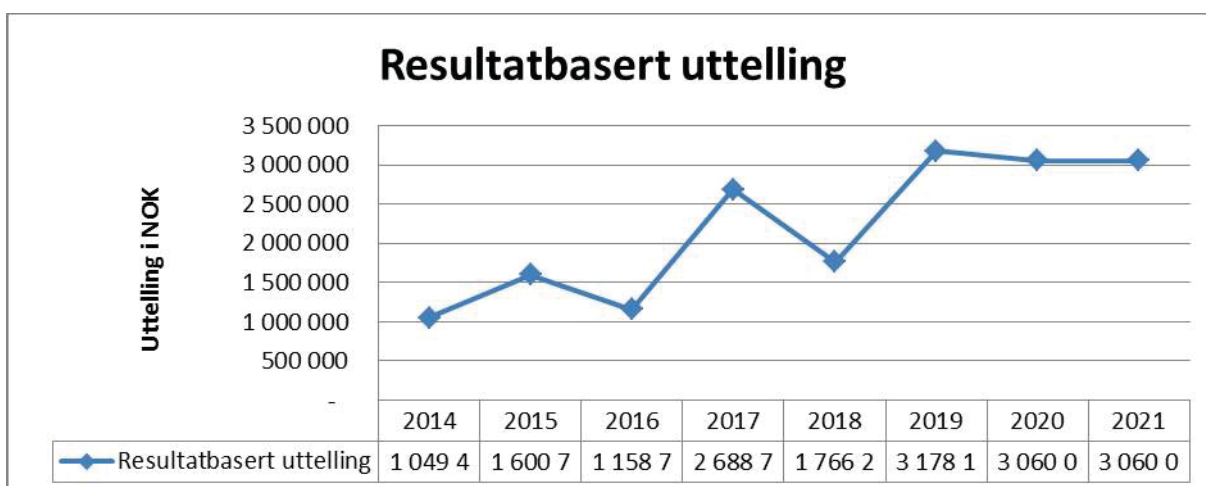

Diagram 2: Forventet resultatbasert uttelling fra 2014

Informasjon

Masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi har i dag felles emner med masterprogrammet i logopedi og enkelte studieprogram ved Medisinsk-odontologiske fakultet, som derfor må informeres om endringene. I tillegg må andre berørte samarbeidspartnere, studenter og potensielle søkere gis informasjon gjennom nettsider og andre relevante kanaler.

Reglementsendringer

Det må utredes om det er nødvendig å gjøre reglementsendringer i forbindelse med at studieplanen endres.

Delegering

KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret.

Kommentar

De foreslåtte endringene legger opp til økt studiekvalitet og styrking av instituttens fagmiljø. Det forventes videre at omleggingene vil føre til at flere studenter fullfører gradsgivende studium på et av instituttets masterprogram. Det er positivt at HEMIL omdisponerer 60 studieplasser fra BA-HFR til en styrking av mastergradstilbudet ved fakultetet. De resterende 60 studieplassene er foreslått omdisponert til studieplasser ved en ny BA-grad i spesialpedagogikk ved fakultetet, jfr. sak 65/14. Beregninger viser at de foreslåtte tiltakene vil kunne øke fakultetets ressursramme fra 2019 gjennom økte resultatinntekter slik at en kan vurdere ytterligere styrking av fagmiljøene ved HEMIL på grunnlag av dette.

Tidsplan

Opprettelse og nedleggelse av studieprogram må behandles som egen sak i universitetsstyret. Den tentativ videre saksgang blir derfor som følger:

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken og godkjenner fakultetsstyrets vedtak.
Okt/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Okt/des 2014	Utarbeide revidert studieplan med felles metodedel for MA-BARN og MA-HFR.

Januar 2015	Revidert studieplan behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved HEMIL og sendes videre til KUE.
Jan/feb 2015	Revidert studieplan behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Februar 2015	Revidert studieplan for masterprogrammene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Februar 2015	Informasjon på nett oppdateres for studenter og potensielle søkere.
Mars 2015	SøknadsWeb åpner for søknad til masterprogram.
April 2015	15. april: Søknadsfrist for søknad til masterprogram.
August 2015	Studiestart med revidert studieplan.
August 2016, 2017, osv.	Årlig opptak til masterprogrammene.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av universitetsstyrets tilslutning vedtar fakultetsstyret følgende:

1. Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid legges ned og det tas ikke opp studenter gjennom SO i 2015.
2. Det konverteres 60 studieplasser fra bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid til 40 studieplasser på masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi.
3. Det tilbys årlig opptak med 20 studieplasser på hvert av de to masterprogrammene fra høsten 2016.
4. Undervisningen i vitenskapsteori og metode (30 studiepoeng) på de to masterprogrammene samkjøres og overtas av HEMIL fra høsten 2015.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 64/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Samordning av engelskspråklige masterprogram ved HEMIL-senteret

Bakgrunn

HEMIL-senteret forvalter i dag fem ulike studieprogram (ett på lavere grad og fire på høyere grad) der masterprogrammene har opptak annet hvert år. To av masterprogrammene, Health Promotion (MA-HPRO) og Gender and Development (MA-GAD) er engelskspråklige og tilbys både gjennom kvoteopptak, til internasjonale selvfinansierende søkere, samt til norske søkere. Programmene har meget god rekruttering og er strategisk viktige i og med at de retter seg inn på ett av UiBs satsningsområder, det vil si utviklingsrelatert forskning og utdanning.

Kunnskapsdepartementet (KD) har i sitt budsjettbrev til universitets- og høgskolesektoren, og i eget oppdragsbrev datert 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftige studietilbud i UH-sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har for få vitenskapelig tilsatte og/eller studieprogrammene har under 20 studenter. Dette gjelder i stor grad for de engelskspråklige studieprogrammene ved HEMIL-senteret, som har relativt få studenter og små fagmiljøer.

Dette saksframlegget beskriver muligheten for å samkjøre de engelskspråklige masterprogrammene MA-HPRO og MA-GAD, samt å innføre årlig opptak. Både nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov danner bakgrunn for de endringene som er beskrevet.

De engelskspråklige masterprogrammene ved HEMIL

De to internasjonale masterprogrammene er høyt etterspurt blant kvotestudenter og er viktige for UiB sin utviklingsrelaterte og internasjonale profil. Programmene har imidlertid små fagmiljø og relativt få studenter. Opptak annet hvert år gjør imidlertid masterprogrammene sårbare og vanskeliggjør faglig samhandling mellom programmene. NOKUT har i sitt brev vedørende tilsyn bedt UiB/HEMIL om å vurdere om MA-GAD har tilstrekkelig faglig- og forskningsmessig basis (se vedlegg 1).

Studieprogrammene er særlig etterspurt av søkere gjennom UiBs kvoteprogram. Programmene er også viktige elementer i UiB sin internasjonale profil og vil kunne ha kapasitet til å ta i mot flere utenlandske studenter. En økning i antall kvoteplasser og/eller økning i antall fullfinansierte studieplasser vil være viktig for å tilføre programmene ressurser som kan benyttes til å gjøre fagmiljøene mer robuste. Samtidig har de to studieprogrammene

noen felles faglige tema, f.eks. metode, hvor en bør kunne etablere felles emner og undervisningsopplegg. Dette vil konsolidere studietilbudet ved HEMIL, samt at man kan dra nytte av felles faglige ressurser.

Forslag til fremtidig organisering av de internasjonale programmene ved HEMIL

Det foreslås å samordne opptaket til de to internasjonale masterprogrammene MA-GAD og MA-HPRO, slik at det blir mulig å styrke samarbeidet og det faglige grunnlaget for programmene. Programmene relevans for UiB sin internasjonale profil og meget gode rekruttering tilsier at det er ønskelig å øke kvoteplassene ved begge programmene. De engelskspråklige programmene kan tilby enkelte valgemner som også kan utvikles til EVU-emner og tilbys som frittstående emner til innreisende utvekslingsstudenter.

Tilsynsrapporten fra NOKUT og den faktiske bemannings- og ressursituasjonen til programmene indikerer imidlertid at MA-GAD er i en særlig utsatt situasjon. Det er begrenset hva fakultetet kan gjøre av interne omfordelinger uten å svekke andre prioriterte områder og i forbindelse med budsjett for 2015 har fakultetet derfor fremmet forslag om å bli tilført en økning i rammen på en million for å styrke de internasjonale programmene og videreføre UiB sin fortsatte satsning på utviklingsrelatert forskning. Fakultetet ser dette som avgjørende for å kunne etablere en bærekraftig langsiktig organisering og drift av de internasjonale programmene ved HEMIL.

Det er aktuelt å utrede to ulike modeller for å samordne de to masterprogrammene:

1. Begge studieprogrammene har felles årlig opptak til 20 studieplasser (10+10) og består som selvstendige studieprogram, men med felles metodeundervisning og muligheter for utveksling av valgemner.
2. Programmene samordnes til ett internasjonalt engelskspråklig studieprogram, med årlig opptak til om lag 20 studieplasser der en kan ha enkelte valgemner eller «spor» som viderefører utvalgte emner fra de to MA-gradene.

Videre arbeid og prosessforløp

En nærmere gjennomgang og vurdering av de to modellene ovenfor er nødvendig både for å imøtekomme NOKUTs evaluering og for å kunne etablere en langsiktig og bærekraftig løsning. Det er avgjørende at man i denne prosessen også finner en tilfredsstillende løsning på ressurs spørsmålet knyttet til de internasjonale programmene.

Dagens tilgjengelige ressurser består av til sammen fire vitenskapelige årsverk for de to programmene. Programmene fremtidige ressursituasjon vil blant annet avhenge av om fakultetet får tilført økt basisbevilgning fra UiB sentralt i budsjettet for 2015 slik at HEMIL i fremtiden kan planlegge med en ressursbase på fem vitenskapelige årsverk.

Under følger en tentativ tidsplan for det videre arbeidet med samordning av de to studieprogrammene. Tidspunkt og rekkefølgen for de ulike oppgavene vil avhenge av om man velger modell 1 eller modell 2. Hvis man går inn for modell 2 vil dette formelt sett bety at det opprettes et nytt studieprogram og at man legger ned de to eksisterende programmene. Dette må godkjennes av universitetsstyret. Modell 1 innebærer ikke opprettelse av et nytt program og kan håndteres på fakultetsnivå, men vil kreve en revidering og samordning av studieplanene for dagens to programmer.

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret gir sin tilslutning til at det arbeides videre med å styrke ressursbasen for de internasjonale programmene og vurdere muligheter for samordning, eventuelt årlig opptak innenfor en bærekraftig ressursramme fra 2016.
Okt 2014-mars 2015	Utrede framtidig gradsstruktur jfr. de to modellene over med sikte på oppstart 2016.
Oktober 2014	SøknadsWeb åpner for søknad til MA-GAD for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
Desember 2014	1. desember: Søknadsfrist for MA-GAD for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
Mars 2015	SøknadsWeb åpner for søknad til MA-GAD for søkere bosatt i Norge.
April 2015	15. april: Søknadsfrist for MA-GAD for søkere bosatt i Norge.
April 2015	Avhengig av modell 1 eller 2, meldes evt. nye studieprogram i utdanningsmeldingen. Evt. skisse til studieplan legges ved.
April/mai 2015	UU-møte om oppretting og nedlegging studieprogram.
Mai/juni 2015	U-styresak om utdanningsmeldingen. Overordnet vedtak om studieprogramportefølje.
Juni-oktober 2015	Avhengig av modell 1 eller 2 utvikles studieplan i forhold til mal. Kostnadsdimensjonen vurderes.
Aug/sep 2015	Studieplan behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved HEMIL og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanene behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Oktober 2015	SøknadsWeb åpner for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
November 2015	Avhengig av modell 1 eller 2: Universitetsstyret godkjenner studieplan for nytt studieprogram.
November 2015	Informasjon på nett oppdateres for studenter og potensielle søkere.

Desember 2014	1. desember: Søknadsfrist for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
Mars 2016	SøknadsWeb åpner for søknad til masterprogram for søkere bosatt i Norge.
April 2016	15. april: Søknadsfrist til masterprogram for søkere bosatt i Norge.
August 2016	Uke 33: studiestart til: 1. Nytt program, eller 2. Dagens programmer med revidert studieplan.

Kommentar

Det videre arbeid med oppfølging av de internasjonale programmene MA-HPRO og MA-GAD forutsetter fortsatt god dialog med HEMIL, studentene og universitetsledelsen. Av hensyn til kontinuitet og kvoteplasser forutsettes opptaket til MA-GAD å gå som planlagt med oppstart høsten 2015. Parallelt med dette bør imidlertid HEMIL vurdere kort og langsiktige konsekvenser av de to modellene som er nevnt ovenfor, sett i forhold til universitetets budsjettildeling for 2015, NOKUT sine merknader og hensynet til en langsiktig og bærekraftig ressursituasjon.

Forslag til vedtak:

1. Det utredes ulike modeller for å samordne de to internasjonale masterprogrammene fra 2016 med tilhørende ressursbehov
2. Ut fra høy relevans og god rekruttering bør de internasjonale programmene ved HEMIL tilføres flere kvoteplasser.
3. Uavhengig av fremtidig modell gjennomføres ordinært opptak til masterprogrammet i GAD med studiestart i august 2015.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Tilsyn med studietilbud ved Universitetet i Bergen - oppfølging av dialogmøtet med mastergradsstudiet i Gender and Development

Møteinnkalling

I samsvar med møteplan holdes det møte i Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

08.10.2014, kl. 12:00 - 16:00 i Christies gate 13.

Innkalling er sendt til:

Jarle Eid, Inger Hilde Nordhus, Maurice B. Mittelmark, Åsa Hammar, Ståle Einarsen, Gunn Elisabeth Søreide (1. vara gr. A), Yves Aubert, Anlaug Lid, Ann Kristin Meberg, Elfrid Krossbakken, Magne Seierslund

Saksliste og sakspapirer følger vedlagt.

Eventuelle forfall bes meldt snarest sekretariatet, tlf. 55582091, evt. per e-post til Turid.Rossnes@psyfa.uib.no

Bergen, 01.10.2014

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Saksliste

Styresak	Saker til behandling	U.off.
S 60/14	Godkjenning av innkalling og saksliste	
S 61/14	Godkjenning av protokoll fra forrige styremøte	
S 62/14	Strategi for økt studiekvalitet og styrking av instituttens fagmiljø 2015-2020	
S 63/14	Nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til årlig opptak til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi	
S 64/14	Samordning av engelskspråklige masterprogram ved HEMIL-senteret	
S 65/14	Opprettelse av bachelorprogram i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk, samt tilpasninger av bachelorprogrammet i pedagogikk	
S 66/14	Opprettelse av femårig integrert masterprogram i logopedi	
S 67/14	Opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi	
S 68/14	Revidering av årsstudium i psykologi	

S 60/14 Godkjenning av innkalling og saksliste

S 61/14 Godkjenning av protokoll fra forrige styremøte

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 62/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 29.09.2014

Arkivsaknr: 2014/9113

Strategi for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø 2015-2020

Bakgrunn

I inneværende planperiode har grunnmiljøene ved fakultetet gjort mye for å fornye, kvalitetssikre og videreutvikle emner og utdanningsprogram. Ved inngang til ny strategiplanperiode er det derfor naturlig å synliggjøre resultater og identifisere tiltak som kan øke studiekvalitet, gi flere muligheter til gradsgivende studier og ytterligere styrke instituttene fagmiljø.

Gjennom dialogmøter og diskusjoner i KUE, instituttlederemøter og fakultetsstyremøter har grunnmiljøene sammen med fakultetsledelsen identifisert flere utfordringer/problemområder. Prosessene har også identifisert åpenbare styrker og ulike forslag til løsninger.

Fakultetsstyret og instituttledelsen har i løpet av våren 2014 kommet med innspill og kommentarer til mulige tiltak for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø og studietilbud. Arbeidet har munnet ut i en analyse som beskriver forslag til ulike endringer i studietilbudet ved fakultetet (vedlegg 1). Sakene innebærer endringer både med hensyn til studieprogramporteføljen, emner og studieprogram, samt grunnlaget for å foreslå en endring av opptaksordningen til profesjonsstudiet i psykologi (vedlegg 2).

Endringene som er oppsummert i notatet har vært drøftet i flere møter med fakultets- og instituttledelse, blant annet på Solstrand i juni 2014, Ulriken 27. august 2014, Bjørnefjorden 10. september, i tillegg til flere instituttlederemøter i løpet av våren 2014. Saken har også vært oppe til behandling i de enkelte instituttrådene og studentutvalget, med invitasjon til å komme med kommentarer til notatet innen 26. september 2014 (vedlegg 3- 7). Hovedlinjene i notatet og enkelte forhold har vært forelagt universitetsledelsen i separate møter til orientering og i forbindelse med budsjett for 2015. Det videre arbeid med oppfølging av de ulike sakene forutsetter fortsatt god dialog med instituttene, studentene og universitetsledelsen.

Nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov

Kunnskapsdepartementet (KD) har i budsjettbrevet til universitets og høgskolesektoren og i eget oppdragsbrev 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftige studietilbud i UHR sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har få faste vitenskapelig tilsatte og/eller under 20 studenter. UiB har i brev 06.06.14. bedt

alle fakulteter om tilbakemeldinger. Dette arbeidet er meget relevant for den gjennomgang fakultetet har hatt siste år i forhold til å øke studiekvalitet og styrking av instituttens fagmiljø.

Det psykologiske fakultet (DPF) har flere sterke sider, blant annet:

- Fakultetet er et breddefakultet med meget god søkning til en rekke forskningsbaserte studieprogram med høy samfunnsrelevans.
- Fakultetets forskere er blant de mest produktive ved UiB og fakultetets PhD-kandidater inkludert Dobbeltkompetanse-programmet viser gode resultater
- Institutter og forskningsgrupper er vel etablert og vi har administrative støttefunksjoner som holder høy kvalitet
- Fakultetet vil i løpet av 2015 etablere en rekke nye studentarbeidsplasser i C-12
- Campus Årstadvollen kan på lengre sikt gi nye muligheter for fagmiljøene.

Fakultet har imidlertid også flere utfordringer, blant annet:

- Gjennomføringen på samtlige BA-program er svak, bare 40-50 %.
- Gjennomføring og progresjon på årsstudiet i psykologi er svak med høyt gjentak av eksamen.
- Lavere grads studenter rapporterer lav fagtilhørighet og er usikre på gradens yrkesrelevans.
- Fakultetet har flere, små studieprogram (dvs i antall studenter og fagmiljø) f.eks. GAD, «Health Promotion», logopedi og barnevern
- Fakultetet har relativt mange studieprogram på lavere grad og flere av MA-programmene tar bare opp studenter annet hvert år.
- Flere fagmiljø melder om en ubalanse mellom ressurser og oppgaver, noe som fører til slitasje og vanskeliggjør god oppfølging av studentene på programmet.
- Økende behov for mer tidsmessige arealer til undervisningsrom, klinikker, kontor og laboratorier.

Målsetting for økt studiekvalitet og styrkede fagmiljøer

Det psykologiske fakultet skal ha sterke fagmiljø som tilbyr attraktive forskningsbaserte studier med høy kvalitet og samfunnsrelevans. Fakultetets fire BA-program gjennomfører i 2014 en planlagt programevaluering. I tillegg til dette vurderer fakultetet og instituttene ulike utdanningsstrategiske tiltak som det kan være aktuelt å gjennomføre i perioden 2015 -2018 med sikte på:

- At alle utdanningsprogrammene skal ha en tilstrekkelig robust fagstab
- At studentene opplever et godt læringsmiljø, herunder; fagtilhørighet, gode arbeidsplasser og godt studiefelleskap
- At studiegjennomføring på lavere grad skal øke fra 50 % til 75 % innen 2017
- At flere MA-program skal kunne tilby årlig opptak fra 2016
- At fakultetet frem mot 2017 skal bygge opp og vedlikeholde en attraktiv EVU-portefølje
- At studiene er forskningsbaserte med høy faglig og pedagogisk kvalitet
- At utdanningsmålene er motiverende og tydelig viser til samfunnsrelevans

- At fakultetet har minimum to førsteprioritetssøkere pr studieplass til alle program.

Målsettingen om å redusere frafallet gjennom fokus på studiekvalitet er i tråd U-styresak 85/14 om frafall ved UiB. I den påfølgende diskusjonen i universitetsstyret i møtet 24. september 2014 pekte styremedlemmene på at frafall må oppfattes som et problem dersom dette er et resultat av dårlig studiekvalitet, i tillegg til manglende faglig og sosial tilhørighet hos studentene.

Vurderinger og forslag til tiltak ved de ulike instituttene

HEMIL-senteret

Drøftinger ved HEMIL viser at det er lav rekruttering og gjennomføring på BA-programmet i folkehelse og helsefremmende arbeid, mens det motsatte gjelder for masterprogrammene. Fagmiljøene rundt masterprogrammene er imidlertid små, og opptak annet hvert år gjør sitt til at det er relativt få studenter på programmene.

I samråd med HEMIL foreslås det derfor å legge ned bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid, og heller styrke masterprogrammene ved å innføre årlig opptak fra og med høsten 2016 til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi. Dette er tenkt gjennomført ved at 60 studieplasser fra BA-programmet konverteres til 40 studieplasser på de to masterprogrammene. Metodeundervisningen for de to masterprogrammene samordnes. Fra høsten 2015 ønsker HEMIL å overta ansvaret for metodeundervisningen på disse programmene fra MOFA. Når det gjelder de to internasjonale masterprogrammene (MA i «Gender and Development» og MA i «Health Promotion») er det behov for å styrke ressursbasen for programmene og vurdere muligheter for samordning og årlig opptak.

Institutt for pedagogikk

Ved Institutt for pedagogikk ser man at bachelorprogrammet har relativt god rekruttering, men svak gjennomføring. Undersøkelser blant bachelorstudentene i pedagogikk viser at fravær av pedagogikkemner i første semester svekker fagtilhørighet og motivasjon. De to masterprogrammene i pedagogikk (et campus-basert og et nettbasert deltidsstudium) har god gjennomføring, men er ressurskrevende. I tillegg ser man at PPU kun fyller opp ca. 80-90 av 180 studieplasser. Skolen spiller en viktig rolle for barn og unge sin utvikling, læring og tilpasning til samfunnet og forventes i økende grad å skulle ivareta og følge opp barn med særlige sosiale, emosjonelle og faglige behov. Framtidens skole vil ha behov for ansatte med kompetanse på en rekke områder.

Det foreslås derfor at det første året av BA-programmet legges om slik at det til sammen kan utgjøre et 60 studiepoengs studietilbud i pedagogikk som også kan tilbys som nytt innføringsemne i pedagogikk eller som frie studiepoeng i kombinasjoner med andre fag. Dette innebærer blant annet flytting av Ex.phil. til andre eller tredje studieår. I tillegg foreslås det å overføre 60 av ubenyttede og fullfinansierte studieplasser fra PPU til et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk.

Institutt for biologisk og medisinsk psykologi

Masterprogrammet i logopedi er unikt med sin helsefaglige profil, og har god rekruttering og årlig opptak. Norsk logopedlag ønsker autorisasjon og femårig utdanning. På bakgrunn av dette har man vurdert muligheten for å utvikle et femårig integrert masterprogram i logopedi ved å la første delen av programmet bestå av et tilpasset treårig bachelorprogram i spesialpedagogikk.

Det foreslås derfor at første opptak til femårig logopedutdanning gjøres fra 2016 ved at 20 studenter tas opp til et femårig masterprogram i logopedi. For å sikre god sammenheng mellom de tre første og de to siste årene i det femårige programmet, kan man for eksempel opprette spesialemer i det siste året av BA-programmet i spesialpedagogikk. Det bør være en målsetting at utdanningen ved UiB skal kunne gi en fremtidig autorisasjon som logoped. Samtidig har fakultetet meldt behov for 10 nye studieplasser på dagens toårige masterprogram i logopedi i budsjettet for 2015. Da logopedistudiet er et klinisk og praksisorientert studium bør det være grunnlag for å søke studiet omgjort til finansieringskategori B.

Institutt for klinisk psykologi

IKP har fokus på implementering av revidert studieplan på profesjonsstudiet i psykologi og en generell styrking av den praktisk kliniske ferdighetsopplæringen gjennom hele studiet. I drøftinger er det pekt på at den heterogene fagbakgrunnen til studentene (ca. 60 % av studentene kommer utenfra UiB) skaper faglige og pedagogiske utfordringer. I tillegg ses det som problematisk at den eksisterende femårige studieplanen gir færre åpninger for studentutveksling. Generelt ønskes en utvikling av undervisningsklinikene og eksternpraksis, med behov for styrket ferdighetstrening og flere praksismuligheter.

På bakgrunn av dette foreslås det at opptaket til profesjonsstudiet i psykologi gjennomføres via Samordna opptak, SO, fra 2016, slik at man i likhet med UiO og NTNU får opptak til et seksårig integrert studieprogram. En sammenhengende studieplan over 12 semester (6 år) vil kunne styrke fag- og praksisutdanningen og styrke forutsetningene for utøvelse av psykologrollen. Det forutsettes at det ved overgang til opptak via SO etableres gode og oversiktlige overgangsordninger og tilpasninger for studenter på årsstudiet i psykologi ved UiB. Økte resultatinntekter som følge av endring i opptaksordningen bør benyttes til å styrke lavere grad og det første året av profesjonsprogrammet.

Institutt for samfunnspsykologi

Rekrutteringen til årsstudiet er god, men har svak uttelling i forhold til studiepoengproduksjon. I dag fungerer årsstudiet blant annet som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, noe som fører til stort gjentak av eksamener som ikke gir uttelling, men som krever ressurser med hensyn til sensur, veiledning, administrasjon, osv. Det tilbys også kostnadskreven Ex.phil.-undervisning (seminarmodell) for alle studentene på årsstudiet. Dagen årsstudium i psykologi gir ikke undervisningskompetanse i skolen.

Bachelorprogrammene har meget god rekruttering, men svak gjennomføring. I tillegg til at det også her er gjentak av eksamener, opplever studentene manglende studietilhørighet, samt usikkerhet i forhold til yrkesrelevans og muligheter for videre studier.

Det foreslås derfor at Ex.phil. tas ut av årsstudiet i psykologi, og at studiet endres til en 60 sp årsenhet som gir undervisningskompetanse. Samtidig flyttes Ex.phil. til andre eller tredje studieår i de to BA-programmene i psykologi, slik at det første året i BA-programmene utgjøres av det «nye» årsstudiet i psykologi. Det foreslås videre at 82 studieplasser fra årsstudiet overføres til profesjonsstudiet fra og med 2016 som en konsekvens av at man innfører direkte opptak til seksårig integrert studium via SO fra samme år.

Flytting av Ex.phil.

Ved Universitetet i Bergen er det krav om at det i en bachelorgrad på 180 studiepoeng skal inngå 10 studiepoeng Ex.phil. i tillegg til minst 10 studiepoeng (men ikke mer enn 20) andre innføringsemner. Krav til innføringsemner fastsettes av fakultetet.

For bachelorstudentene ved fakultet innebærer endringene på lavere grad at Ex.phil. flyttes fra første semester til andre eller tredje studieår i graden. Dette medfører at første året i bachelorprogrammene kan legges om som skissert over med virkning fra høsten 2016.

For bachelorprogrammet i pedagogikk gjelder det at de må erstatte innføringsemner tilsvarende 10 studiepoeng i 2015 (erstatning for POH100), og muligens ytterligere 10 sp i 2016 dersom en også ønsker å erstatte dagens variant av Ex.fac.

Etter- og videreutdanning

Parallelt med denne gjennomgangen av studieprogramporteføljen ved fakultetet, er det satt i gang et lignende arbeid i forhold til utvikling og organisering av fakultetets tilbud innen etter- og videreutdanning (EVU). Dette arbeidet foregår samtidig med at UiB nå utarbeider en ny handlingsplan for EVU-virksomheten ved institusjonen. Styret vil få forelagt sak vedrørende EVU ved fakultetet i løpet av høsten 2014/våren 2015.

Ressurssituasjonen

De planlagte nye undervisningsaktivitetene må avpasses tilgjengelige ressurser, og det blir derfor viktig å legge til grunn realistiske ressursvurderinger under arbeidet med å utvikle reviderte undervisningsplaner/ emner. Ved implementering av omlegginger i studietilbud og omdisponering av studieplasser vil fakultetet som helhet få en periode med reduksjon i inntekter, samtidig som vi har økte kostnader i forbindelse med oppstart og omlegginger.

I budsjettet for 2015 må fakultetet påregne rammekutt og økt husleiekostnader til UiB sentralt. Budsjettet vil imidlertid også inneholde en buffer i form av økte resultatmidler for utdanning og forskning som i 2015 vil øke inntektene med omkring ti millioner kroner. Dette er budsjettmidler som normalt må disponeres innen budsjettåret, men fakultetet vil søke å få satt av deler av dette handlingsrommet til et internt omstillingsprosjekt som kan dekke inn start- og overgangskostnader forbundet med de ulike tiltakene som er skissert i denne saken. Det foreslås derfor å avsettes inntil fire millioner per år til å dekke omstillingskostnader og forskuttere nyttilsetninger i påvente av økte resultatmidler i perioden 2015-2018.

Det anbefales som nevnt å organisere implementeringen av de foreslåtte endringene som et eget prosjekt i perioden 2015-2018. Gjennom en prosjektorganisering blir det mulig å estimere kostnader over tid og tilføre ekstra ressurser i en tidsbegrenset periode, både på vitenskapelige og administrativ side. Det vil være aktuelt å etablere en prosjektorganisasjon tilsvarende omtrent én administrativ og én vitenskapelig stilling. Prosjektkostnader til stillinger vil komme på ca. 1,5 millioner per år.

Videre foreslås det å utarbeide en plan for opptrapping av nye faste og midlertidige vitenskapelige stillinger knyttet til de foreslåtte tiltakene. Dimensjonering vil avhenge av hvilke tiltak styret prioriterer å iverksette og universitetsstyrets tilslutning. Det legges opp til at når de foreslåtte endringene er gjennomført i 2018 skal studieprogrammene kunne drives innenfor den ressursrammen som fakultetet da har tilgjengelig.

Informasjon

Det må lages en informasjonsplan for de endringene som er beskrevet i saksforelegget, som kan iverksettes umiddelbart etter at endringene er vedtatt. Dette vil blant annet gjelde informasjon om nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid fra 2015 og overgangsordninger knyttet til overgang til direkte opptak til profesjonsstudiet i psykologi fra 2016.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget, blant annet ved overgang til direkte opptak til profesjonsstudiet og etablering av femårig studium i logopedi. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner.

Delegering

KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret.

Merknader fra instituttene og studentutvalget (SU)

Analysen og forslaget til kvalitetsforbedringer og styrking av instituttene fagmiljø har vært på høring ved instituttene/instituttråd og studentutvalget. Høringsuttalelsene er entydig positive, og tilbakemeldingene fra instituttene viser et positivt engasjement for å bidra til utvikling og fornyelse langs de linjer som er skissert i denne saken (jfr. vedlegg 3-7).

Alle de tre instituttene (IKP, ISP og IBMP) med ansvar for emner på profesjonsstudiet i psykologi støtter forslaget om innføring av direkte opptak til seksårig integrert program via SO.

Med ansvar for fagfeltet logopedi er også IBMP positive til å opprette et femårig integrert masterprogram i logopedi, men peker på viktigheten av å se nærmere på balansen mellom det spesialpedagogiske og det helsefaglige perspektivet i en slik ny utdanning.

ISP støtter blant annet forslaget om flytting av Ex.phil. til senere i studieløpet i bachelorprogrammene, samt at årsstudiet i psykologi revideres slik at det blir en 60 studiepoengs enhet i psykologi. ISP peker også på at enkelte forslag bør utredes nærmere.

IPED støtter også de prosessene som er foreslått, og nevner særlig opprettelsen av et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk.

HEMIL er positive til endringene som er foreslått, som innebærer blant annet nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til masterprogrammene ved instituttet.

Samtlige institutter peker på viktigheten av å utrede de økonomiske rammene rundt endringsprosessene, både i forhold til nye stillinger og med hensyn til de ressursene instituttet allerede disponerer.

SU har diskutert sakene og uttrykker noe bekymring for blant annet kjønnsbalanse på profesjonsstudiet. De har også diskutert muligheter for eksempelvis tilleggspoeng for kjønn, motivasjonsbrev eller lignende, og at det er ønskelig fremover å se nærmere på ulike alternativer. SU poengterer også viktigheten av å unngå gjentakelser av pensum i de foreslåtte nye modellene.

Kommentar

Det psykologiske fakultet skal ha sterke fagmiljø som tilbyr attraktive forskningsbaserte studier med høy kvalitet og samfunnsrelevans. I prosessen med å kartlegge utfordringer og analysere mulige tiltak har dialogene med institutter, fagmiljø, studentene og universitetsledelse vært svært viktig. I det videre arbeidet vil en fortsatt god dialog med alle berørte parter være viktig for å skape legitimitet og engasjement rundt tiltakene.

De foreslåtte endringene viderefører og styrker fagmiljøenes gode resultater og legger opp til økt studiekvalitet og bedre gjennomføring av studieprogrammene på lavere grad. Det forventes derfor at rekrutteringen til studieprogrammene fortsatt vil være god og at gjennomføringen på lavere grad vil øke slik at ressursrammen til fakultet over tid vil øke som følge av endringene.

De foreslåtte omleggingene innebærer blant annet at studieplasser flyttes fra årsstudiet i psykologi til profesjonsprogrammet i psykologi og fra bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid til mastergradene ved HEMIL. Dette, sammen med forslaget om å etablere et sammenhengende (3+2) studieløp frem mot femårig integrert masterutdanning i logopedi gjør at vi ved fakultetet vil få en mer jevn fordeling av studieplasser på lavere og høyere grad. I Tabell 1 under er vist en tentativ endring av studieplasser fra 2014 til 2018.

Tabell 1: Ramme for studieplasser, tentativ endring fra 2014 til 2018

Studieprogram ¹	2014	2015	2016	2017	2018
ÅRS-PSY	320	320	238	238	238
ÅRS-PED					
BA-HFR	120	80	40	0	0
BA-PED	120	120	120	120	120
BA-SPED	0	0	20	40	60
BA-GENP	180	180	180	180	180
BA-AOP	180	180	180	180	180
SUM LAVERE GRAD	920	880	778	758	778
MA-PSY	40	40	40	40	40
MA-LOGO	40	40	60 (20+40)	80 (40+40)	100 (60+40)
MA-BARN	20	20	40	40	40
MA-HFR	20	20	40	40	40
MA-PED	20	20	20	20	20
MA-PEDIK	20	20	20	20	20
MA-GAD	20	20	0	0	0
MA-HPRO	20	20	0	0	0
MA-INT	0	0	40	40	40
MA-PRO	410 (82x5)	410 (82x5)	492 (82x6)	492 (82x6)	492 (82x6)
PPU- Praktisk Pedagogisk Utdanning	180	180	120	120	120
SUM HØYERE GRAD	773	790	872	892	912
TOTAL SUM	1693	1670	1650	1650	1690

¹ Forkortelsene for studieprogrammene er laget for dette saksfremlegget og kan derfor avvike fra forkortelser og studieprogramkoder brukt i andre systemer (som f.eks. i FS).

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret gir sin tilslutning til:

1. arbeidet med å øke studiekvalitet og styrke instituttenes fagmiljø langs de linjer som er omtalt i saken og med de merknader som fremkom i møtet
2. at KUE får fullmakt til å foreta mindre studieplanendringer

Fakultetsstyret ber om:

1. at det utarbeides en informasjonsplan
2. at det utarbeides en plan for opptrapping av stillinger knyttet til de nye tiltakene
3. at utfyllende regler gjennomgås og legges fram for styret

Jarle Eid
Dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Notat om studieplanendringer for økt kvalitet og en styrking av instituttenes fagmiljø
- 2 Notat om opptak til profesjonsstudiet i psykologi ved UiB
- 3 Innspill fra HEMIL-senteret
- 4 Innspill fra Institutt for pedagogikk
- 5 Innspill fra Institutt for biologisk og medisinsk psykologi
- 6 Innspill fra Institutt for klinisk psykologi
- 7 Innspill fra Institutt for samfunnspsykologi

2014-
2017

Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttenes fagmiljø.

Det psykologiske fakultet skal ha sterke fagmiljø som tilbyr attraktive forskningsbaserte studier med høy kvalitet og samfunnsrelevans

Strategiseminar
PSYFAK
10.09.2014

Innhold

En strategi for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø.....	2
Nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov.....	3
Det psykologiske fakultet – muligheter og utfordringer	3
DPF skal tilby attraktive studier med høy samfunnsrelevans	4
HEMIL: Studieplanendringer for å styrke utsatte fagmiljø.....	4
BA-Helsefremmende (HFR).....	4
MA-programmene ved HEMIL.....	5
IPED: Aktuelle studieplanendringer i perioden 2015 - 2017	6
BA-Pedagogikk (PED)	7
MA-Pedagogikk og etter- og videreutdanning (EVU)	8
Praktisk-Pedagogisk Utdanning (PPU) – disponering av ubenyttede studieplasser.	9
BA i Spesialpedagogikk (BA-SPED).....	9
IBMP: Videreutvikling og styrking av MA-logopedi.....	10
MA-Logopedi (MA-LOGO) ved IBMP.	10
ISP: Styrking av lavere grads studier i psykologi.....	13
Årsstudiet i psykologi.....	13
Bachelorgradene i arb.org psykologi (BA-AOP) og generell psykologi (BA-GENP).....	15
Førstesemesterstudiet: Plassering av Ex. Phil	17
IKP: Styrking av profesjonsprogrammet i psykologi.....	18
Veikart over mulige studieplanendringer 2015-2017	17
Veikart over mulige studieplanendringer 2015-2017 (forts.)	18
Vedlegg 1: Forventet studiepoengproduksjon og resultatbasert uttelling ved endring i programportefølje og antall studieplasser ved HEMIL.....	19
Studiepoengproduksjon	19
Resultatbasert uttelling	20

En strategi for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø

I inneværende planperiode har grunnmiljøene ved fakultetet gjort mye for å fornye og videreutvikle emner og utdanningsprogram. Ved inngang til ny strategiplanperiode er det derfor aktuelt å synliggjøre resultater og gjøre opp status.

Gjennom dialogmøter og diskusjoner i KUE, instituttlederemøter og fakultetsstyremøter har grunnmiljøene sammen med fakultetsledelsen identifisert flere utfordringer/problemområder. Prosessene har også identifisert åpenbare styrker og ulike forslag til løsninger. Fakultetsstyret og instituttledelsen har i løpet av våren 2014 kommet med innspill og kommentarer til mulige tiltak for økt studiekvalitet og styrking av instituttene fagmiljø og studietilbud. Følgende tiltak er aktualisert i notatet:

HEMIL: BA-graden legges ned og ressurser fra BA-graden benyttes til fagmiljøene knyttet til MA-gradene slik at disse konsolideres og styrkes.

IPED: Det etableres en ny BA-grad i spesialpedagogikk ved IPED (ISP og IBMP bidrar). MA-pedagogikk og EVU tilbud rettet mot skole og utdanningssektoren utvikles og styrkes. BA-pedagogikk styrkes gjennom årsstudium i pedagogikk som første studieår på BA-Ped.

IBMP: MA-logopedi bygges ut og styrkes gjennom flere studieplasser og som påbygging på BA-spesialpedagogikk til et 5-årig studieløp som kan gi autorisasjon som logoped. Utviklingen av MA-Psykologi med neuroscience videreføres.

ISP: Årsstudiet i psykologi utvikles til et 60 sp studieløp med mulighet for valgemner etter modell fra UiO og BA-gradene i psykologi styrkes gjennom årsstudium i psykologi som første studieår på BA-Psyk.

IKP: Profesjonsstudiet går over til opptak via SO og kliniske emner/profesjonsforberedende undervisning kan begynne tidligere i studieløpet. Ressursgevinster fra omleggingen benyttes til å styrke undervisning innen basalområder og klinikk.

Ex.Phil: Utgår fra årsstudiet i psykologi/pedagogikk og flyttes til andre år av BA-gradene. Ressursgevinster fra tiltaket forutsettes benyttet til å styrke lavere grads undervisning i psykologi og pedagogikk.

Omtalen i dette dokumentet er pr. 27. August 2014 og erstatter tidligere versjoner. Dokumentet er fremdeles å betrakte som et arbeidsdokument som vil kunne bli oppdatert og konkretisert i dialog med styret, instituttledere, ansatte og studenter i tiden fremover.

Nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov

Kunnskapsdepartementet (KD) har i budsjettbrevet til universitets og høgskolesektoren og i eget oppdragsbrev 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftige studietilbud i UHR sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har få faste vitenskapelig tilsatte og/eller under 20 studenter. UiB har i brev 06.06.14. bedt fakultetene om tilbakemeldinger.

UiB synes å ha flere strukturelle utfordringer sammenlignet med UiO og NTNU:

- Relativt færre studenter på andre syklus (MA-Nivå) og flere på første syklus.
- Relativt svakere gjennomføring av lavere grads studier (Årsstudier og BA-nivå).
- Relativ nedgang (6 % i 2013) i førsteprioritetsøkere via Samordna Opptak (SO).
- Relativt svakere vekst i NYE studieplasser enn UiO, NTNU og høgskolene.

UiB skal i løpet av høsten 2014 legge grunnlaget for en ny strategiplan for neste periode. Klima, utviklingsrelatert og marin forskning er foreslått som brede satsningsområder.

I budsjettet for 2015-2017 prioriterer UiB nye studieplasser til mediefag (SV), sivilingeniør (MN), fiskehelse (MN) og juridiske fag (JUR).

I regjeringens plattform er utvikling av offentlige tjenester og næringsutvikling brede satsningsområder i tillegg til mer spesifikke områder som (psykisk) helse, rus, skole og utdanning. PSYFAK har i budsjett for 2014 og 2015 spilt inn behov for nye 30 nye studieplasser på MA-nivå der vi har særlig sterk rekruttering, dvs. i første rekke til psykologi og logopedi. I tillegg til dette ønsker fakultetet å bidra til styrking av regjeringens satsning på skole og utdanning gjennom pedagogikk og lærerutdanningen.

Det psykologiske fakultet – muligheter og utfordringer

Det psykologiske fakultet (DPF) har flere sterke sider og en del konkrete utfordringer:

- Fakultetets forskere er blant de mest produktive ved UiB
- Fakultetets PhD-kandidater inkludert DK-programmet viser gode resultater
- Forsknings- og undervisningstema har stor bredde, aktualitet og samfunnsrelevans
- Institutter og forskningsgrupper er vel etablert
- Vi har administrative støttefunksjoner som holder høy kvalitet
- Rekrutteringen til tre av de fire BA-gradene, MA-gradene og profesjonsstudiet er meget god
- Fakultetet vil i løpet av 2015 etablere en rekke nye studentarbeidsplasser i C-12
- Gjennomføringen på samtlige BA-program er imidlertid svak, bare 40-50 %.
- Gjennomføring og progresjon på årsstudiet i psykologi er svak med høyt gjentak av eksamen.
- Lavere grads studenter rapporterer lav fagtilhørighet og er usikre på gradens yrkesrelevans.
- Flere av MA-gradene har sårbare fagmiljø, små studentkull og bare opptak hvert annet år.
- Flere fagmiljø melder om en ubalanse mellom ressurser og oppgaver/slitasje.
- Økt behov for tidsmessige arealer til undervisningsrom, klinikker, kontor og laboratorier.
- Utredning av Årstadvollen campus kan gi nye muligheter for fagmiljøene på lengre sikt.

DPF skal tilby attraktive studier med høy samfunnsrelevans

Det psykologiske fakultet skal ha sterke fagmiljø som tilbyr attraktive forskningsbaserte studier med høy kvalitet og samfunnsrelevans. Fakultetets fire BA-program gjennomfører i 2014 en planlagt programevaluering. I tillegg til dette vurderer fakultetet og instituttene ulike utdanningsstrategiske tiltak som det kan være aktuelt å gjennomføre i perioden 2015 -2017 med sikte på:

- At alle utdanningsprogrammene skal ha en tilstrekkelig robust fagstab
- At studentene opplever fagtilhørighet, har gode arbeidsplasser og godt studiefellesskap
- At studiegjennomføring på lavere grad skal øke fra 50 % til 75 % innen 2017
- At flere MA-program skal kunne tilby årlig opptak fra 2016
- At fakultetet frem mot 2017 skal bygge opp og vedlikeholde en attraktiv EVU-portefølje
- At studiene er forskningsbaserte med høy faglig og pedagogisk kvalitet
- At utdanningsmålene er motiverende og tydelig viser til samfunnsrelevans
- At fakultetet har minimum 2 førsteprioritetssøkere pr studieplass til alle program.

HEMIL: Studieplanendringer for å styrke utsatte fagmiljø

HEMIL har 27,55 vitenskapelige og 3 administrative årsverk.¹ HEMIL forvalter 5 ulike studieprogram (1 på lavere grad og 4 på høyere grad) der masterprogrammene har opptak annet hvert år. Instituttets budsjettmessige andel av variable driftsmidler var i 2014 på 1 340 753 millioner – fordelt på kr 98 326 fra studiepoengproduksjon, kr 580 109 fra forskning og kr 662 318 basert på antall årsverk. HEMIL forvalter totalt 200 studieplasser og har ansvar for totalt 32 emner av ulikt omfang, som sammen utgjør 620 studiepoeng. Noen av studieprogrammene har obligatoriske emner som gis av andre fakulteter. Med unntak av MA i GAD, som har 14-16 studieplasser, har samtlige masterprogram 20 studieplasser. Snittet av registrerte studenter på masterprogrammene de siste fire høstsemestrene (2013, 2012, 2011 og 2010) viser at det er rundt 20 studenter på masterprogrammene med unntak av MA i GAD som i snitt har ca. 15 registrerte studenter på programmet.

BA-Helsefremmende (HFR)

HEMIL har årlig opptak på 40 studenter, til sammen 120 studieplasser på BA-HFR. Programmet har gjennom flere år hatt svak rekruttering og gjennomføring slik Tabell 1 indikerer. HEMIL har 2 stillinger knyttet til obligatoriske emner på BA-HFR. Programmet er tverrfakultært og studiepoengproduksjonen ved HEMIL er derfor lav. HEMIL har gjennom flere år forsøkt ulike tiltak for å styrke rekruttering og faglig tilhørighet/gjennomføring. Programmets tverrfakultære karakter gjør det vanskelig å etablere sosial og faglig tilhørighet, samt at flere høgskoler, deriblant HiB, også tilbyr konkurrerende program.

Tabell 1: Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid (BA-HFR)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	40	40
Antall søkere (1. prioritet)	34	62	59	58
Tilbud opptak (alle prioriteter)	66	68	84	99

¹ Alle data om ansatte og årsverk i dette dokumentet er per 26. juni 2014 og er hentet fra UiBs personalsystem (PAGA). Vikarer er utelatt.

Akseptert tilbud (alle prioriteter)	32	38	33	47
Møtt (alle prioriteter)	28	34	31	41
Totalt registrerte studenter (høst)	74	72	64	72
Antall ferdige kandidater	13	12	23	6
Studiepoengproduksjon (hele året) ²	19,5	15,5	15,5	11
75 % av resultatbasert uttelling ³	482 625	395 250	406 875	288 750 ⁴

Foreslått studieplanendring for BA-HFR

HEMIL foreslår at BA-HFR har siste opptak av 40 studenter høsten 2014 og at programmet deretter gradvis fases ut fra høsten 2015 og frem til våren 2017, med muligheter for å avlegge eksamen til og med våren 2018.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Forslaget innebærer at fakultetet over en 3-års periode legger ned 120 studieplasser på BA-HFR. Programmet er tverrfakultært og berørte fakulteter må informeres om endringene. Studentene på programmet må ivaretas og det må etableres gode rutiner for avvikling av utsatte prøver mv.

Studieplassene ved BA-HFR ble opprettet i forbindelse med kvalitetsreformen og ble ikke fullfinansiert ved oppstart.⁵ Programmets tverrfakultære innretning tilsier at HEMIL hverken har fått full uttelling for studiepoengproduksjon eller hatt full basisfinansiering for de 120 studieplassene på BA-HFR. Det er rimelig å ta utgangspunkt i at de 2 faste vitenskapelige stillingene og tilhørende administrativ ressurs tilsvarer basisfinansiering for om lag 60 fullfinansierte studieplasser i kategori F.

- **Dersom BA-HFR legger ned 120 studieplasser bør 60 studieplasser med tilhørende basisressurser (2 stillinger) omfordes internt for å styrke MA-tilbudet ved HEMIL.**

MA-programmene ved HEMIL

HEMIL har fire ulike MA-program med god rekruttering, høy gjennomføring og stor samfunnsrelevans. De to internasjonale MA-programmene er høyt etterspurt blant kvotestudenter og er viktige for UiB sin utviklingsrelaterte og internasjonale profil. MA-gradene har imidlertid små fagmiljø og relativt få studenter. Opptak annet hvert år gjør MA-programmene sårbare og NOKUT har i sin tilsynsrapport nylig bedt UiB/HEMIL om å vurdere om MA-GAD har tilstrekkelig faglig og forskningsmessig basis.

Foreslått studieplanendring for HEMIL sine MA-program

HEMIL ønsker å styrke MA-gradene og foreslår å innføre årlig opptak til MA-BARN og MA-HFR ved å konvertere 60 studieplasser fra BA-HFR til 40 studieplasser på MA-nivå, fordelt på 20 til MA-BARN og 20 til MA-HFR. Studiene har god søkning og høy samfunnsrelevans. Årlig opptak vil stimulere til økt synlighet og søkning til programmene, samt gi muligheter for faglig samarbeid om enkelte emner. Et styrket MA-tilbud med årlig opptak vil også kunne virke rekrutteringsfremmende for studenter utenfor UiB og BA-studenter ved UiB som fyller kvalifikasjonskravene.

² Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

³ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁴ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

⁵ Jmf. fakultetsstyresakene 11/04 (arkivsaksnr. 04/2189) og 25/04 (arkivsaksnr. 04/2878).

HEMIL foreslår i tillegg å samordne opptaket til de to internasjonale masterprogrammene MA-GAD og MA-HPRO, slik at det blir mulig å styrke samarbeidet og det faglige grunnlaget for programmene. Programmene relevans og meget gode rekruttering tilsier at det er ønskelig å øke kvoteplassene ved begge programmene. De engelskspråklige programmene kan tilby enkelte valgemner som også kan utvikles til EVU-emner og/eller gjennomføres som frittstående emner av innreisende utvekslingsstudenter. Tilsynsrapporten fra NOKUT og den faktiske bemannings/ressurssituasjonen til programmene indikerer imidlertid at MA-GAD er i en særlig utsatt situasjon og at det er begrenset hva fakultetet kan gjøre av interne omfordelinger uten å svekke andre prioriterte områder. I forbindelse med budsjett for 2015 vil det derfor være nødvendig å be UiB sentralt om en styrking av MA-GAD som del av UiB sin fortsatte satsning på utviklingsrelatert forskning. Det er behov for en nærmere avklaring omkring utforming av de internasjonale programmene ved HEMIL.

HEMIL ønsker også fra høsten 2015 å gjennomføre metodeundervisningen på MA-gradene innenfor instituttets egne ressursrammer. Dette er både begrunnet i faglige og økonomiske forhold. Tiltaket forutsettes avklart med MOFA og skal ikke medføre ekstra kostnader.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Overføring av studieplasser fra BA-HFR til MA-BARN og MA-HFR bør skje parallelt med nedbyggingen av BA-HFR. Dette betyr at en fra høsten 2016 innfører årlig opptak på begge de to MA-programmene med inntil 20 plasser pr. år

Omfordelingen fra BA-HFR til MA-HFR og MA-BARN vil innebære at de 2 vitenskapelige stillingene ved BA-HFR, med tilhørende administrativ ressurs, gradvis kan fases inn mot MA-programmene ved HEMIL. Estimerte studiepoenginntekter fra økt MA-opptak i 2016 og bedre gjennomføring av studiene vil kunne finansiere ytterligere ca. 1,5 nye stillinger ved MA-programmene ved HEMIL fra 2019.

Omleggingene fra BA-HFR til MA-gradene ved HEMIL vil i perioden 2015 til 2018 trolig innebære omstillingskostnader på 1-1,5 millioner pr år før økte resultatinntekter kan påregnes fra 2019 og fremover dersom studieplassene fylles og studentene gjennomfører studiene. Vedlegg 1 viser en prognose for resultatinntekter knyttet til de foreslåtte omleggingene på HEMIL i perioden 2014-2020.

I tillegg ønsker HEMIL å styrke kvaliteten på de to engelskspråklige MA-programmene MA-GAD og MA-HPRO ved at metodeundervisningen blir felles og en får kapasitet til å kunne tilby enkelte valgemner som også kan utvikles til EVU-emner og/eller gjennomføres som frittstående emner av innreisende utvekslingsstudenter. En nærmere gjennomgang er aktuelt ifm NOKUT sin evaluering.

- **Opptaket til BA-HFR opphører fra høsten 2015 og 60 studieplasser fra BA-HFR konverteres til 40 studieplasser på MA-HFR og MA-BARN for å kunne tilby årlig opptak fra 2016.**
- **Det er behov for å styrke ressursbasen for de internasjonale programmene og vurdere muligheter for samordning, eventuelt årlig opptak innenfor en bærekraftig ressursramme.**
- **Ut fra høy relevans og god rekruttering bør MA-GAD og MA-HFR tilføres flere kvoteplasser**
- **Metodeundervisning på MA-HFR og MA-BARN overtas av HEMIL fra 2015.**

IPED: Aktuelle studieplanendringer i perioden 2015 - 2017

IPED har 29,1 vitenskapelige og 2 administrative årsverk. IPED forvalter fagområdet universitetspedagogikk og pedagogikk i lærerutdanning, bachelor og to masterprogram i pedagogikk,

samt veiledningsstudiet og rektorutdanning som begge er EVU-tilbud. De to MA-programmene har opptak annet hvert år. Instituttets budsjettmessige andel av variable driftsmidler var i 2014 på 1 282 040 millioner – fordelt på kr 203 628 fra studiepoengproduksjon, kr 231 688 fra forskning og kr 846 724 basert på antall årsverk. IPED forvalter totalt 340 studieplasser og har ansvar for totalt 45 emner av ulikt omfang, som til sammen 612,5 studiepoeng. Lærerutdanningen (PPU og integrert lærerutdanning) er tverrfakultært med didaktikkemner på hhv MN, SV og HF. Begge IPED sine masterprogram har 20 studieplasser annet hvert år og snittet av registrerte studenter på masterprogrammene de siste fire høstsemestrene (2013, 2012, 2011 og 2010) viser at det er i rundt 20 studenter på campus-programmet, mens det er nærmere 30 studenter på deltidsprogrammet (går over 4 år). I tillegg kommer at PPU har en opptaksramme på 180 studieplasser i året, men at kapasitetsbegrensninger og rekruttering innebærer at bare om lag 85⁶ studieplasser er tatt i bruk.

BA-Pedagogikk (PED)

IPED har årlig opptak på 40 studenter, til sammen 120 studieplasser på BA-PED. Programmet ble etablert på basis av kvalitetsreformmidler. Tabell 2 indikerer at BA-Ped har god rekruttering, men likevel bare om lag 40 % gjennomføring.

Tabell 2: Bachelorprogrammet i Pedagogikk (BA-Ped)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	40	40
Antall søkere (1. prioritet)	68	78	90	112
Tilbud opptak (alle prioriteter)	65	67	83	100
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	37	47	36	55
Møtt (alle prioriteter)	33	43	31	51
Totalt registrerte studenter (høst)	69	72	68	82
Antall ferdige kandidater (hele året)	17	20	13	16
Studiepoengproduksjon (hele året) ⁷	38,5	38,9	39	49,3
75 % av resultatbasert uttelling ⁸	952 875	991 950	1 023 750	1 294 125 ⁹

Bortfallet av inntekter som følge av lav gjennomføring kompenseres ved økt opptak til åpne emner i BA-graden. Studieevalueringer har pekt på at studentene etterspør tydeligere informasjon om yrkesveier etter studiet og at fraværet av pedagogiske emner i førstesemesterstudiet fører til svekket fagtilhørighet og studiemotivasjon.

Foreslått studieplanendring for BA-PED

IPED ønsker at emnet POH100 (som i dag gjennomføres sammen med BA-HFR) fra høsten 2015 skal endres til et rent innføringsemne i pedagogikk. Dette vil uansett måtte gjøres dersom BA-HFR legges ned fra høsten 2015. I tillegg til dette er IPED i likhet med ISP (se senere) innstilt på å flytte Ex.Phil fra første til andre studieår i BA-graden slik at emnet PED100 fra 2015 kan utgjøre et 15-20 sp innføringsemne i pedagogikk. IPED vurderer også muligheten for å samarbeide med ISP om en nytt felles innføringsemne på 10-15 sp innen psykologi og pedagogikkfagene.

⁶ Snitt basert på tall over registrerte studenter i høstsemesteret for årene 2013, 2012, 2011 og 2010.

⁷ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

⁸ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁹ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

Dersom Ex.Phil. blir flyttet fra første til andre studieår på BA-graden vil det kunne åpne for at første studieåret av BA-Ped også kan utgjøre en selvstendig 60 sp "årsenhet" i pedagogikk. En slik utvikling av første året av BA-graden vil både kunne styrke fagprofilen på BA-graden i pedagogikk og utgjøre et rekrutteringsgrunnlag for suppleringsopptak til ledige studieplasser på BA-Ped. For å øke rekrutteringen kan enkelte emner også tilbys som EVU-tilbud til skole- og utdanningssektoren. Et årsstudium i pedagogikk kan også gi nye muligheter for samhandling med årsstudiet i psykologi ved at studenter fra begge fagområdene kan få tilgang til flere relevante åpne emner.

BA-PED har i likhet med de øvrige BA-gradene en relativt svak med gjennomføring < 50 %. Et mulig virkemiddel for å motvirke frafall kan være å gjennomføre årlig opptak til campus-masteren, men ha utsatt oppstart (plassgaranti) for studenter som fullfører BA-Ped eller gi en andel av søkerne gjennomgående studierett til MA-graden allerede ved opptaket fra SO.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Omleggingene ved BA-Ped vil i perioden 2015 til 2016 innebære visse omstillingskostnader i form av utvikling av nye emnebeskrivelser og revidert studieprogram. En permanent omlegging av BA-PED ved å etablere et nytt innføringsemne i pedagogikk (PED100) i 2015, samt etablere nytt felles innføringsemne sammen med psykologifaget, vil i fortsettelsen trolig kreve at IPED tilføres 1 ny fast stilling. Kostnadene må kvalitetssikres og vil avhenge av innsatsfaktorer og muligheter for noe samarbeid om undervisning med årsstudium i psykologi og mulige økte instituttinntekter som følge av at flere gjennomfører BA-Ped.

- **BA-PED oppretter emnet PED100 fra høsten 2015 når POH100 legges ned.**
- **BA-PED flytter Ex.Phil til andre eller tredje studieår fra 2016 og utvikler felles innføringsemne med BA-psykologi.**
- **Første året av BA-PED tilrettelegges som årsenhet i pedagogikk fra 2016.**
- **For å styrke gjennomføringen av BA-Ped bør en vurdere årlig opptak til MA-Ped og å tilby en andel av søkerne til BA-Ped gjennomgående studierett (plassgaranti) ved opptaket fra SO.**

MA-Pedagogikk og etter- og videreutdanning (EVU)

IPED forvalter fag og tematiske områder med høy relevans for skole- og opplæringsfeltet. IPED har i dag to ulike varianter av MA-pedagogikk, hhv. Campus- og IKT/deltidsmaster med alternerende opptak annet hvert år. Begge MA-tilbudene har relativt god gjennomføring, men er ressurskrevende med færre enn 20 studenter pr program. De to MA-tilbudene er imidlertid «usynkrone» og har i praksis ulik målgruppe. IPED ser muligheter for å videreutvikle EVU- og MA-tilbudet ytterligere ved å utrede muligheter for å integrere MA-emner innenfor skoleledelse (rektorskolen), veiledning og evaluering i de ordinære MA tilbudene. Behovet for denne type EVU-tilbud vurderes å ha stor samfunnsrelevans og interesse både innenfor skole og opplæringssektoren og andre samfunnsområder.

Foreslått studieplanendring for MA-PED og EVU

IPED planlegger å bruke høsten 2014 til å utforme forslag til nye EVU-tilbud innen «skoleledelse», «veiledning» og «evaluering», samt vurdere muligheten for å revidere studieplanen for MA-PED med sikte på at emner innen «skoleledelse», «veiledning» og «evaluering» kan inngå eller utvikles til fordypningsområder i en revidert MA-PED.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Fakultetet har i 2014 fått en ekstra tildeling fra UiB på kr 300.000,- for å stimulere til utviklingsarbeidet nevnt ovenfor. Kostnader og konsekvenser av en permanent omlegging av MA-PED og økt satsning på EVU må utredes nærmere gjennom denne prosessen.

- **MA-PED utredes høsten 2014 med sikte på å styrke EVU og utvikle flere «spor» på MA-PED.**

Praktisk-Pedagogisk Utdanning (PPU) – disponering av ubenyttede studieplasser.

PSYFAK ved IPED har ansvar for å administrere praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) ved UiB. Denne utdanningen har 180 studieplasser i kategori D. Opptakstall for perioden 2010-2014 viser imidlertid at UiB gjennomgående bare klarer å omsette om lag 80-100 av disse studieplassene. UiB har med andre ord over 60 studieplasser med basisfinansiering i kategori D som ikke er tatt i bruk.

Tabell 3: Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) ved UiB¹⁰

	2010	2011	2012	2013	2014
Antall studieplasser	180	180	180	180	180
Antall søkere	281	343	329	353	349
Tilbud opptak	137	172	146	157	151
Akseptert opptak	95	128	102	101	95
Møtt	69	115	91	89	-
Ferdige kandidater	84	96	91	75	72

Foreslått studieplanendring for PPU

PSYFAK vil foreslå overfor UiB at «ledige» studieplasser på PPU blir tatt i bruk for å realisere regjeringens satsning på skole og utdanning. Konkret vil vi foreslå at 60 studieplasser med tilhørende basisfinansiering i kategori D konverteres fra PPU til en NY BA-grad i spesialpedagogikk (BA-SPED) med tilsvarende basisfinansiering som for PPU (se nedenfor).

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

En omfordeling av studieplasser fra PPU til en ny BA-grad i spesialpedagogikk vil gi muligheter til å benytte «ledige» studieplasser fra PPU til å etablere et etterspurt studietilbud med høy relevans for skole- og utdanningssektoren uten å svekke dagens PPU tilbud ved UiB.

- **60 ubenyttede og fullfinansierte studieplasser overføres fra PPU til en ny BA-grad i spesialpedagogikk (BA-SPED) fra 2016**

BA i Spesialpedagogikk (BA-SPED).

NFR har nylig (23.juni 2014) lagt frem en nasjonal vurdering av de spesialpedagogiske utdanningene i Norge, se http://www.forskningsradet.no/prognett-spesped/Sentrale_dokumenter/1253983268063. Etablering av en ny BA-grad i spesialpedagogikk ved UiB vil bidra til å realisere nasjonale målsettinger og styrke flere av fakultetets fag og utdanningsprogram. Spesialpedagogisk kompetanse er en etterspurt, faglig og forskningsmessig kompetanse med høy samfunnsrelevans i skjæringspunktet mellom

¹⁰ Tallene for 2010-2013 er hentet fra DBH. Tallene for 2014 er hentet fra FS. Antall møtte for 2014 vet man ikke før etter 1. september.

pedagogikk og psykologi. BA-Spesialpedagogikk vil kunne inkludere enkelte emner fra BA-PED og BA-PSYK programmene i tillegg til at det må utvikles enkelte nye emner, herunder praksisrelaterte emner. I tillegg til at BA-SPED kan integrere eksisterende emner på BA-nivå, vil BA-SPED også kunne tjene som opptaksgrunnlag til MA-PED, MA-PSYK, MA-BARN, MA-HFR og MA-LOGO. Etablering av BA-SPED vil dermed styrke rekrutteringen til flere av fakultetets MA-grader og sikre at BA-SPED studentene vil kunne ha en rekke muligheter til videre studier.

Foreslått studieplanendring for BA-SPED

Forutsatt godkjenning fra KD og UST høsten 2014, bør det i løpet av 2015 være mulig å utvikle studieplan og vurdere hvilke nye emner som bør utvikles og hvilke emner fra BA-PSYK og BA-PED som kan inngå, eventuelt tilpasses som emner i en ny BA-SPED. Første kull i en ny BA-SPED kan dermed tas opp fra høsten 2016.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Dersom 60 studieplasser med tilhørende basisfinansiering i kategori D konverteres fra PPU til en NY BA-grad i spesialpedagogikk bør BA-SPED også kunne ha kapasitet til å motta de 60 studieplassene som er «til overs» etter omdisponeringen av studieplasser ved HEMIL, selv om disse ikke vil ha samme basisfinansiering som de studieplassene som tilføres fra PPU. Dette bør likevel være mulig ved å legge til grunn at om lag 50 % av emnene innen en ny BA-SPED vil være reelt nye emner, inkludert en kortere praksisperiode og resterende 50 % av emnene i BA-SPED vil være «gjenbruk» av eksisterende emner som inngår i hhv. BA-PED og BA-PSYK. Studieprogrammet BA-SPED vil dermed kunne ha årlig opptak til 40 plasser, totalt 120 studieplasser, fordelt på tre år.

- **BA-SPED opprettes fra høsten 2016 med årlig opptak via SO til 40 studieplasser.**
- **Av disse kan inntil 20 studieplasser ved BA-SPED inngå som første 3 år av MA-logopedi slik at en kan tilby opptak via SO til en gjennomgående 5-årig utdanning i logopedi, (se nedenfor).**

IBMP: Videreutvikling og styrking av MA-logopedi

IBMP har 36 vitenskapelige og 11,7 teknisk/administrative årsverk. IBMP forvalter fagområdet logopedi og leverer undervisning innen biologisk og medisinsk psykologi, inkludert klinisk utdanning i nevropsykologisk utredning til profesjonsstudiet i psykologi. Instituttets budsjettmessige andel av variable driftsmidler var i 2014 på 1 735 347 millioner – fordelt på kr 240 230 fra studiepoengproduksjon, kr 631 928 fra forskning og kr 863 189 basert på antall årsverk. IBMP forvalter totalt 40 studieplasser på logopedi og har ansvar for totalt 18 emner av ulikt omfang, inkludert nevropsykologisk klinikk, som sammen utgjør 249 studiepoeng.

MA-Logopedi (MA-LOGO) ved IBMP.

Ved UiB har MA-logopedi årlig opptak til 20 studieplasser og rekrutterer meget godt. Kandidatene er etterspurte og får jobb straks de er ferdige med studiet. Samfunnsnyttene er stor og studiet ved UiB har i løpet av kort tid fått en sterk nasjonal posisjon med nyskapende internasjonal forskning.

NFR rapporten om spesialpedagogisk utdanning i Norge http://www.forskningsradet.no/prognett-spesped/Sentrale_dokumenter/1253983268063 gir viktige signaler om fremtidig organisering av det spesialpedagogiske fagområdet. I NFR-rapporten blir det anbefalt at logopediutdanningen i Norge bør legges til UiO, UiB og UiT. Yrkestittelen «logoped» bør sikres gjennom skikkethetsvurderinger og

fortrinnsvis gjennom en autorisasjonsordning. Norske logopeder bør ha en femårig utdanning med autorisasjon, noe de ikke har pr i dag. I følge NFR-utredningen er behovet for logopeder stort både innenfor skole og helsevesen. I Tabell 4 er vist søkning og gjennomføring av MA-logopedi ved UiB.

Tabell 4: MA-Logopedi (LOGO)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	20	20	20	20
Antall søkere (1. prioritet)	101	84	98	126
Tilbud opptak (alle prioriteter)	29	31	26	24
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	23	24	23	22
Møtt (alle prioriteter)	20	20	20	20
Antall totalt registrerte studenter (høst)	36	41	43	38
Antall ferdige kandidater (hele året)	10	13	16	19
Studiepoengproduksjon (hele året) ¹¹	19,1	23	24,5	26,6
75 % av resultatbasert uttelling ¹²	673 275	845 250	937 125	1 017 450 ¹³

Norsk logopedlag arbeider for at norske logopeder skal få autorisasjon på linje med helsepersonell og en har vurdert ulike muligheter for å etablere en integrert 5-årig logopedutdanning i Norge. Flere utdanningsinstitusjoner har arbeidet med planer om å utvikle egne studietilbud innen logopedi. NFR-rapporten bekrefter at utdanningen ved UiB har en sterk nasjonal posisjon. Fagmiljøet ved IBMP er imidlertid lite og sårbart for personellutskiftninger (3-4 ansatte). En videre utvikling av logopediutdanningen ved UiB er derfor viktig for å opprettholde kvalitet i utdanningen. Ved å bygge ut logopediutdanningen kan UiB bidra til å sikre en nasjonal utdanningsoppgave der UiB gir en etterspurt forskningsbasert utdanning med høy samfunnsrelevans.

Gjennomgående studierett fra BA-SPED til MA-logo

Fagmiljøet ved IBMP ønsker å videreutvikle og styrke logopediutdanningen ved UiB.

Logopedutdanningen ved UiB ble etablert for å gi et reelt alternativ for logopeder med sitt virke innenfor helsevesenet, og derfor med en helsefaglig forankring. Det særegne valget på helsefaglige emner og psykologi har gitt et unikt grunnlag for å utvikle forskningsbasert, eller evidensbasert, logopedisk praksis. Sammen med problembasert tilnærming som retningsgivende pedagogisk modell, uteksaminerer programmet kandidater med oppdatert kunnskap og svært høy kompetanse. Fakultetet har over flere år argumentert for at rekrutteringen til logopedistudiet og programmets samfunnsrelevans og nasjonale ansvar tilsier at antall studieplasser på MA-LOGO bør økes fra 20 til 30 plasser. Logopedisk yrkesutøvelse favner bredt, og fordrer reell kompetanse innen støttetdisiplinene medisin (anatomi og fysiologi), språkvitenskap (språkutvikling, lingvistikk og fonetikk) og psykologi

¹¹ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

¹² Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

¹³ Her er satsen for 2014 (51 000 per studiepoengsenhet i kategori D) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

(særlig biologisk psykologi, utviklingspsykologi og basale kognitive prosesser). Opptaket til logopedutdanningen er per i dag bredt, men for å sikre et minimumsnivå av kunnskap innen støttedisiplinene blir en relativt stor del av ressursene lagt til mastergraden (15 stp) benyttet for å undervise innføring i slike emner. En reell faglig styrking av logopedutdanningen bør medføre at slik kompetanse kan etableres på bachelornivå, og at definerbare kurs er tilgjengelig ved innpassing med andre utdanningsløp.

Dersom BA-SPED etableres fra 2016 med årlig opptak via SO til 40 studieplasser, så bør en vurdere å legge opp til at 20 plasser ved BA-SPED gir gjennomgående studierett til MA-LOGO. Etablering av BA-SPED bør innrettes slik at en i tredje studieår har fagspesifikke moduler med relevans for videre fordypningsstudier i logopedi. Disse bør innrettes slik at de bidrar til å understøtte og styrke den særegne helsefaglige profilen på utdanningen ved UiB. Yrkestittelen «logoped» med en eventuell tilhørende autorisasjon vil dermed som i dag forutsette en fem årig utdanning. Studenter som velger å avbryte den 5-årige utdanningen vil kunne oppnå graden BA-Spesialpedagogikk dersom de fullfører de tre første årene av utdanningen, men vil ikke kunne oppnå yrkestittel og eventuell senere autorisasjon som logoped.

Forutsatt at opptaksrammen er økt til 30 studieplasser vil det da være 10 studieplasser som kan øremerkes til søkere med annen relevant utdanning og fordeles via lokalt opptak som i dag. Utvikling av en ny BA-SPED bør derfor involvere logopedmiljøet ved IBMP i tillegg til fagmiljøene ved ISP og IPED. Logopediutdanningen er en praksisnær og kostbar utdanning. Uavhengig av utviklingen av BA-SPED bør en kunne argumentere for at en integrert 5-årig logopedutdanning ved UiB bør ha en egen undervisningsklinikk og studieplasser i finansieringskategori B – på linje med musikkterapi (HF) og/eller profesjonsutdanningen i psykologi. MA-LOGO bør uavhengig av utvikling av BA-SPED løftes opp fra finansieringskategori D til kategori B.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Dersom BA-SPP etableres som beskrevet ovenfor, vil en tettere integrasjon av BA-SPED og MA-LOGO i seg selv ikke innebære vesentlig økte kostnader. I og med at fakultetet har godt etablerte prosedyrer for kvalitetssikring og skikkethetsvurderinger av lærerutdanning og psykologutdanningen, vil de samme kvalitetssystemer kunne gjøres gjeldende for å sikre at en logopedutdanning fra UiB vil kunne gi autorisasjon som logoped i Norge. Spørsmålet om autorisasjon vil være viktig for kvalitetssikring og utvikling av logopedtjenester. Den nasjonale prosessen er nå såpass moden at UiB kan innta en førende rolle slik NFR utredningen legger opp til.

Det kan derfor være av stor fagstrategisk betydning å benytte 2015 til å utrede mulighetene for å etablere en integrert femårig logopedutdanning med opptak fra samordna opptak i 2016. BA-SPED vil da utgjøre første del av denne utdanningen der inntil 20 studieplasser etter søknad til SO gis løfte om gjennomgående studier med rett påbygningsstudier og fremtidig autorisasjon som logoped, forutsatt at de faglige kravene for opptak til MA graden er oppfylt. Spesialiseringsemner i det tredje året av BA-SPED må gi et godt grunnlag for videre studier og påbygning gjennom MA-LOGO eller andre aktuelle påbygningsstudier.

- **Fra høsten 2016 legges det opp til at 20 av 40 studieplasser på en ny BA-SPED tildeles via SO med gjennomgående studierett til MA-LOGO.**
- **MA-LOGO utvides fra 20 til 30 studieplasser pr år og søkes omgjort til kategori B.**

- **Minimum ett av de programspesifikke emnene på BA-SPED bør utgå fra IBMP slik at en sikrer god sammenheng mellom BA-SPP og fordypningen i MA-LOGO.**
- **MA-LOGO bør oppgraderes til finansieringskategori B og det bør være en målsetting at utdanningen ved UiB skal kunne gi autorisasjon som logoped.**

ISP: Styrking av lavere grads studier i psykologi

ISP har 45,7 vitenskapelige og 3 teknisk/administrative årsverk. ISP forvalter årsstudiet i psykologi, to BA-grader og en MA-grad i psykologi i tillegg til en rekke emner i profesjonsstudiet i psykologi. Instituttets budsjettmessige andel av variable driftsmidler var i 2014 på 2 660 034 millioner – fordelt på kr 1 076 736 fra studiepoengproduksjon, kr 535 447 fra forskning og kr 1 047 851 basert på antall årsverk. ISP forvalter totalt 760 studieplasser og har ansvar for totalt 56 emner av ulikt omfang, som til sammen utgjør 692 studiepoeng.

Årsstudiet i psykologi

Årsstudiet i psykologi vil fra høsten 2015 ha 320 studieplasser. Studieplassene på årsstudiet i psykologi er i perioden 2012-15 redusert som følge av omfordeling til de to BA-programmene i psykologi der man fra høsten 2012 økte fra 40 til 60 studieplasser per program per år¹⁴. I tillegg har man hatt en omfordeling av studieplasser ved opprettelsen av masterprogrammet i psykologi¹⁵. Årsstudiet består pr i dag av Ex.Phil (10 sp), Ex.fac (10 sp) og ytterligere 40 sp psykologiemner. Det er ingen valgfrie emner. Årsstudiet, inkludert Ex.Phil og Ex.Fac utgjør opptaksgrunnlag for 82 plasser på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB. Årsstudiet inngår som del av de to BA-gradene i psykologi. Ex.Phil + Ex.Fac inngår også som obligatoriske emner i BA-HFR og BA-Ped.

Tabell 5 viser at årsstudiet i psykologi rekrutterer godt, men at bare ca. 50 % av de registrerte studentene avlegger eksamen som genererer resultatinntekter for fakultetet. Den lave gjennomføringen på årsstudiet kan tilskrives gjentak av eksamener, studiefrafall og at en rekke studenter går med « redusert fart » for å oppnå best mulig karaktergrunnlag for opptak til profesjon. Tabell 5 viser at dersom årsstudiet hadde hatt « normal » studieprogresjon, uten gjentakstudenter, skulle fakultetets inntekter fra resultatkomponenten ha vært ca. 1,5 millioner NOK høyere pr år.

Tabell 5: Årsstudium i psykologi (ÅRS-Psy)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	500	500	460	390
Antall søkere (1. prioritet)	1055	945	810	953
Tilbud opptak (alle prioriteter)	793	787	766	643
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	576	545	525	425
Møtt (alle prioriteter)	514	483	474	379
Totalt registrerte studenter (høst)	568	504	494	432
Studiepoengproduksjon (hele året) ¹⁶	311,9	240,4	241	252,5

¹⁴ Jfr. fakultetsstyresak 86/11, arkivsaksnr. 2009/13558 og universitetsstyresak 78/11, arkivsaksnr. 2011/13460.

¹⁵ Jfr. fakultetsstyresak 128/12, arkivsaksnr. 2012/12571 og universitetsstyresak 79/12, arkivsaksnr. 2012/241.

¹⁶ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

75 % av resultatbasert uttelling ¹⁷	7 719 525	6 130 200	6 326 250	6 628 125 ¹⁸
Gjentak studiepoengproduksjon (hele året) ¹⁹	70,7	86,1	51,2	53,6
75 % av tapt resultatbasert uttelling (hele året) ²⁰	1 749 825	2 195 550	1 344 000	1 407 000 ²¹

Studentene på årsstudiet bruker normalt 2 eller 3 år på å oppnå karakteren «A» på de tre tellende fagene i opptaksgrunnlaget for profesjon. Etter at opptaksordningen ble lagt om ved UiO og NTNU har det blitt vanskelig å opprettholde en felles nasjonal standard for innhold og pensum på årsstudiet i psykologi. Ved siste opptak til profesjonsstudiet kom bare 40 % av de nye studentene fra UiB, mens de øvrige kom fra seks ulike nasjonale læresteder eller utenlandske institusjoner. Likebehandling ved opptaket er vanskelig og opptaksordningen er svært ressurskrevende.

Psykologi har de siste årene blitt et programfag (5+5 timer) i videregående skole. Psykologi har i løpet av kort tid blitt et meget populært programfag med over 9200 elever på landsbasis. Minimumskravet for undervisningskompetanse på VGS er en «årsenhet» eller 60 sp psykologi. Etterspørselen etter lærere med psykologi i fagkretsen er økende. Årsstudiet i psykologi ved UiB oppfyller ikke kravet til 60 sp siden førstesemesterstudiet inkl. ex.phil inngår som del av årsstudiet. Det er ikke krav om at Ex.phil skal inngå i årsstudier og dette er da heller ikke vanlig ved andre årsstudier ved SV og HF på UiB. En åpenbar fordel med å ta Ex.Phil ut av årsstudiet i psykologi er at en da kan etablere et 60 sp årsstudium i psykologi, med mulighet for valgmemner slik at dette både kan gi formell undervisningskompetanse i videregående skole og være tjenlig grunnlag for videre BA- og MA studier i psykologi for de som planlegger dette.

Foreslått studieplanendring for årsstudiet i psykologi

Fra 2016 bør årsstudiet i psykologi utvides til et «rent» årsstudium på 60 sp slik at det oppfyller formalkravet til undervisningskompetanse i skolen. I og med at psykologi er blitt et stort programfag i videregående skole vil det være attraktivt for studenter fra andre fakulteter å la psykologi inngå som fag i en BA eller MA-utdanning. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i de emner som i dag inngår i årsstudium i psykologi og vurdere behovet for tilpasninger av disse, samt muligheter for å etablere nye valgmemner som del av årsstudiet slik en nylig har gjort ved UiO. Et mer fleksibelt årsstudium kan åpne for at enkelte emner kan godkjennes både som emne innen årsstudium i psykologi og et mulig nytt årsstudium i pedagogikk (Eks. emnet PSYK 109 «Motivasjon og mestring» og/eller emnet PED 112 «Pedagogiske perspektiv på læring»). Dette åpner også for at BA-gradene i psykologi, pedagogikk og spesialpedagogikk i det første året vil kunne ha en kombinasjon av felles og gradsspesifikke emner slik at det første året også kan utgjøre et årsstudium i faget. Ex.Phil vil kunne integreres i andre eller tredje studieår sammen med øvrige gradsspesifikke emner. I Tabell 6 er vist UiO sin nye modell for årsstudiet i psykologi med årlig opptak til 100 studieplasser.

¹⁷ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

¹⁸ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

¹⁹ Med gjentak menes det at en student består en eksamen som allerede er bestått. Gjentaksproduksjonen (her i antall 60-studiepoengs enheter) gir ingen uttelling i forhold til departementets finansieringsmodell.

²⁰ Dersom all gjentaksproduksjonen hadde vært ny produksjon, ville fakultetet fått dette i resultatbasert uttelling.

²¹ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt.

Tabell 6: Eksempel - Årsstudiet i psykologi ved UiO

2. semester	PSY1101 - Innføring i sosial - og personlighetspsykologi	PSY1010 - Forskningsmetode I	Valgfritt fordypningsemne i psykologi (*)
1. semester	PSY1000 - Innføring i generell psykologi		PSY1200 - Innføring i utviklingspsykologi
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

(*) Innføring i kognitiv psykologi, Innføring i arbeidspsykologi eller Innføring i abnormalpsykologi

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Årsstudiet i psykologi bør gjennomgås i løpet av 2015 med sikte på at årsstudiet fra 2016 skal utgjøre en 60 sp enhet i psykologi, med mulighet for enkelte valgmenner etter modell fra UiO. Fra 2016 vil 82 studieplasser bli overført fra årsstudiet i psykologi for å inngå som første år av profesjonsstudiet i psykologi. I 2016 vil det dermed gjenstå 238 studieplasser på årsstudiet i psykologi. Det vil være naturlig å vurdere dimensjonering og fordeling av studieplasser mellom årsstudiet i psykologi, ett eventuelt årsstudium i pedagogikk og dimensjonering av BA-gradene i psykologi og pedagogikk. Ettersom disse lavere grads emnene alle har finansieringskategori F vil en kunne tilpasse dimensjoneringen noe til søknadsgrunnlaget i 2016. Omleggingen av årsstudiet i psykologi vil redusere fakultetets kostnader knyttet til Ex.phil og øke fakultetets egen studiepoengproduksjon ved å legge til rette for nye studentgrupper som legger vekt på en målrettet gjennomføring av årsstudiet for eksempel med tanke på å oppnå undervisningskompetanse i videregående skole eller som del av andre studieløp.

- **Fra 2016 overføres 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet.**
- **Fra 2016 endres årsstudiet i psykologi til 60 sp årsenhet uten Ex.Phil.**
- **I løpet av 2015 gjennomgås dimensjonering (studieplasser) og innretning av årsstudiet i psykologi med sikte på mulighet for å etablere enkelte valgmenner som del av årsstudiet.**

Bachelorgradene i arb.org psykologi (BA-AOP) og generell psykologi (BA-GENP)

Tabell 7 og 8 viser at de to BA-gradene i psykologi har begge meget stabil og god rekruttering med om lag fem førsteprioritetssøkere pr studieplass. Fra 2012 er opptaket utvidet til 60 plasser²² på hver av studieprogrammene og antall registrerte studenter på begge BA-gradene har økt betraktelig.

Tabell 7: Bachelorprogrammet i Arb.Org (BA-AOP)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	60	60
Antall søkere (1. prioritet)	215	229	286	287

²² Jfr. fakultetsstyresak 86/11, arkivsaksnr. 2009/13558 og universitetsstyresak 78/11, arkivsaksnr. 2011/13460.

Tilbud opptak (alle prioriteter)	68	66	142	134
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	42	47	99	93
Møtt (alle prioriteter)	39	39	91	84
Totalt registrerte studenter (høst)	86	83	132	156
Antall ferdige kandidater	34	21	31	29
Studiepoengproduksjon (hele året) ²³	86,8	119,5	124	123,3
75 % av resultatbasert uttelling ²⁴	2 148 300	3 047 250	3 255 000	3 236 625 ²⁵

Tabell 8: Bachelorprogrammet i generell psykologi (BA-GENP)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	60	60
Antall søkere (1. prioritert)	221	205	287	269
Tilbud opptak (alle prioriteter)	65	65	153	155
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	53	42	105	101
Møtt (alle prioriteter)	51	35	92	92
Totalt registrerte studenter (høst)	94	81	122	150
Antall ferdige kandidater	17	18	18	23
Studiepoengproduksjon (hele året) ²⁶	96,6	102,8	91	106,6
75 % av resultatbasert uttelling ²⁷	2 390 850	2 621 400	2 388 750	2 798 250 ²⁸

Tabell 6 og 7 indikerer at etableringen av en felles MA-grad i psykologi i 2013 særlig ser ut til å ha bidratt til styrket rekruttering og studiepoengproduksjon på BA-GENP. Det gode søkergrunnet tilsier at begge BA-programmene trolig kan utvides noe, dersom fagmiljøene tilføres flere ressurser.

Begge de to BA-gradene i psykologi har imidlertid en relativt svak studiegjennomføring med bare om lag 40-50 % som fullfører BA-graden. Dette svekker rekrutteringsgrunnet til MA-Psykologi og er åpenbart uheldig. En forklaring kan være at mange av studentene kun gjennomfører spesialiseringsemner og fullfører gradsstudier andre steder eller at de benytter studieretten på BA-graden til å ta opp igjen enkeltfag med sikte på å komme inn på profesjonsstudiet i psykologi. En annen forklaring kan være manglende studietilhørighet, for få faste faglærere eller ønsker om større yrkesrelevans. Studentene har for eksempel etterspurt muligheter for praksiserfaringer og mer vektlegging av arbeidslivsrelevant kompetanse (transferable skills). En annen forklaring kan være at motiverte studenter opplever usikkerhet rundt opptaket til MA-graden og videre studier ved UiB. En mulighet for gjennomgående opptak til 5-årig studier (plassgaranti på MA-psyk) bør vurderes. Det blir viktig å legge til rette for at BA-programmene i psykologi kan øke sin studiegjennomføring. Økte studentkull på BA-programmene og opptrapping av antall studenter på MA-programmet i psykologi vil kreve økt fokus på forholdstallet mellom studenter og faglærere.

²³ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnetlag.

²⁴ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

²⁵ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

²⁶ Se fotnote 11.

²⁷ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

²⁸ Se fotnote 12

Foreslått studieplanendring for BA-gradene i psykologi

Ett mer fleksibelt årsstudium kan åpne for at flere emner kan inngå som aktuelle «valgemner» i BA-gradene i psykologi (Eks. emnet PSYK 109 «Motivasjon og mestring» og/eller emnet PED 112 «Pedagogiske perspektiv på læring»). De to BA-gradene i psykologi vil med nødvendighet ha en rekke felles emner i første studieåret, men et noe mer fleksibelt årsstudium i psykologi kan også gi muligheter til en viss differensiering av emner som inngår i første året av BA-gradene. På samme måte som for BA-PED vil det være aktuelt å flytte Ex.Phil fra første til andre eller tredje studieår i de to BA-psykologi programmene fra 2016. En bør vurdere muligheten for å etablere emner med innslag av praksiserfaringer – for eksempel i form av strukturerte øvelser eller mer involverende læringsformer. En bør vurdere muligheten for å tilby gjennomgående opptak til MA-Psykologi via SO for en andel av studentene.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

De to BA-programmene i psykologi rekrutterer meget godt og det er lite som tyder på at det er stort behov for å endre emnene i BA-gradene. Imidlertid er gjennomføringen relativt svak og en tydeligere faglig fokusert utdanning med tettere læreroppløping synes nødvendig. En flytting av Ex.Phil til andre eller tredje studieår, samt noe mer fleksibilitet i form av mulighet for enkelte valgemner i årsstudiet (det første studieåret) vil kunne øke motivasjon og faglig tilhørighet. Begge fagmiljøene med ansvar for BA-MA gradene i psykologi bør styrkes gjennom flere lærerressurser.

- **Ex.Phil flyttes til andre eller tredje studieår fra 2016 i de to BA-PSYK programmene på samme måte som for BA-PED og ny BA-Spesialpedagogikk.**
- **Et mer fleksibelt årsstudium i psykologi (med enkelte valgemner) vil kunne gi studentene tilgang til flere valgemner det første året i de to BA-programmene.**
- **En bør vurdere om flere emner kan få innslag av strukturerte øvelser eller læringsaktiviteter som fremmer studiemotivasjon og viser fagenes samfunnsrelevans.**
- **En andel av søkerne fra SO bør kunne tilbys gjennomgående studierett (plassgaranti) som sikrer tilgang til MA-psykologi når opptakskravene er oppfylt.**

Førstesemesterstudiet: Plassering av Ex. Phil

Fakultetet tar årlig opp 82 studenter til profesjonsstudiet i psykologi. Denne studentgruppen må ha Ex.Phil som del av graden. Pr i dag er dette ivaretatt ved at de 320 årsstudentene i psykologi som konkurrerer om opptak til profesjonsstudiet må ta Ex.Phil som del av årsstudiet. I tillegg tar fakultetet årlig opp 200 studenter til programmene BA-HFR, BA-Ped, BA-AOP og BA-GENP som alle må ha Ex.Phil som del av graden. Her er Ex.Phil lagt som fag i første semester og dermed vil svært mange av studentene ved fakultetet ha gjennomført Ex.Phil – også svært mange av de 50-60% av studentene som ikke gjennomfører BA-graden.

Studentorganisasjonene ved UiB har nylig foreslått at Ex.Phil bør flyttes til 2. eller 3. semester på BA-graden slik at en ved studiestart begynner med innføringsemner i faget og gjennomfører Ex.Phil senere i studieløpet. (Jmf. Fuglesangutvalgets rapport «Examen philosophicum – En innføring i universitetet eller en innføring i danning», levert 1. september 2013). Fagmiljøet ved Ex.Phil og Utdanningsutvalget ved UiB har åpnet for at fakultetene kan vurdere en slik mulighet for blant annet å styrke gjennomføring av BA-gradene. Det er ønskelig å gjennomføre denne endringen for BA-gradene ved PSYFAK.

I tabellen nedenfor vises studieproduksjonen på ex.phil. i 2013 av våre studenter. I utregningen er satsen for 2014, kategori F, brukt: 35 000 per 60-poengsenhet.

Tabell 9: Studiepoengproduksjon på Ex.Phil i 2013

Studieprogram	Seminarmodell	Skoleeksamen	Totalt	Uttelling 75%
BA i folkehelse	3,7	0,2	3,9	102 375
BA i pedagogikk	3,2	0,3	3,5	91 875
BA i arb.org.	4	0,3	4,3	112 875
BA i gen.psyk.	3	0,3	3,3	86 625
Årsstudiet	29,7	3	32,7	858 375
Sum	43,6	4,1	47,7	1 252 125

Seminarmodellen til ex.phil «koster» i 2014 fakultet om lag 3,2 mill. NOK. Fratrasket studiepoenginntektene til ex.phil innebærer dette en «merkostnad» knyttet til seminarmodellen på om lag 2,0 mill. i 2014.

En flytting av ex.phil fra første til andre eller tredje studieår på BA-graden vil kunne gi et første studieår med hovedvekt på innføring i det faget man har søkt opptak på. Ex.phil vil da komme som et modningsfag senere i BA-graden, for eksempel i tilknytning til arbeidet med BA-oppgaven.

Det er ikke krav om ex.phil som del av årsstudier ved UiB og følgelig kan en også ta ut ex.phil fra årsstudiet i psykologi (320 studieplasser) og erstatte dette med et emne på 10 studiepoeng i psykologi. Dette vil styrke kvalitet og relevans av årsstudiet i psykologi ved at det formelt blir en 60 sp «årsenhet» som gir undervisningskompetanse i psykologi i skolen.

De økonomiske konsekvensene av å flytte ex.phil er vanskelig å beregne, men vil utvilsomt innebære en redusert «merkostnad» som følge av vesentlig færre studenter på seminarmodellen til ex.phil og en tilsvarende mulighet for å styrke fagressursene knyttet til årsstudiet i psykologi og BA-programmene ved fakultetet.

Flytting av ex.phil vil trolig ha få eller ingen negative konsekvenser og kan åpne for bedre tilrettelagte studieløp og styrke fagmiljø ved fakultetet. Flytting bør kunne gjennomføres fra høsten 2016, slik at man får tilstrekkelig tid til å informere studenter og forankre beslutningen ved UiB, samt at fagmiljøene kan gjøre nødvendige tilpasninger av eksisterende studieplaner.

- **Ex.Phil flyttes ut av årsstudiet i psykologi og frigjorte ressurser/økt studiepoengproduksjon benyttes til å styrke fagmiljøene med ansvar for lavere grads studier ved fakultetet.**
- **Første året av BA-gradene utgjøres av et «årsstudium» i faget som gir muligheter for lokalt opptak til «ledige plasser» på BA-gradene.**
- **For å stimulere til økt faglig identitet og studiegjennomføring flyttes Ex.Phil til andre eller tredje året i BA-gradene.**

IKP: Styrking av profesjonsprogrammet i psykologi

IKP har 24,3 vitenskapelige og 4 administrative årsverk. IKP forvalter fagområdet klinisk psykologi, inkludert praktisk klinisk utdanning til profesjonsstudiet i psykologi. Instituttets budsjettmessige andel

av variable driftsmidler var i 2014 på 1 228 826 millioner – fordelt på kr 442 829 fra studiepoengproduksjon, kr 82 579 fra forskning og kr 703 418 basert på antall årsverk. IKP forvalter ingen studieplasser²⁹, men har ansvar for totalt 32 emner av ulikt omfang, som til sammen utgjør 291 studiepoeng.

IKP har i all hovedsak sin utdanningsvirksomhet knyttet til profesjonsprogrammet i psykologi. Den reviderte studieplanen vektlegger både klinisk ferdighetsopplæring og forskningsbasert kunnskap og teori innenfor klinisk psykologi i sterkere grad enn den tidligere studieplanen. Implementering av revidert studieplan med fortsatt utvikling av utdanningstilbudet gjennom forskningsbasert, erfaringsbasert og praksisnær undervisning inkludert intern klinisk praksis og eksterne praksisperioder, vil være sentrale oppgaver for IKP i årene fremover.

Det er av stor interesse for instituttet å få styrket klinisk forskning og internasjonalt forskningssamarbeid, og i denne forbindelse bør studenter med forskningsinteresse innenfor klinisk psykologi få mulighet til å utvikle internasjonale kontakter og ta del i det internasjonale fagmiljø allerede på profesjonsprogrammet. Det bør legges til rette for at studenter får mulighet til utvekslingsopphold ved utvalgte utenlandske læresteder innenfor klinisk psykologi både i forbindelse med studiepoenggivende kurs og hovedoppgave.

Foreslått studieplanendring for profesjonsstudiet i psykologi

Dersom opptaket til profesjonsutdanningen i psykologi fra 2016 går via samordna opptak vil dette gjøre det mulig å styrke profesjonsutdanningen i psykologi ved å etablere en bedre progresjon og sammenheng mellom de to første semestrene og de øvrige fem årene av profesjonsutdanningen. Pr i dag har bare om lag 40 % av de nye studentene på profesjonsstudiet fullført årsstudiet ved UiB. De resterende 60 % av profesjonsstudentene har sin utdanning fra 6 ulike nasjonale læresteder eller utenlandsk utdanning. Den heterogene fagbakgrunnen til studentene skaper faglige og pedagogiske utfordringer.

Ved å gå over til en nasjonal rekruttering via SO vil 100 % av studentene være kjent fra første dag og en kan begynne den praktisk kliniske profesjonsutdanningen og sosialiseringen til psykologrollen ett år tidligere enn dagens modell gir muligheter til. Studentene på profesjonsstudiet har påpekt at den reviderte studieplanen gir færre muligheter for utreise og utveksling enn tidligere. Dersom årsstudiet integreres i profesjonsprogrammet vil en kunne gjennomgå obligatoriske emner og aktiviteter med sikte på å legge bedre til rette for utveksling og utreise i første del av studiet.

Kostnader og konsekvenser av tiltaket

Det må legges opp til en overgangsordning som sikrer at årsstudenter ved UiB blir godt ivaretatt og får god informasjon om opptaksordning og overgangsordninger. Fakultetet vil derfor i samarbeid med studentene fremme forslag om at opptaket i 2016 via SO til 82 studieplasser blir gjennomført som et nasjonalt opptak, mens det lokale opptaket til 82 studieplasser samme år blir gjennomført som et UiB internt opptak forbeholdt studenter fra årsstudiet ved UiB. Studieplanen for 1-4 semester på profesjonsstudiet må i 2015 gjennomgås med sikte på å redusere faglig overlapp og skape god progresjon og sammenheng mellom introduksjonsdelen og de senere emnene i profesjonsprogrammet. Dagens årsstudium i psykologi har relevante og aktuelle emner, inkludert Ex.Phil, som det er naturlig å

²⁹ Mesteparten av IKPs undervisning er på profesjonsstudiet i psykologi, men dette studieprogrammet forvaltes på fakultetsnivå.

videreføre i en integrert modell. Studenter på profesjonsprogrammet bør kunne ha felles undervisning i innføringsemner med øvrige BA-studenter på lavere grad med tillegg av egne seminarer og arbeidsgrupper som integrerer og utvikler fagperspektivene inn mot psykologrollen. Et nytt årsstudium i psykologi kan da etableres «uavhengig» av profesjonsstudiet i psykologi med flere valgemner slik for eksempel UiO har gjort. Endringen av opptaksmodell fra 2016 vil ventelig kunne styrke fakultetets økonomi med om lag 4,4 mill NOK i økte resultatinntekter fra 2018.

- **Opptaket til profesjonsstudiet i psykologi gjennomføres fra 2016 via samordna opptak.**
- **Det etableres overgangsordninger og tilpasninger for studenter på årsstudiet ved UiB**
- **Økte resultatinntekter som følge av omlegging av opptaksordningen for profesjonsstudiet benyttes til å styrke fagmiljøene med ansvar for innføringsemner i psykologi og undervisning på første året av profesjonsprogrammet.**

UTKAST

Veikart over mulige studieplanendringer 2015-2017

Program	2015	2016	2017	Merknad
HEMIL:				
BA-HFR	Ikke opptak til BE-HFR.	Undervisning 2 siste kull.	Undervisning siste kull	120 stpl legges ned fra 2015
POH100	Siste mulige eksamen i emnet	-----	-----	-----
MA-HFR	Ordinært opptak 20 stpl	Nytt opptak 20 stpl	Ordinært opptak 20 stpl. osv.	Årlig opptak fra 2016
MA-BARN	Ordinært opptak 20 stpl	Nytt opptak 20 stpl	Ordinært opptak 20 stpl. osv.	Årlig opptak fra 2016
MA-GAD	Opptak forskyves	Ordinært opptak 20 stpl		Samordnes med MA-HPRO
MA-HPRO		Ordinært opptak 20 stpl		Samordning med MA-GAD
IPED				
• PED 100	POH100 omgjøres til nytt PED100 emne	PED100	PED100	PED100 opprettes fra 2015
• Ex.Fac	Planlegges	Etablere årsstudium Pedagogikk	-----	Ny ex.fac som del av årsstudium PED fra 2016
• BA-PED	Dagens modell	Ex.Phil Flyttes ut av første studieår på BA-PED	-----	Ex.phil flyttes til andre året av BA-PED
• Års.PED	-----	Første året av BA-PED etableres om ny årsenhet PED	----	Årsenhet PED fra 2016?
• BA-SPED	Planlegges	Opptak 20+20 plasser	Opptak 20+20 plasser	Ny BA-SPED fra 2016

Veikart over mulige studieplanendringer 2015-2017 (forts.)

Program	2015	2016	2017	Merknad
ISP				
• BA-AOP	Som i dag	Ex.Phil Flyttes ut av første studieår på BA-AOP	-----	Ex.phil flyttes til andre året av BA-AOP
• BA-GENP	Som i dag	Ex.Phil Flyttes ut av første studieår på BA-GENP	----	Ex.phil flyttes til andre året av BA-GENP
• Års.PSY	Som i dag	Ex.Phil utgår fra årsstudiet	----	Ex.Phil ut av årsstudiet fra 2016
• PROPSY	Opptak til 82 plasser fra Års. PSY	Opptak til 164 plasser med 82 fra SO og 82 fra Års PSY.	Opptak til 82 plasser fra SO	Overgang til opptak via SO fra 2016
IKP				
• Profesjon	Gjennomgå plan for 1-4 semester	Innfaser SO opptak i semester 1-2 og Års.PSY opptak til semester 3-4.	-----	Revidert plan innført i 2016
IBMP				
• MA-Logo	Som i dag	Opptak til 40 plasser på BA-SpesPed med 20 plasser til gjennomgående logopedi	Autorisasjon og finansieringskategori B	Revidert logopedi utdanning fra 2016?

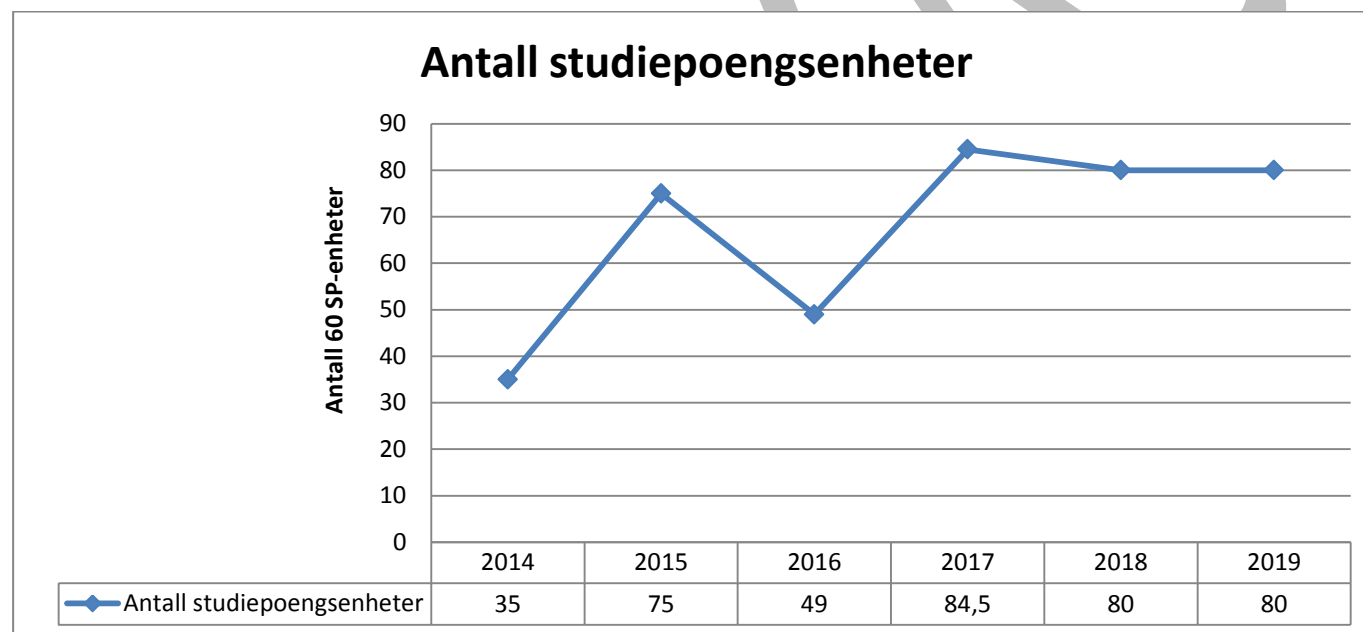
Vedlegg 1: Forventet studiepoengproduksjon og resultatbasert uttelling ved endring i programportefølje og antall studieplasser ved HEMIL

Under vises oversikt over forventet studiepoengproduksjon og resultatbasert uttelling fra 2014 for masterprogrammet i barnevern, masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi og bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid dersom bachelorprogrammet legges ned fra og med høsten 2015, HEMIL selv overtar metodeundervisningen på masterprogrammene og det innføres årlig opptak til de to masterprogrammene fra og med 2016. Beregningene forutsetter at rekrutteringen til programmene opprettholdes og at samtlige studieplasser blir fylt opp ved studiestart.

Studiepoengproduksjon

På masterprogrammene er det regnet ut i fra at samtlige studenter har full studieprogresjon på programmet, det vil si at alle tar 60 studiepoeng (eller 1 studiepoengsenhet) hver i året, mens det på BA-programmet er tatt utgangspunkt i en studiepoengproduksjon basert på snittet av de fire årene 2010, 2011, 2012 og 2013. Her er snittet ca. 15 studiepoengsenheter i året.

Diagram 1: Forventet studiepoengproduksjon fra 2014 – antall 60-studiepoengsenheter

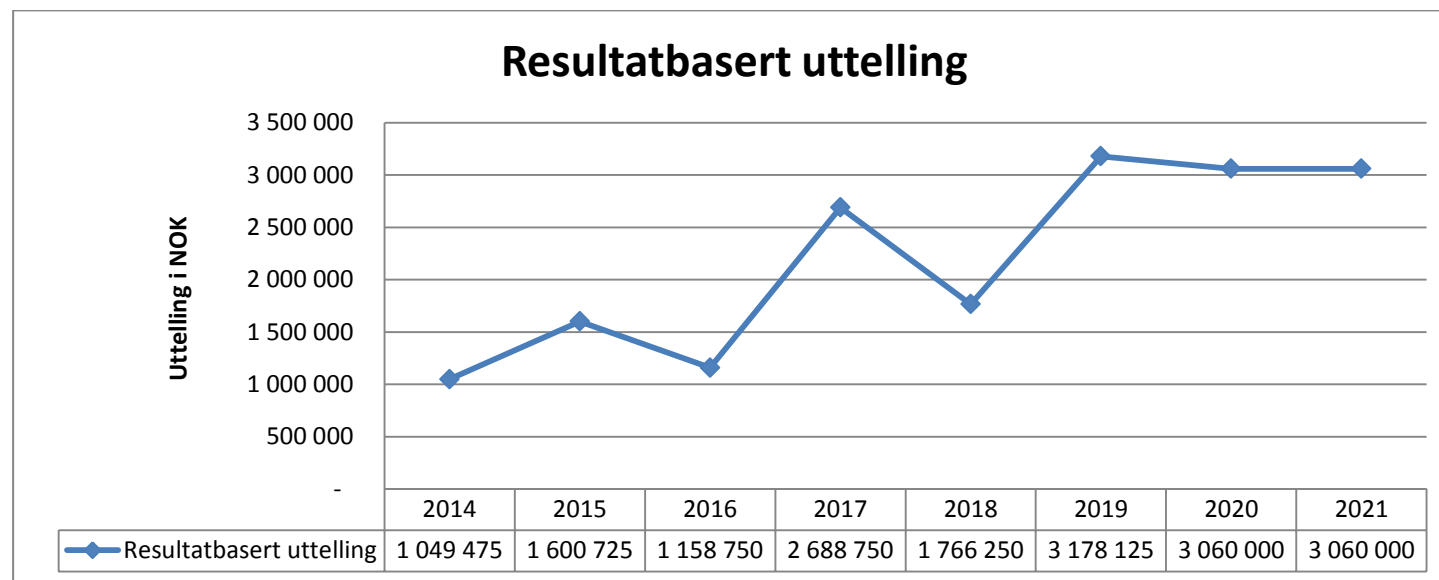
Når det gjelder masterprogrammene er det tatt høyde for at uttellingen for masteroppgaven ikke kommer før på 4. semester. Studenter på 3. semester i masterprogrammet skal da ha ingen studiepoengproduksjon (selv om de er aktive studenter). Med opptak annet hvert år vil derfor uttellingen variere i forhold til like og odde år, mens dette jevnes ut dersom man tar opp studenter hvert år. Fra og med året 2017 vil det på programmet produseres 1 studiepoengpoengenheter (60 sp) per student dersom man tar opp 20 studenter hvert år fra og med høsten 2016.

I henhold til normal studieprogresjon skal kullet som tas opp høsten 2014 på bachelorprogrammet avslutte sitt studium våren 2017. I 2017 vil vi derfor kunne oppleve å få et høyere tall for studiepoengproduksjon siden vi dette året vil ha full produksjon som følge av økt opptak til masterprogrammene samtidig som bachelorstudentene vil produsere studiepoeng i sitt siste semester. Året etter vil produksjonen antakeligvis gå litt ned for dermed å flate ut i påfølgende år.

Resultatbasert uttelling

Uttellingen for studiepoengproduksjon har en forsinkelse med to år. Det betyr at uttellingen for den studiepoengproduksjonen man har i f.eks. 2014, ikke vil komme fakultetet til gode før i 2016. Tallene under viser summen i kroner for hva fakultetet får (75 %) det aktuelle året basert på studiepoengproduksjonen to år tidligere, det vil si, tallene for årene 2014 og 2015 er regnet ut i fra reelle tall for studiepoengproduksjonen i henholdsvis 2012 og 2013, mens tallene for 2016 og framover er regnet ut i fra forventet studieproduksjon fra og med 2014 og framover.

Diagram 2: Forventet resultatbasert uttelling fra 2014

Satsen for 2014 er brukt for utregning av forventet resultatbasert uttelling. Den er nå på 51 000 kr per studiepoengsenhet (60 sp) for studieprogram i kategori D (masterprogrammene) og 35 000 kr per studiepoengsenhet (60 sp) for studieprogram i kategori F (bachelorprogrammet). Her må man altså ta høyde for at satsen vil øke noe.

Effekten av økt opptak til masterprogrammene vil ikke gi utslag før i 2017 når det gjelder studiepoengproduksjon. Iberegnet forsinkelsen på to år er det derfor ikke før i 2019 at man kan forvente full uttelling (fylle opp alle ledige studieplasser) av å innføre opptak hvert år på de to masterprogrammene.

Fra: Åge Diseth, programansvarlig for årsstudiet i psykologi
Til: Psykologisk fakultet, UiB

Bergen, 10.06.2014

**NOTAT OM OPPTAK TIL PROFESJONSSTUDIET I PSYKOLOGI VED UiB:
VURDERING AV FAGLIGE HENSYN, LIKEBEHANDLING AV SØKERE, OG
RESSURBRUK**

Som kjent er årsstudiet i psykologi opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi ved vårt fakultet (UiB). Som programansvarlig for årsstudiet vil jeg diskutere noen konsekvenser av denne opptaksordningen for fakultetets ressursbruk, hensynet til faglig kvalitet, og hensynet til likebehandling av søkerne.

Opptak til profesjonsstudiet fordelt på bakgrunn av ulike årsstudier

I opptaksreglementets § 4 **Opptaksgrunnlag** står det at: «Grunnlaget for opptak [til profesjonsstudiet i psykologi] er totalt 60 studiepoeng avlagt ved et av universitetene i Norge eller tilsvarende utdanning. Oppbyggingen av opptaksgrunnlaget fastsettes av det enkelte universitet. Minst 30 studiepoeng skal bestå av en innføring i generell psykologi (allmennpsykologi) og en innføring i psykologiens historie og metoder. Søker må dessuten ha fullført og bestått examen philosophicum og examen facultatum eller tilsvarende (se studieplan ved det enkelte universitet).»

Dette betyr at søkere fra flere utdanningsinstitusjoner (innland og utland) kan vurderes. Årsstudier fra UiO, UiT, NTNU, Høgskolen i Lillehammer (HiL), og Ansgar Teologiske Høgskole (ATH) er godkjente som opptaksgrunnlag. Også andre utdanningsinstitusjoner (f.eks Bjørknes Høgskole) som søker nå om godkjenning for at deres årsstudier som opptaksgrunnlag.

Nasjonalt profesjonsråd for psykologiutdanning (nedsatt av Universitets- og høgskolerådet) anbefalte våren 2010 enstemmig at de tre universitetene som ennå ikke hadde endret opptaksgrunnlag, om å gjøre dette. Etter dette har NTNU endret til samordnet opptak, mens UiT og UiB altså har beholdt årsstudiet som opptaksgrunnlag. UiT er imidlertid i en litt annen stilling, fordi 75% av studieplassene er reservert søkere med bakgrunn fra Nord-Norge. Dermed er konkurransen om de fleste av plassene ved UiT mer skjermet, og UiB står igjen som eneste universitet med årsstudiet som opptaksgrunnlag og åpen konkurranse om alle studieplassene.

Tabell 1 viser at andelen studenter tatt opp på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB med bakgrunn fra årsstudier utenfor UiB nå er ca. 50-60%, og at denne andelen har økt markert de to siste semestre. Eksempelvis har andelen profesjonsstudenter med bakgrunn fra HiL økt markant, og utgjør nå ca. 20% av studentene. Andelen studenter med bakgrunn fra UiO, NTNU, UiT synes å være mer stabilt (ca. 30-40%). Hovedinntrykket er altså at andelen studenter på vårt profesjonsstudium med bakgrunn fra årsstudiet ved UiB er synkende, mens andelen med bakgrunn fra øvrige årsstudier er stigende.

Min gjennomgang av emnebeskrivelsene ved de ulike lærestedene indikerer at årsstudiet ved UiB antakelig er det mest krevende hva angår arbeidsmengde, fagsammensetning, og krav til kunnskapsmengde på hver eksamen. Eksempelvis mangler både UiO og UiT separate moduler i biologisk psykologi. Ved UiO kan kognitiv psykologi velges bort. I tillegg mangler UiT separate moduler for personlighet og utvikling. NTNU har kun 30 studiepoeng med psykologi, mens de øvrige lærestedene har 40 studiepoeng. UiB har, som eneste institusjon, egen forelesningsrekke og anbefalt litteratur i kvalitativ metode. Dette gir i seg selv en betydelig merbelastning for årsstudentene ved

UiB. Alt dette kan underbygges av en undersøkelse jeg utførte blant våre profesjonsstudenter (Diseth, 2011). Undersøkelsen viste blant annet at:

- Våre profesjonsstudenter oppfatter årsstudiet ved UiB som det mest krevende av alle årsstudier i Norge angående mulighet for å få gode karakterer.
- De av våre profesjonsstudenter som hadde årsstudiet fra vårt fakultet (UiB) hadde tatt eksamen flere ganger for å oppnå god nok karakter, sammenlignet med studenter som hadde årsstudiet fra andre universiteter/høyskoler.
- Nesten halvparten av våre profesjonsstudenter som selv hadde tatt årsstudiet ved UiB ville ikke anbefale andre studenter å ta årsstudiet ved UiB dersom målet var gode nok karakterer til å komme inn på profesjonsstudiet.

Tabell 1. *Antall studenter på profesjonsstudiet ved UiB fordelt på bakgrunn fra årsstudier ved UiB, UiO, NTNU, UiT, HiL, ATH (Ansgar Teologiske Høyskole).*

	VÅR 2012 (Kull 87)	HØST 2012 (Kull 88)	VÅR 2013 (Kull 89)	HØST 2013 (Kull 90)	VÅR 2014 (Kull 91)
Kvinner	31	31	31	32	27
Menn	10	10	10	9	14
UiB	26	28	31	17	20
UiO	5	10	4	4	8
NTNU	2	1	1	3	
UiT	4	2	2	6	6
HiL	4		2	9	7
ATH			1	2	
	41	41	41	41	41

Tall fra vårt eget fakultet (basert på opptak av kull 77-82) viser at søkere med årsstudiet fra UiB i gjennomsnitt har søkt flest ganger på profesjonsstudiet før de kommer inn. Gjennomsnittlig antall forsøk fordelt på bakgrunn fra de ulike årsstudiene er som følger: UiB: 2 forsøk, HiL: 1,8 forsøk, NTNU 1,6 forsøk, UiO 1,5 forsøk, og UiT 1,2 forsøk. Søkere med årsstudiet fra UiB er overrepresentert blant de som har søkt flere ganger. Hele 80% av de som har søkt fire ganger har årsstudium fra UiB, 76% av de som har søkt tre ganger er fra UiB, og 60% av de som har søkt to ganger kommer fra UiB.

I tillegg medfører ulike karakterberegninger (basert på ulike modulinnodelinger og vektning av disse) at studenter med årsstudiet fra UiB er overrepresentert blant de profesjonsstudentene som har de beste karakterene, og underrepresentert blant de studentene som har svakest karakterer fra årsstudiet. Med andre ord: det kreves faktisk et lavere karakternivå fra studenter med årsstudier fra andre steder enn UiB.

Det er i tillegg sannsynlig at det er ulike kriterier for vurdering av faglige prestasjoner ved de forskjellige utdanningsstedene. En nasjonal undersøkelse har vist betydelige generelle forskjeller i karaktersetting mellom norske universiteter og høyskoler (Strøm, Falch, Gunnes & Haraldsvik, 2013). Undersøkelsen hevder at «Dette kan være en indikasjon på såkalt relativ karaktersetting, dvs. at en students prestasjon på en eksamen vurderes relativt til de andre kandidatenes prestasjon på samme eksamen i stedet for at det foretas en absolutt vurdering av ferdighetsnivået. Det kan også være en indikasjon på strategisk karaktersetting, for eksempel for å påvirke inntektene til institusjonen eller

rekrutteringen av nye studenter.» (side 1). Resultatene fra rapporten viser blant annet at Høyskolen i Lillehammer (HiL) har «snillere» karaktersetting enn UiB.

De overnevnte momentene representerer mest sannsynlig en konkurransevridning av søkere til ulempe for søkere med årsstudium fra UiB.

Individuelle vurderinger av utenlandssøkere

Det er også anledning for søkere som har tatt psykologifag i utlandet å søke opptak på profesjonsstudiet ved UiB på bakgrunn av individuell vurdering. Dette foregår ved at programansvarlig vurderer om den utenlandske utdanningen er faglig ekvivalent med vårt årsstudium. Dernest ved at studieadministrativ avdeling «oversetter» karaktergrunnlag til norske karakterer, slik at disse søkerne kan rangeres i forhold til hele søkermassen. Disse vurderingene innebærer en rekke usikkerhetsmomenter. Utenlandsstudenter søker gjerne på bakgrunn av en hel bachelorgrad, mens årsstudiet er en særnorsk ordning. Det betyr at vurderingsgrunnlaget for norske og utenlandske studenter er ulikt. Om faglig ekvivalens er til stede, bygger på til dels subjektive vurderinger av en person (programansvarlig). Konsekvensen av dette er at konkurransesituasjonen til alle studentene som søker på profesjonsstudiet ved UiB påvirkes av vurderingene til kun en person. Til alt dette vil jeg bemerke følgende:

- Individuell vurdering av søkere er svært tidkrevende, både for programansvarlig og for studieadministrasjonen
- Vurderingen baseres på faglig ekvivalens, men det er uklart om dette refererer til faktisk innhold i vårt eget årsstudiet, vårt opptaksreglement, eller vår praksis med å akseptere årsstudier som allerede nå avviker fra et eller begge disse kriteriene. Kort sagt: Hva som er «faglig ekvivalens» har ikke noe fasitsvar.
- Vurderingen av faglig ekvivalens foregår på et altfor tilfeldig og til dels subjektivt grunnlag.

Reduserte inntekter

I tillegg har opptaksordningen negative konsekvenser for inntektssiden. Det er en kjent sak at mange studenter tar eksamen ved vårt årsstudiet mange ganger for å oppnå god nok karakter til å komme inn på profesjonsstudiet. Disse gjenopptakene av eksamen representerer et netto inntektstap for fakultetet, beregnet til å utgjøre 2500 til 3500 studiepoeng per år. Disse studiepoengene gir altså ikke gir resultatfinansiering for UiB, men UiB har vanlige undervisnings-, veilednings- og eksamenskostnader.

Tilfeldigheter og sviktende reliabilitet

Den økte konkurransen om plassene på profesjonsstudiet ved UiB førte i 2011 til loddrekning blant studenter med toppkarakterer (A). Etter dette har antallet studieplasser ved årsstudiet ved UiB blitt redusert, slik at konkurransen nå er noe mindre. Men dette har samtidig økt karakterkravene for å komme inn på årsstudiet, og redusert muligheten for mange studenter som ønsker å ta årsstudiet ved UiB. Noen eksamener har også hatt sviktende reliabilitet i karaktersettingen, f.eks ved at antallet toppkarakterer (A) ved årsstudiet, UiB, har vært svært lavt for PSYK100 enkeltsemestre (2010). Disse eksemplene viser at årsstudiet som opptaksgrunnlag er sårbart for tilfeldigheter og sviktende reliabilitet i karaktersettingen.

Frafall

Årsstudiet sliter også med et høyt frafall (ca. 45% frafall ved PSYK101 og PSYK102). Deler av dette frafallet kan sannsynligvis forklares med konkurransesituasjonen som studentene er i, fokus på høyest mulig karakter, samt studentenes vurdering av manglende mulighet for å oppnå de karakterer som skal til for å komme inn på profesjonsstudiet. I tillegg er det åpenbart både en økonomisk og personlig belastning for studentene å gå opp til eksamen flere ganger. Denne belastningen forsterkes av de konkurransevridende elementene beskrevet ovenfor.

Samordna opptak til årsstudiet

Selv om opptaket til profesjonsstudiet ved UiB er basert på karakterer fra årsstudiet, så er altså opptaket til årsstudiet basert på samordna opptak (karakterer fra videregående skole + eventuelle tilleggspoeng) Ifølge Samordna opptak (2013 tall) var poengkravet for opptak til årsstudiet ved UiB

48,1 poeng (faktisk ikke så langt unna krav for opptak til profesjonsstudiet i Oslo: 54,4 poeng). I motsatt ende finner vi HiL, som krever kun 41,7 poeng for opptak til årsstudiet, og ATH (åpent studium). Dette er betenkelig av to grunner: Først må studentene ved UiB kvalifisere seg for å komme inn på et årsstudium med høye karakterkrav. Deretter må det konkurreres om plassene til profesjonsstudiet, antakelig på et nokså asymmetrisk grunnlag, som dokumentert ovenfor. Den enkleste veien til profesjonsstudiet ved UiB synes derfor å være opptak på årsstudium ved HiL eller ATH, deretter oppnå best mulig karakter på årsstudiet, noe som antakelig er enklere andre steder (HiL, ATH, osv.) enn ved UiB.

Konklusjon

Når psykologisk fakultet ved UiB har valgt å beholde årsstudiet som opptaksgrunnlag, inkludert fri konkurranse om plassene, i strid med anbefalinger fra Nasjonalt profesjonsråd for psykologiutdanning og i motsetning til de øvrige norske universitetene, så bør dette begrunnes godt. Særlig to hensyn bør ivaretas:

1. Det bør ikke være vesentlige negative konsekvenser av denne særordningen (årsstudiet som opptaksgrunnlag) ved vårt fakultet
2. Særordningen med årsstudiet som opptaksgrunnlag ved UiB bør kunne begrunnes med faglige eller andre vesentlige argumenter.

Som jeg nå har vist er det i høyeste grad negative konsekvenser av å beholde årsstudiet som opptaksgrunnlag. Disse negative konsekvensene kan oppsummeres som følger:

1. Manglende rettferdighet i opptakssystemet: studenter vurderes på ulike kriterier og til dels ut fra tilfeldige faktorer.
2. Faglige forhold: studenter med bakgrunn fra ulike læresteder har ulike faglig kompetanse og nivå.
3. Ressursmessige forhold: Årsstudiet ved UiB påfører fakultetet ekstra kostnader og reduserte inntekter. I tillegg har den en personlig og økonomisk kostnad for studenter som bruker store ressurser på gjenopptak av eksamener i en usikker konkurransesituasjon med studenter fra egen utdanningsinstitusjon, andres steder i Norge, og internasjonalt.

Selv om det naturligvis er faglige grunner til å diskutere hvilken opptaksordning som er best, synes det å være lite som taler for at et universitet (UiB) skal ha en særordning for opptaket til profesjonsstudiet i psykologi.

Et åpenbart alternativ til dagens opptaksordning er samordnet opptak basert på karakterer fra videregående skole. Denne opptaksformen vil eliminere samtlige problemer beskrevet ovenfor, og samtidig gi en rekke fordeler angående rettferdig opptak for studentene, kostnadseffektivitet, osv.

Som programansvarlig for årsstudiet vil jeg derfor anbefale at fakultetet innfører en overgang til samordnet opptak til profesjonsstudiet i psykologi ved UiB.

Vennlig hilsen

Åge Diseth

Programansvarlig for årsstudiet i psykologi, UiB

Referanser

- Diseth, Å. (2011). *Hvilket introduksjonsstudium gir lettest tilgang til profesjonsstudiet i psykologi? En undersøkelse av oppfatningen til profesjonsstudenter ved UiB*. Institutt for Samfunnspsykologi. ISBN: 978-82-91713-55-7
- Diseth, Å. (2011). Nasjonal ubalanse i profesjonsopptak. *TNPF, juni*, 2011.
- Strøm, B., Falch, T., Gunnes, T., & Haraldsvik, M. (2013). *Karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning*. SØF-rapport nr. 03/13. Senter for Økonomisk Forskning.

Det psykologiske fakultet

Referanse

2014/9113-GRS

Dato

29.09.2014

Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttene fagmiljø - uttalelse fra HEMIL-senteret

HEMIL-senteret har behandlet fakultetets forslag til studieplanendringer på møte i Instituttrådet 1. september 2014.

HEMIL-senteret mener at forslaget til studieplanendringer er godt forberedt, og det er i tråd med våre forslag. Slik forslaget er formulert, gjenspeiler det våre ønsker og den gode dialogen vi har hatt med fakultetet i denne saken.

Vi har en kommentar, som gjelder presisering av framtidige stillingsbehov. I dokumentet heter det (s.6):

«Omfordelingen fra BA-HFR til MA-HFR og MA-BARN vil innebære at de 2 vitenskapelige stillingene ved BA-HFR, med tilhørende administrativ ressurs, gradvis kan fases inn mot MA-programmene ved HEMIL. Estimerte studiepoenginntekter fra økt MA-opptak i 2016 og bedre gjennomføring av studiene vil kunne finansiere ytterligere ca. 1,5 nye stillinger ved MA-programmene ved HEMIL fra 2019.»

Vi vil presisere at i vår dialog med fakultetet, har vi lagt vekt på at hvis det innføres årlige opptak til MA-BARN allerede fra 2016, er det også behov for en ny stilling fra 2016. På grunn av utfasing av BA-HFR, vil det fortsatt være behov for stillingsressurser på dette programmet.

Vennlig hilsen

Elisabeth Fosse
instituttleder

Grete Line Simonsen
Administrasjonssjef

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

HEMIL senteret
Telefon
Telefaks

Postadresse

Besøksadresse
Christiesgate 13
Bergen

Saksbehandler
Grete Line Simonsen
55588694

Det psykologiske fakultet

Referanse

2014/9113-ØYSLA

Dato

23.09.2014

Studieplanendringar for auka studiekvalitet og ei styrking av institutta sine fagmiljø – innspel frå IPED

Institutt for pedagogikk diskuterte i ekstraordinært instituttrådsmøte måndag 22. september notatet «Studieplanendringar for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø.» Diskusjonen omhandla dei delane av notatet som direkte involverer IPED.

Instituttrådet støtter prosessane som er føreslått.

Endringsprosessar er krevjande, og i utvikling og endring av emne og studieprogram er det viktig å setje av tilstrekkeleg med ressursar slik at forskningstid blir skjerma også i utviklingsperioden. Særskilt for utvikling og iverksetting av den nye bachelorgraden i spesialpedagogikk er det viktig at dei økonomiske rammene blir avklara så tidleg som mogleg i prosessen slik at nyoppretta stillingar raskt kan vere på plass på studieprogrammet og ved instituttet.

Institutt for pedagogikk vil arbeide aktivt for at planane i notatet skal bli realisert.

Venleg helsing

Rune Krumsvik
instituttleiar

Øystein Steine Larsen
administrasjonssjef

Dette er eit UiB-internt notat som blir godkjent elektronisk i ePhorte

Institutt for pedagogikk
Telefon
Telefaks

Postadresse

Besøksadresse
Christiesgate 13
Bergen

Sakshandsamar
Øystein Steine Larsen
55584833

Det psykologiske fakultet

Referanse

2014/9113-BJKO

Dato

25.09.2014

Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø – innspill fra IBMP

Innspill til notatet «Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø» ble diskutert i instituttrådsmøte og om omhandler kun de delene av notatet som direkte involverer IBMP.

Vedlagte innspill er godkjent av fagmiljøet i logopedi og ble enstemmig vedtatt av instituttrådet 25.09.2014

Vennlig hilsen

Helge Nordby
instituttleder

Bjørg Kocbach
administrasjonssjef

Vedlegg

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for biologisk og medisinsk
psykologi
Telefon
Telefaks

Postadresse
Postboks 7807
5020 Bergen

Besøksadresse
Jonas Liesvei 91
Bergen

Saksbehandler
Bjørg Kocbach
55586278

Arkivsaksnr. 2014/9113

Sak 4/2014

Utkast til høringsuttalelse:

«Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttene fagmiljø»

Dokumentet ivaretar svært mange av de forslag til styrking av logopedutdanningen som er framkommet i løpet av den tiden som programmet i logopedi har eksistert ved UiB, og forslagene går på noen områder lenger enn hva fagmiljøet har våget å håpe på. Imidlertid er det noen områder som trenger en grundigere diskusjon. Et av argumentene som fremkommer i det siste avslaget fra Helsedirektoratet om autorisasjon av logopeder etter Helsepersonelloven, er den uklare forankringen av logopedien i helsefagene til fordel for en spesialpedagogisk forankring. Med forankring av et gjennomgående løp i en bachelor i spesialpedagogikk vil vi sannsynligvis bidra til at et slikt syn på logopedifaget blir opprettholdt og kanskje også konsolidert, med negative implikasjoner for videre arbeid med en autorisasjon. Det tilrådes derfor at bachelorgraden for det gjennomgående løpet identifiseres som et studieløp i logopedi, og hvor kurskodene klart identifiserer det gjennomgående løpet (kurs som inngår i flere løp kan også katalogiseres med ulike kurskoder). Løpet må få en tittel som viser klart tilknytningen til og hva som er det bærende elementet i logopedifaget ved UIB.

Noen av temaene som er nevnt i ekspertgruppens rapport som innhold i en bachelorutdanning kan utgjøre gode fellesfag, så som utviklingspsykologi, innføring i relevant lovverk og kjennskap til hjelpeapparatets organisering, så sant dette også dekker helselovgivning og helsevesenets organisering, samt tilpasset opplæring (og inklusjon og integrering) og flerkulturelt arbeid. Et logopedirelatert 200 kurs i kommunikasjon og kommunikasjonsvansker kan muligens også inngå som tilvalgsfag for kandidater som ønsker en bachelor i spesialpedagogikk.

Bachelorgraden i seg selv vil ikke gi yrkeskompetanse i logopedi. Ekspertgruppen i spesialpedagogikk foreslår at bachelor i spesialpedagogikk skal gi «begrenset undervisningskompetanse» for innpassing i skole/barnehage. Dette ble det advart mot i høringskonferansen om Ekspertgruppens rapport (Oslo, 22.09.2014), siden det ikke inngår undervisningsfag i en slik utdanning. Likeledes vil ikke en bachelorgrad gi tilstrekkelig grunnlag for selvstendig diagnostisk arbeid, men bør ha et fokus på normal utvikling og som kan danne et grunnlag for å forstå avvikene fra normalutvikling når de oppstår.

Utvikling av en egen undervisningsklinikk i logopedi, gjerne koordinert med fakultetets andre klinikker utgjør en stor og spennende utfordring. En slik satsing bør ledes av en «dobbeltkompetent» logoped, med god klinisk innsikt og erfaring og som i tillegg har førstestillingskompetanse. Ut over dette vil det være behov for et tilstrekkelig antall veiledere som primært har god klinisk erfaring samt god skolering i veiledning. Lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i en slik klinikk må være konkurransedyktige, og det må være en målsetting at de

beste kliniske logopedene skal betjene en slik klinikk, enten som sin hovedstilling, eller som ledd i delt tilsetting ved de beste, logopediske fagmiljøene i regionene (Logopedtjenesten, HUS; Statped Vest; Bergen kommune). Det er for øvrig tatt initiativ til et samarbeid med University of Arizona (UoA) for en gjennomgang med ulike modeller for praksisgjennomføring. Ved UoA har de i en årrekke hatt en universitetsklinikk i «speech-language pathology», og har omfattende erfaringer med ulike organisasjonsmodeller som de er villige til å dele med fagmiljøet vårt.

Opptrappingsplanen fordrer en umiddelbar satsing på kompetanseoppbygging i logopedi. Med tanke på oppstart av bachelorløpet i 2016, etablering av nye logopedirelaterte kurs i 2018, og en utvidelse til 30 studenter på masternivå i 2019, vil det også være behov for 50 % større veiledningskapasitet for masteroppgaver i 2020. Klinikketablering kan fremtvinge seg som et klart behov for å ivareta praksisbehovet ved en slik utvidelse, siden vi med dagens opptak av 20 studenter har presset eksisterende praksisavvikling maksimalt.

Samlet tilsier dette med et nøkternt overslag et behov for minst tre nye førstestillinger fram mot 2020. Kvalifiserte fagpersoner for å fylle disse stillingene eksisterer ikke per i dag, og det er ikke noe som tyder på at det er mulig å realisere disse planene uten en øremerking av stipendiatstillinger slik at fagmiljøet kan begynne rekrutteringen av habile logopeder inn i et akademisk løp og utvikle den nødvendige kompetansen gjennom et målrettet arbeid.

Forslag til vedtak: Rådet vedtar høringsuttalelsen med de kommentarer som fremkom i møtet.

Helge Nordby
leder

Björg Kocbach
sekretær

Arkivsaksnr. 2014/9113

Tillegg til høringsuttalelse (Sak 4/2014 Instituttrådsmøte 25.09.14) angående:
«Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø»

I dokumentet forslåes det en ny opptaksordning for profesjonsutdanningen i psykologi via samordna opptak med iverksettelse fra 2016. IBMP støtter dette forslaget og har ingen kommentarer for øvrig til dokumentet utover det som fremkommer i høringsuttalelsen.

Bergen, 26.09.2014

Helge Nordby
leder

Björg Kocbach
sekretær

Det psykologiske fakultet

Referanse

2014/9113-BJØTE

Dato

25.09.2014

Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø – innspill fra IKP

Institutt for klinisk psykologi diskuterte notatet «Studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø» i allmøte 01.09.14. Diskusjonen var rettet mot de delene av notatet som direkte involverer IKP.

Instituttet støtter de prosesser og endringer som er foreslått. Instituttet er positiv til å bidra med undervisning både i et nytt første-år i profesjonsprogrammet og en utvidet årsenhet forutsatt tilførsel av personalressurser til å dekke arbeidstid som blir lagt inn.

Vennlig hilsen

Per-Einar Binder
instituttleder

Bjørn Olav Telnes
administrasjonssjef

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for klinisk psykologi
Telefon
Telefaks

Postadresse
Postboks 7807
5020 Bergen

Besøksadresse
Jonas Liesvei 91
Bergen

Saksbehandler
Bjørn Olav Telnes
55586282

Det psykologiske fakultet

Referanse

2014/9113-ANLL

Dato

25.09.2014

Innspill ISP- studieplanendringer for økt studiekvalitet og en styrking av instituttens fagmiljø

Instituttrådet ved Institutt for samfunnspsykologi behandlet notatet om studieplanendringer i møte 25. september, og fattet følgende vedtak:

Vedtak 1:

Instituttrådet bifaller både initiativet og hovedideene vedrørende studieprogrammene med følgende presiseringer (se neste vedtakspunkt).

Vedtak 2:

i. Fra 2016 overføres 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet, og studentene tas opp gjennom samordnet opptak (SO).

Vedtak: *Instituttrådet støtter dette.*

ii. Ex.Phil. flyttes til andre eller tredje studieår fra 2016 i de to BA-PSYK programmene. Frigjorte ressurser/økt studiepoengproduksjon benyttes til å styrke fagmiljøene med ansvar for lavere grads studier ved fakultetet. Fra 2016 endres da årsstudiet i psykologi til 60 sp årsenhet uten Ex.Phil.

Vedtak: *Instituttrådet støtter dette.*

iii. I løpet av 2015 gjennomgås dimensjonering (studieplasser) og innretning av årsstudiet i psykologi, med sikte på mulighet for å etablere enkelte valgemenner som del av årsstudiet.

Vedtak: *Instituttrådet støtter dette.*

iv. En bør vurdere om flere emner kan få innslag av strukturerte øvelser eller læringsaktiviteter som fremmer studiemotivasjon, og viser fagenes samfunnsrelevans.

Vedtak: *Instituttrådet gir sin positive tilslutning til dette, men anser det som viktig at praktiske og økonomiske konsekvenser utredes nærmere.*

v. En andel av søkerne fra SO bør kunne tilbys gjennomgående studierett (plassgaranti) som sikrer tilgang til MA-psykologi når opptakskravene er oppfylt.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det psykologiske fakultet
Telefon 55582710
Telefaks
post@psyfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7807
5020 Bergen

Besøksadresse
Christiesgate 12
Bergen

Saksbehandler
Anlaug Lid
55 58 90 80

Vedtak: *Instituttrådet støtter at dette utredes nærmere.*

Vedtak 3:

Instituttrådet ønsker at flere forhold vedrørende konsekvenser og logistikk (som nevnt i saksforelegget) blir endret i planen, og gir instituttleder fullmakt til å gå i dialog med fakultetsledelsen om konkrete tilpasninger og eventuelle forhold vi nå ikke overskuer.

Momenter som bør tas hensyn til i videre utforming av forslaget til studieplanendringer:

Saken har ved instituttet vært diskutert på et seniormøte (de fast vitenskapelige ansatte) og på et åpent møte for alle. Også undervisningsutvalget ved instituttet behandlet saken, og en rekke innspill har kommet fram, og disse ble også diskutert i instituttrådet.

Oppsummert ber ISP om at følgende tas med i prosessen videre.

- ISP ser det som vesentlig at instituttene har hånden på rattet for program- og emneforandringer som gjelder oss selv. Dette for å utvikle optimale løsninger, - innbefattet å unngå uønskede dominoeffekter.
- Det er viktig å redusere faren for uønskede dominoeffekter som følge av vedtak om programendringer. ISP trenger å fortsatt bruke tid til å konsolidere den reviderte studieplanen på psykologprogrammet. Instituttet ser at flere av forslagene kan få uønskede konsekvenser. For eksempel kan endringer i årsstudiet bety at de tilsvarende tematiske emnene i psykologprogrammet må endres unødig mye. Et annet eksempel er at det å flytte ex.phil. til etter det første året, kan få uønskede følger for emneinnhold og rekkefølge i den reviderte studieplanen. Begge disse forholdene bør utredes nærmere.
- ISP ser det som vesentlig at studieplanmessige konsekvenser som gjelder emner der ISP har et hovedansvar, blir omtalt også under gjennomgangen av ISP i notatet. For eksempel bør enkelte emner og forhold som gjelder psykologprogrammet som nå omtales under IKP, også omtales under ISP.
- Behovet for å styrke muligheten til tverrfakultære emner og program må presiseres. ISP mener det er viktig å stimulere til flerfaglige og flerfakultære tilbud. Selv om slike tilbud kan være logistisk krevende, kan de være et svar på reelle behov i forskjellige sektorer og et svar på reelle behov for nye fag og fagkombinasjoner. Et eksempel er det flerfakultære emnet i konfliktløsning der vårt fakultet og jus samarbeider. Dette bør presiseres som et eget punkt i forslaget til studieplanendringer.
- ISP mener at nøkkelinformasjonen om instituttene bør være mer uttømmende i planutkastet. Informasjonen som presenteres i forslaget, bør ikke minst få fram hvor ofte emner blir gjennomført (2 ganger hvert år, eller bare 1 gang i året eller bare annet hvert år), og informasjonen bør omfatte noe informasjon om forholdstall for antall vitenskapelig ansatte og antall studenter og teknisk-administrativt ansatte.
- Ex.fac. utgjør en brikke i dagens årsstudium, og dette elementet i årsstudiet bør ha en plass i vurderingene om hva som er fornuftig å gjøre av endringer på årsstudiet. Ex.fac, bør nevnes tydeligere i planutkastet.

Vennlig hilsen

Norman Anderssen
instituttleder

Anlaug Lid
førstekonsulent

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 63/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til årlig opptak til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi

Bakgrunn

HEMIL-senteret forvalter i dag fem ulike studieprogram (ett på lavere grad og fire på høyere grad) der masterprogrammene har opptak annet hvert år. HEMIL har flere studieprogram med relativt få studenter og små fagmiljøer. Både nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov danner bakgrunn for de endringene som er beskrevet i dette saksframlegget.

Kunnskapsdepartementet (KD) har i sitt budsjettbrev til universitets- og høyskolesektoren, og i eget oppdragsbrev datert 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftig studietilbud i UH-sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har for få vitenskapelig tilsatte og/eller studieprogrammene har under 20 studenter. Dette gjelder i stor grad for studieprogrammene ved HEMIL-senteret.

Dette saksframlegget beskriver forslaget om å legge ned bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid, og at ressurser fra bachelorprogrammet omdisponeres til å styrke masterprogrammene ved instituttet.

Nedlegging av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid

HEMIL har årlig opptak på 40 studenter, til sammen 120 studieplasser på bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid (BA-HFR). Programmet har gjennom flere år hatt svak rekruttering og gjennomføring slik Tabell 1 indikerer. HEMIL har to stillinger knyttet til obligatoriske emner på BA-HFR. Programmet er tverrfakultært, og studiepoengproduksjonen ved HEMIL er derfor lavere enn om flere av emnene i programmet hadde blitt tilbudt av instituttet.

HEMIL har gjennom flere år gjennomført ulike tiltak for å styrke rekruttering og faglig tilhørighet og fullføring. Programmets tverrfakultære karakter har vist at det vanskelig å etablere sosial og faglig tilhørighet. Et tilleggsmoment er at flere høyskoler, deriblant HiB, tilbyr konkurrerende program.

Tabell 1: Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid (BA-HFR)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	40	40
Antall søkere (1. prioritet)	34	62	59	58
Tilbud opptak (alle prioriteter)	66	68	84	99
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	32	38	33	47
Møtt (alle prioriteter)	28	34	31	41
Totalt registrerte studenter (høst)	74	72	64	72
Antall ferdige kandidater	13	12	23	6
Studiepoengproduksjon (hele året) ¹	19,5	15,5	15,5	11
75 % av resultatbasert uttelling ²	482 625	395 250	406 875	288 750 ³

Tallene i tabellen over viser at bachelorprogrammet ligger langt fra ønsket målsetting om 75 % gjennomføring og minimum to førsteprioritetssøkere per studieplass. Tilbakemeldinger fra studentene viser også at yrkesrelevansen ikke framstår som tydelig nok til at de velger å fullføre studiet.

Forslag til tiltak

Det foreslås at BA-HFR har siste opptak av 40 studenter høsten 2014, og at programmet deretter gradvis fases ut fra høsten 2015 og frem til våren 2017. Som en overgangsordning vil studentene på programmet gis mulighet til å avlegge eksamen til og med to semester etter at det er gitt undervisning i emnet for siste gang. Dette er i henhold til UiB studieforskrift. Overgangsordningen vil gi opptatte studenter god mulighet til å fullføre bachelorgraden før programmet formelt legges ned våren 2017.

Konsekvenser av tiltaket

Forslaget innebærer at fakultetet over en treårs periode legger ned 120 studieplasser på BA-HFR, som deretter omdisponeres (se lenger nede).

Ressurssituasjon

Studieplassene ved BA-HFR ble opprettet i forbindelse med kvalitetsreformen og ble ikke fullfinansiert ved oppstart.⁴ Programmets tverrfakultære innretning tilsier at HEMIL verken har fått full uttelling for studiepoengproduksjon eller har hatt full basisfinansiering for de 120 studieplassene på BA-HFR. Det er rimelig å ta utgangspunkt i at de to faste vitenskapelige stillingene og tilhørende administrativ ressurs tilsvarer basisfinansiering for om lag 60 fullfinansierte studieplasser i kategori F.

¹ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

² Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

³ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

⁴ Jmf. fakultetsstyresakene 11/04 (arkivsaksnr. 04/2189) og 25/04 (arkivsaksnr. 04/2878).

Dersom BA-HFR legger ned 120 studieplasser bør 60 studieplasser med tilhørende basisressurser (to stillinger) omfordes internt for å styrke MA-tilbudet ved HEMIL.

Informasjon

Programmet er tverrfakultært og berørte fakulteter, studenter og samarbeidspartnere må informeres om endringene. Studentene på programmet må ivaretas, og det må etableres gode rutiner for avvikling av eksamener, m.m.

Reglementsendringer

Det er ikke behov for særskilte reglementsendringer knyttet til nedleggelsen av programmet, utover at det må utredes om det er behov for ytterligere overgangsordninger.

Omdisponering av studieplasser og årlig opptak til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi

De to masterprogrammene (MA-BARN og MA-HFR) har god rekruttering, høy gjennomføring og stor samfunnsrelevans. MA-gradene har imidlertid små fagmiljø og relativt få studenter. Opptak annet hvert år gjør MA-programmene sårbare og rekrutteringssituasjonen uforutsigbar for potensielle søkere.

Forslag til tiltak

Fakultetet ønsker å styrke MA-gradene og foreslår å innføre årlig opptak til MA-BARN og MA-HFR fra og med 2016 ved å konvertere 60 studieplasser fra BA-HFR til 40 studieplasser på MA-nivå⁵, fordelt på 20 til MA-BARN og 20 til MA-HFR. Studiene har god søkning og høy samfunnsrelevans. Årlig opptak vil stimulere til økt synlighet og søkning til programmene, samt gi muligheter for faglig samarbeid om enkelte emner. Et styrket MA-tilbud med årlig opptak vil også kunne virke rekrutteringsfremmende for studenter utenfor UiB og øvrige BA-studenter ved UiB som fyller kvalifikasjonskravene.

Fra høsten 2015 er det også ønskelig å gjennomføre metodeundervisningen på MA-gradene innenfor instituttets egne ressursrammer. Dette er både begrunnet i faglige og økonomiske forhold. Tiltaket forutsettes avklart med MOFA og skal ikke medføre ekstra kostnader.

Konsekvenser av tiltakene

Overføring av studieplasser fra BA-HFR til MA-BARN og MA-HFR bør skje parallelt med nedbyggingen av BA-HFR. Dette betyr at en fra høsten 2016 innfører årlig (lokalt) opptak på begge de to MA-programmene med inntil 20 plasser pr. år.

Ressurssituasjon

Omfordelingen fra BA-HFR til MA-HFR og MA-BARN vil innebære at de to vitenskapelige stillingene ved BA-HFR, med tilhørende administrativ ressurs, gradvis kan fases inn mot MA-programmene ved HEMIL. Ved å øke antall studieplasser fra 2016, kombinert med at flere studenter fullfører studiene, kan vi forvente økte studiepoenginntekter fra 2019. Dette forutsetter at vi får god rekruttering til, og gjennomføring av programmene. De estimerte studiepoenginntektene vil kunne finansiere ytterligere faste stillinger ved masterprogrammene ved HEMIL.

⁵ 1,5 studieplass på bachelornivå (lavere grad) tilsvarer 1 studieplass på masternivå (høyere grad).

Omleggingene ved HEMIL vil i perioden 2015 til 2019 trolig innebære omstillingskostnader på 1-1,5 millioner pr år før økte resultatinntekter kan påregnes fra 2019 og fremover. Dette forutsetter at studieplassene fylles og at studentene gjennomfører studiene.

Under ses en prognose for studiepoengproduksjon og resultatinntekter knyttet til de foreslåtte omleggingene på HEMIL i perioden 2014-2020. Resultatbasert uttelling for studiepoengproduksjon har en forsinkelse på to år.

Diagram 1: Forventet studiepoengproduksjon fra 2014 – antall 60-studiepoengsenheter

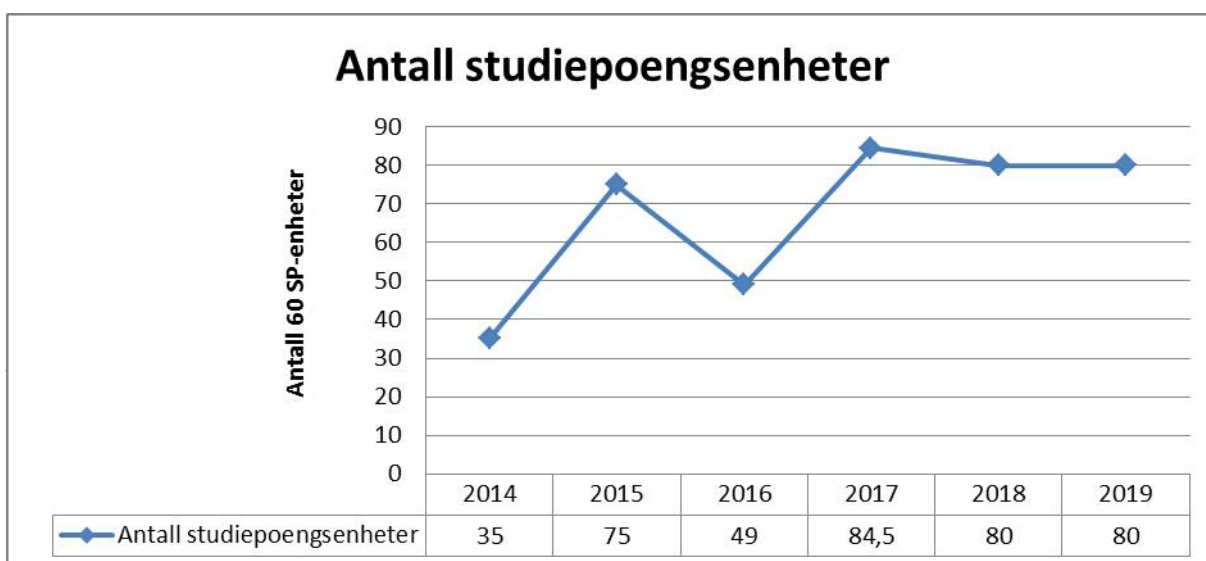
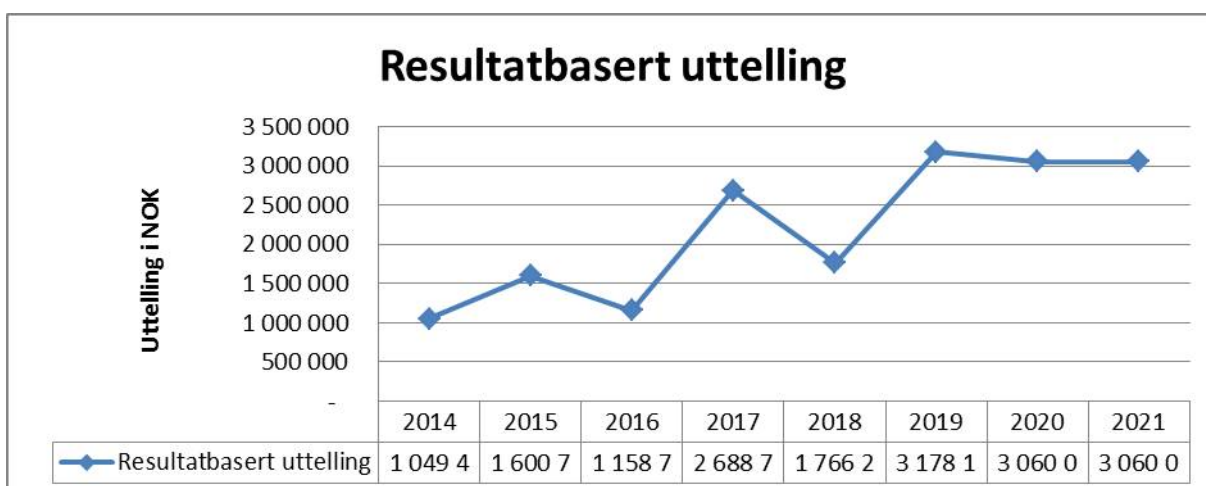

Diagram 2: Forventet resultatbasert uttelling fra 2014

Informasjon

Masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi har i dag felles emner med masterprogrammet i logopedi og enkelte studieprogram ved Medisinsk-odontologiske fakultet, som derfor må informeres om endringene. I tillegg må andre berørte samarbeidspartnere, studenter og potensielle søkere gis informasjon gjennom nettsider og andre relevante kanaler.

Reglementsendringer

Det må utredes om det er nødvendig å gjøre reglementsendringer i forbindelse med at studieplanen endres.

Delegering

KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret.

Kommentar

De foreslåtte endringene legger opp til økt studiekvalitet og styrking av instituttens fagmiljø. Det forventes videre at omleggingene vil føre til at flere studenter fullfører gradsgivende studium på et av instituttets masterprogram. Det er positivt at HEMIL omdisponerer 60 studieplasser fra BA-HFR til en styrking av mastergradstilbudet ved fakultetet. De resterende 60 studieplassene er foreslått omdisponert til studieplasser ved en ny BA-grad i spesialpedagogikk ved fakultetet, jfr. sak 65/14. Beregninger viser at de foreslåtte tiltakene vil kunne øke fakultetets ressursramme fra 2019 gjennom økte resultatinntekter slik at en kan vurdere ytterligere styrking av fagmiljøene ved HEMIL på grunnlag av dette.

Tidsplan

Opprettelse og nedleggelse av studieprogram må behandles som egen sak i universitetsstyret. Den tentativ videre saksgang blir derfor som følger:

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar nedleggelse av bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser til masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken og godkjenner fakultetsstyrets vedtak.
Okt/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Okt/des 2014	Utarbeide revidert studieplan med felles metodedel for MA-BARN og MA-HFR.

Januar 2015	Revidert studieplan behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved HEMIL og sendes videre til KUE.
Jan/feb 2015	Revidert studieplan behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Februar 2015	Revidert studieplan for masterprogrammene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Februar 2015	Informasjon på nett oppdateres for studenter og potensielle søkere.
Mars 2015	SøknadsWeb åpner for søknad til masterprogram.
April 2015	15. april: Søknadsfrist for søknad til masterprogram.
August 2015	Studiestart med revidert studieplan.
August 2016, 2017, osv.	Årlig opptak til masterprogrammene.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av universitetsstyrets tilslutning vedtar fakultetsstyret følgende:

1. Bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid legges ned og det tas ikke opp studenter gjennom SO i 2015.
2. Det konverteres 60 studieplasser fra bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid til 40 studieplasser på masterprogrammet i barnevern og masterprogrammet i helsefremmende arbeid og helsepsykologi.
3. Det tilbys årlig opptak med 20 studieplasser på hvert av de to masterprogrammene fra høsten 2016.
4. Undervisningen i vitenskapsteori og metode (30 studiepoeng) på de to masterprogrammene samkjøres og overtas av HEMIL fra høsten 2015.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 64/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Samordning av engelskspråklige masterprogram ved HEMIL-senteret

Bakgrunn

HEMIL-senteret forvalter i dag fem ulike studieprogram (ett på lavere grad og fire på høyere grad) der masterprogrammene har opptak annet hvert år. To av masterprogrammene, Health Promotion (MA-HPRO) og Gender and Development (MA-GAD) er engelskspråklige og tilbys både gjennom kvoteopptak, til internasjonale selvfinansierende søkere, samt til norske søkere. Programmene har meget god rekruttering og er strategisk viktige i og med at de retter seg inn på ett av UiBs satsningsområder, det vil si utviklingsrelatert forskning og utdanning.

Kunnskapsdepartementet (KD) har i sitt budsjettbrev til universitets- og høgskolesektoren, og i eget oppdragsbrev datert 26.05.14 understreket behovet for økt fokus på kvalitet og bærekraftige studietilbud i UH-sektoren. Institusjonene er pålagt å vurdere tiltak der undervisningstilbud har for få vitenskapelig tilsatte og/eller studieprogrammene har under 20 studenter. Dette gjelder i stor grad for de engelskspråklige studieprogrammene ved HEMIL-senteret, som har relativt få studenter og små fagmiljøer.

Dette saksframlegget beskriver muligheten for å samkjøre de engelskspråklige masterprogrammene MA-HPRO og MA-GAD, samt å innføre årlig opptak. Både nasjonale føringer, institusjonelle særtrekk og lokale behov danner bakgrunn for de endringene som er beskrevet.

De engelskspråklige masterprogrammene ved HEMIL

De to internasjonale masterprogrammene er høyt etterspurt blant kvotestudenter og er viktige for UiB sin utviklingsrelaterte og internasjonale profil. Programmene har imidlertid små fagmiljø og relativt få studenter. Opptak annet hvert år gjør imidlertid masterprogrammene sårbare og vanskeliggjør faglig samhandling mellom programmene. NOKUT har i sitt brev vedørende tilsyn bedt UiB/HEMIL om å vurdere om MA-GAD har tilstrekkelig faglig- og forskningsmessig basis (se vedlegg 1).

Studieprogrammene er særlig etterspurt av søkere gjennom UiBs kvoteprogram. Programmene er også viktige elementer i UiB sin internasjonale profil og vil kunne ha kapasitet til å ta i mot flere utenlandske studenter. En økning i antall kvoteplasser og/eller økning i antall fullfinansierte studieplasser vil være viktig for å tilføre programmene ressurser som kan benyttes til å gjøre fagmiljøene mer robuste. Samtidig har de to studieprogrammene

noen felles faglige tema, f.eks. metode, hvor en bør kunne etablere felles emner og undervisningsopplegg. Dette vil konsolidere studietilbudet ved HEMIL, samt at man kan dra nytte av felles faglige ressurser.

Forslag til fremtidig organisering av de internasjonale programmene ved HEMIL

Det foreslås å samordne opptaket til de to internasjonale masterprogrammene MA-GAD og MA-HPRO, slik at det blir mulig å styrke samarbeidet og det faglige grunnlaget for programmene. Programmene relevans for UiB sin internasjonale profil og meget gode rekruttering tilsier at det er ønskelig å øke kvoteplassene ved begge programmene. De engelskspråklige programmene kan tilby enkelte valgemner som også kan utvikles til EVU-emner og tilbys som frittstående emner til innreisende utvekslingsstudenter.

Tilsynsrapporten fra NOKUT og den faktiske bemannings- og ressursituasjonen til programmene indikerer imidlertid at MA-GAD er i en særlig utsatt situasjon. Det er begrenset hva fakultetet kan gjøre av interne omfordelinger uten å svekke andre prioriterte områder og i forbindelse med budsjett for 2015 har fakultetet derfor fremmet forslag om å bli tilført en økning i rammen på en million for å styrke de internasjonale programmene og videreføre UiB sin fortsatte satsning på utviklingsrelatert forskning. Fakultetet ser dette som avgjørende for å kunne etablere en bærekraftig langsiktig organisering og drift av de internasjonale programmene ved HEMIL.

Det er aktuelt å utrede to ulike modeller for å samordne de to masterprogrammene:

1. Begge studieprogrammene har felles årlig opptak til 20 studieplasser (10+10) og består som selvstendige studieprogram, men med felles metodeundervisning og muligheter for utveksling av valgemner.
2. Programmene samordnes til ett internasjonalt engelskspråklig studieprogram, med årlig opptak til om lag 20 studieplasser der en kan ha enkelte valgemner eller «spor» som viderefører utvalgte emner fra de to MA-gradene.

Videre arbeid og prosessforløp

En nærmere gjennomgang og vurdering av de to modellene ovenfor er nødvendig både for å imøtekomme NOKUTs evaluering og for å kunne etablere en langsiktig og bærekraftig løsning. Det er avgjørende at man i denne prosessen også finner en tilfredsstillende løsning på ressurs spørsmålet knyttet til de internasjonale programmene.

Dagens tilgjengelige ressurser består av til sammen fire vitenskapelige årsverk for de to programmene. Programmene fremtidige ressursituasjon vil blant annet avhenge av om fakultetet får tilført økt basisbevilgning fra UiB sentralt i budsjettet for 2015 slik at HEMIL i fremtiden kan planlegge med en ressursbase på fem vitenskapelige årsverk.

Under følger en tentativ tidsplan for det videre arbeidet med samordning av de to studieprogrammene. Tidspunkt og rekkefølgen for de ulike oppgavene vil avhenge av om man velger modell 1 eller modell 2. Hvis man går inn for modell 2 vil dette formelt sett bety at det opprettes et nytt studieprogram og at man legger ned de to eksisterende programmene. Dette må godkjennes av universitetsstyret. Modell 1 innebærer ikke opprettelse av et nytt program og kan håndteres på fakultetsnivå, men vil kreve en revidering og samordning av studieplanene for dagens to programmer.

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret gir sin tilslutning til at det arbeides videre med å styrke ressursbasen for de internasjonale programmene og vurdere muligheter for samordning, eventuelt årlig opptak innenfor en bærekraftig ressursramme fra 2016.
Okt 2014-mars 2015	Utrede framtidig gradsstruktur jfr. de to modellene over med sikte på oppstart 2016.
Oktober 2014	SøknadsWeb åpner for søknad til MA-GAD for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
Desember 2014	1. desember: Søknadsfrist for MA-GAD for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
Mars 2015	SøknadsWeb åpner for søknad til MA-GAD for søkere bosatt i Norge.
April 2015	15. april: Søknadsfrist for MA-GAD for søkere bosatt i Norge.
April 2015	Avhengig av modell 1 eller 2, meldes evt. nye studieprogram i utdanningsmeldingen. Evt. skisse til studieplan legges ved.
April/mai 2015	UU-møte om oppretting og nedlegging studieprogram.
Mai/juni 2015	U-styresak om utdanningsmeldingen. Overordnet vedtak om studieprogramportefølje.
Juni-oktober 2015	Avhengig av modell 1 eller 2 utvikles studieplan i forhold til mal. Kostnadsdimensjonen vurderes.
Aug/sep 2015	Studieplan behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved HEMIL og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanene behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Oktober 2015	SøknadsWeb åpner for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
November 2015	Avhengig av modell 1 eller 2: Universitetsstyret godkjenner studieplan for nytt studieprogram.
November 2015	Informasjon på nett oppdateres for studenter og potensielle søkere.

Desember 2014	1. desember: Søknadsfrist for søkere gjennom kvoteprogram og selvfinansierende studenter.
Mars 2016	SøknadsWeb åpner for søknad til masterprogram for søkere bosatt i Norge.
April 2016	15. april: Søknadsfrist til masterprogram for søkere bosatt i Norge.
August 2016	Uke 33: studiestart til: 1. Nytt program, eller 2. Dagens programmer med revidert studieplan.

Kommentar

Det videre arbeid med oppfølging av de internasjonale programmene MA-HPRO og MA-GAD forutsetter fortsatt god dialog med HEMIL, studentene og universitetsledelsen. Av hensyn til kontinuitet og kvoteplasser forutsettes opptaket til MA-GAD å gå som planlagt med oppstart høsten 2015. Parallelt med dette bør imidlertid HEMIL vurdere kort og langsiktige konsekvenser av de to modellene som er nevnt ovenfor, sett i forhold til universitetets budsjettildeling for 2015, NOKUT sine merknader og hensynet til en langsiktig og bærekraftig ressursituasjon.

Forslag til vedtak:

1. Det utredes ulike modeller for å samordne de to internasjonale masterprogrammene fra 2016 med tilhørende ressursbehov
2. Ut fra høy relevans og god rekruttering bør de internasjonale programmene ved HEMIL tilføres flere kvoteplasser.
3. Uavhengig av fremtidig modell gjennomføres ordinært opptak til masterprogrammet i GAD med studiestart i august 2015.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Tilsyn med studietilbud ved Universitetet i Bergen - oppfølging av dialogmøtet med mastergradsstudiet i Gender and Development

Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 BERGEN

Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 Oslo
Tlf: 21 02 18 00
Faks: 21 02 18 01
postmottak@nokut.no
www.nokut.no

Saksbehandler: Magnus Strand Hauge
Dir. tlf: 21 02 18 23

Vår ref: 13/104-4 Vår dato: 19.06.2013
Deres ref: 2013/2045- Deres dato: 04.04.2013
KRISE

Tilsyn med studietilbud ved Universitetet i Bergen - oppfølging av dialogmøtet med mastergradsstudiet i Gender and Development

Vi takker for god tilrettelegging av dialogmøtet 22. mai. Som vi antydte i vår oppsummering på slutten av samtalen, ber vi om mer informasjon om studiet.

Følgende punkter i tilsynsforskriften skal redegjøres for:

- **§ 4-2 2a Læringsutbyttebeskrivelse**

Legg ved det totale læringsutbyttet for studiet. Læringsutbyttebeskrivelsen skal følge kravene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR). Det er tre ting vi ser på i denne delen av tilsynet.

1. *Nivået.* Mastergradsnivået skal kunne identifiseres. Nivået tydeliggjøres ved hjelp av nøkkelord som er definert i den generiske beskrivelsen i NKR. Det er mulig å legge noe av læringsutbyttet på et annet nivå, samlet sett må allikevel mastergradsnivået være tydelig.
2. *Temaene.* Temaene finnes i de ulike kulepunktene i den generiske beskrivelsen i NKR og identifiserer på tvers av alle mastergradsstudier hva slags læringsutbytte en kandidat som har fullført en mastergrad er forventet å ha. De fleste av disse temaene skal være med i læringsutbyttebeskrivelsen.
3. *At det er et faglig innhold.* Læringsutbyttebeskrivelsen kan ikke være en kopi av den generiske beskrivelsen i NKR. I denne fasen av tilsynet vurderer vi ikke det faglige innholdet utover dette.

Redegjør også for hvordan dere mener dere oppfyller kravene til læringsutbyttebeskrivelsen som finnes i NKR. Dette er spesielt viktig hvis dere velger å benytte beskrivelser som kan se ut til å fravike fra kravene i NKR.

Lenke til NKR: <http://www.nokut.no/no/NOKUTs-kunnskapsbase/Det-norske-utdanningssystemet/Nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/>

Lenke til engelsk oversettelse av den generiske beskrivelsen i NKR:

<http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Internasjonalt/engelskoversettelse.pdf>

- **§ 4-3 1 og 2 Fagmiljø**

For mastergradsstudier er det i følge tilsynsforskriften krav om professor- og førstestillingskompetanse. 10 % av det samlede fagmiljøet skal være professorer eller dosenter, ytterligere 40 % skal være ansatte med førstestillingskompetanse. I tillegg skal

minst 50 % ha sin hovedstilling ved institusjonen. Dette måles i andel av det totale årsverket. Husk at bidrag på mindre enn 0,1 årsverk ikke teller med i beregningen av fagmiljøets kompetanse.

Fyll ut vedlagte tabell med informasjon om fagmiljøets bidrag i studiet i det inneværende året. I kolonne 4-7 skal dere kun angi årsverk den ansatte bidrar med i mastergradsstudiet som er under tilsyn. Bidrag i studier på bachelorgrads- eller ph.d.-nivå, eller andre studier på mastergradsnivå, skal føres opp i kolonne 8. Bruk kolonnen «andre studier» for å angi hvilke andre studier den ansatte bidrar i. Fyll også ut kolonnen som angir den ansattes pedagogiske kompetanse og kolonnen for praksiserfaring hvis praksis inngår i studiet. Det er også mulig å føre opp ansatte som kun bidrar inn i studiet med FoU. Bruk i så fall kommentarfeltet til å forklare hvilken rolle denne personen har i studiet. Dere kan også benytte kommentarfeltet til å liste opp ansatte som ikke bidrar i studiet i inneværende år, men som har bidratt tidligere eller som kan bidra senere.

Fagmiljøet, slik det ble framstilt i redegjørelsen fra dere den 4. april, er lite og sårbart. Vi ber om at dere redegjør for hvordan dere dekker opp for eventuelle uforutsette omstendigheter som sykemelding, permisjoner eller lignende. Husk her at dere til en hver tid skal oppfylle de overnevnte kravene knyttet til fagmiljøets kompetanse. Dette kan tydeliggjøres i kommentarfeltet i tabellene ved at dere listet opp ansatte dere har på institusjonen som ikke bidrar i studiet i inneværende år, men som har bidratt tidligere eller som kan bidra senere.

- **§ 4-3 3 Forskning, faglig- og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid**

I kriteriet i tilsynsforskriften står det at fagmiljøet i studier i andre syklus, skal ha dokumenterte resultater på et høyt nivå. Hva som er høyt nivå avhenger av hvilket fagområde studiet hører til. Fyll ut vedlagte tabell som viser antallet publikasjonspoeng produsert av studiets fagmiljø de siste tre årene. Forskning og faglig utviklingsarbeid kan også dokumenteres på andre måter. Redegjør i så fall kort for hvordan dere oppfyller kriteriet om høyt nivå på FoU-arbeidet, ved å vise til hvordan FoU dokumenteres innenfor fagområdet studiet hører til. Dere kan også redegjøre for fagmiljøets framtidige FoU ved for eksempel å vise til foreløpige resultater for 2013, eller igangsatte eller planlagte FoU-arbeider som vil kunne gi uttelling i 2014 eller senere.

Vi må erkjenne at begrepet «tilrettelagt undervisning» kan misforstås. Det NOKUT ønsker å vite mer om, er i hvor stort omfang det tilrettelegges aktiviteter for å stimulere studentenes læring. Da vi spurte om antall timer, hadde vi antallet undervisningstimer i tankene, og de fleste har også rapportert dette. På møtene fant vi ut at de rapporterte tallene ikke sier alt. Det reelle tallet på timer med tilrettelagt undervisning er en del høyere enn opprinnelig rapportert, og vi fikk mange gode innspill fra dere. Vi ønsker derfor å arbeide videre med dokumentasjon av tilrettelagt undervisning/stimulans til læring. Vi krever ikke at dere gir oss mer opplysninger i denne omgangen. Vi har allerede mye god informasjon, og vi trenger mer tid for å få en oversikt og formulere gode spørsmål som tydeliggjør hva slags tilleggsinformasjon vi i så fall ønsker. Hvis det imidlertid er noen som har noen ytterligere kommentarer eller tanker angående dette temaet, tar vi gjerne imot innspill. All informasjon kan være til nytte i metarapporten vi skal skrive i forbindelse med dette tilsynet.

Henvi sning til forskriften

Da vi 8. februar sendte ut brevet hvor vi ba dere redegjøre for studiet henviste vi til tilsynsforskriften. 28. februar ble studietilsynsforskriften vedtatt. Denne erstatter tilsynsforskriften. Strukturen i studietilsynsforskriften er annerledes, det er imidlertid ikke noen innholdsmessige endringer som har konsekvenser for informasjonssinnhenting i denne fasen av det pågående

tilsynet med historisk-filosofiske fag. Vi fortsetter derfor å henvise til tilsynsforskriften også i denne fasen av tilsynet.

Lenke til tilsynsforskriften: <http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?ldoc=/for/ff-20110127-0297.html>

Lenke til studietilsynsforskriften: <http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20130228-0237.html>

Frist for innsending

Fristen for innsending av den informasjonen vi ber om er 5 måneder fra brevdato, i dette tilfellet senest **onsdag 20. november**. Den kan sendes elektronisk til: postmottak@nokut.no. Vi vil da vurdere all informasjon vi har fått inn. NOKUTs styre vil i løpet av første kvartal 2014 vedta hvilke studier som skal revideres. Ved en eventuell revidering vil alle kriteriene i studietilsynsforskriften måtte redegjøres for i en selvevalueringsrapport. NOKUT vil i så fall oppnevne en sakkyndig komité for faglig vurdering.

Vi minner om at vi tar imot spørsmål i løpet av utviklingstiden. Disse kan sendes på e-post til Tilsyn2013UH@nokut.no

Med hilsen

Tove Blytt Holmen
avdelingsdirektør

Magnus Strand Hauge
førstekonsulent

Vedlegg:

- Tabellvedlegg

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Dato: 30.09.2014

Styresak: 65/14

Arkivsaksnr: 2014/9113

Møtedato: 08.10.2014

Opprettelse av bachelorprogram i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk, samt tilpasninger av bachelorprogrammet i pedagogikk

Bakgrunn

På bakgrunn av endringer i studieprogramporteføljen på HEMIL, vil 60 studieplasser måtte omdisponeres til andre/nye studieprogram. I tillegg tvinger det seg fram et behov for å justere innholdet i det første studieåret på bachelorprogrammet i pedagogikk, blant annet fordi programmet har hatt et felles innføringsemne med BA i folkehelse og helsefremmende arbeid.

Institutt for pedagogikk har over tid påpekt at bachelorstudentene føler manglende fagtilhørighet til studiet, særlig i første studieår. I tillegg etterlyser studentene klarere yrkesmuligheter ved oppnådd grad. Dette kan være en av forklaringene på at kun 40 % av studentene fullfører studiet. Samtidig ser instituttet at et årsstudium i pedagogikk også kan være relevant for andre studentgrupper og potensielle søkere til UiB.

Nasjonale føringer fra regjeringen og Kunnskapsdepartementet viser til økende behov for spesialpedagogisk kompetanse i barnehage- og skolesektoren. Derfor har fakultetet i samarbeid med Institutt for pedagogikk (IPED) startet et arbeid med å vurdere muligheten for å opprette et bachelorprogram i spesialpedagogikk der også Institutt for samfunnspsykologi (ISP) og Institutt for biologisk og medisinsk psykologi (IBMP) medvirker.

Dette saksfremlegget beskriver forslaget om å opprette et bachelorprogram i spesialpedagogikk, under forutsetning av at studieplasser kan omdisponeres fra BA i folkehelse og helsefremmende arbeid (60 studieplasser) og ettårig praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) (60 studieplasser). I tillegg foreslås det å gjøre endringer i første studieår på bachelorprogrammet i pedagogikk slik at dette også kan utgjøre et selvstendig årsstudium i pedagogikk.

Endring av BA i pedagogikk og oppretting av årsstudium i pedagogikk

Bachelorprogrammet i pedagogikk (BA-PED) har årlig opptak på 40 studenter, til sammen 120 studieplasser. Programmet ble etablert på basis av kvalitetsreformmidler. Tabell 1 indikerer at BA-PED har god rekruttering, men har likevel bare om lag 40 % gjennomføring.

Tabell1: Bachelorprogrammet i pedagogikk (BA-PED)

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	40	40	40	40
Antall søkere (1. prioritet)	68	78	90	112
Tilbud opptak (alle prioriteter)	65	67	83	100
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	37	47	36	55
Møtt (alle prioriteter)	33	43	31	51
Totalt registrerte studenter (høst)	69	72	68	82
Antall ferdige kandidater (hele året)	17	20	13	16
Studiepoengproduksjon (hele året) ¹	38,5	38,9	39	49,3
75 % av resultatbasert uttelling ²	952 875	991 950	1 023 750	1 294 125 ³

Studentevalueringer har pekt på at studentene etterspør tydeligere informasjon om yrkesveier etter studiet og at fraværet av pedagogiske emner i førstesemesterstudiet fører til svekket fagtilhørighet og studiemotivasjon.

I dag kompenseres bortfallet av inntekter som følge av lav gjennomføring ved økt opptak til åpne emner i bachelorprogrammet.

IPED har i lengre tid ønsket å styrke fagtilhørigheten i første studieår. Forslaget om å nedlegge bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid (jfr. sak 63/14) åpner mulighet for å gjennomføre visse endringer i BA-PED, blant annet som en konsekvens av at emnet POH100 allerede fra høsten 2015 må få et nytt innhold.

Forslag til tiltak

Fra høsten 2015 vil forholdene ligge godt til rette for å opprette et nytt innføringsemne i pedagogikk (PED100). Det nye emnet erstatter dagens innføringsemne (POH100) knyttet til BA-HFR. I tillegg ser IPED i likhet med ISP (se sak 68/14) det som hensiktsmessig å flytte Ex.phil fra første til andre studieår i BA-graden, slik at det første studieåret av BA-PED også kan utgjøre en selvstendig 60 studiepoengs enhet i pedagogikk.

En slik utvikling av første året av BA-graden vil både kunne styrke fagprofilen og øke studentenes tilhørighet til programmet. Ved at man samtidig etablerer det første året i bachelorprogrammet som et selvstendig årsstudium, vil det kunne utgjøre et rekrutteringsgrunnlag for intern overgangsoptak til ledige studieplasser på bachelorprogrammet. For å øke rekrutteringen kan enkelte emner innenfor årsstudiet i pedagogikk også tilbys som EVU-tilbud til skole- og utdanningssektoren.

Det vil være naturlig for alle bachelorprogram ved fakultet å bruke 2015 til å vurdere sammensetningen av det første studieåret. En løsning kan være at IPED og ISP, som

¹ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

² Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

forvalter fakultetets studieprogram på lavere grad, fra 2016 samarbeider om å tilby et felles innføringsemne (som for eksempel akademisk skriving, motivasjon og læring). Et årsstudium i pedagogikk kan gi nye muligheter for samhandling med årsstudiet i psykologi ved at studenter fra begge fagområder kan få tilgang til flere relevante åpne emner.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjonen

Omleggingene ved BA-PED vil i perioden 2015 til 2016 innebære visse omstillingskostnader i form av utvikling av nye emnebeskrivelser og revidert studieprogram. En permanent omlegging av BA-PED ved å etablere et nytt innføringsemne i pedagogikk (PED100) i 2015, samt etablering av årsenhet i pedagogikk fra 2016, vil kreve at IPED i 2015 tilføres 1 ny fast stilling. Kostnadene vil avhenge av innsatsfaktorer og muligheter for noe samarbeid om undervisning med årsstudium i psykologi dersom det etableres et nytt felles innføringsemne. Dette kan gi mulige økte instituttinntekter som følge av at flere gjennomfører BA-PED.

Informasjon

Berørte parter må informeres om endringene og det må lages overgangsordninger for studenter på bachelorprogrammet i pedagogikk med hensyn til implementering av nytt innføringsemne og eventuelt andre endringer på det første året i studieprogrammet.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner.

Delegering

KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret. Konkret betyr dette at opprettingen av nytt innføringsemne og oppretting av årsstudium i pedagogikk blir lagt fram for styret når studieplanen foreligger.

Oppretting av bachelorprogram i spesialpedagogikk

Norges forskningsråd (NFR) har nylig (23.juni 2014) lagt frem en nasjonal vurdering av de spesialpedagogiske utdanningene i Norge (for sammendrag se vedlegg 1).

Spesialpedagogisk kompetanse er en etterspurt, faglig og forskningsmessig kompetanse med høy samfunnsrelevans i skjæringspunktet mellom pedagogikk og psykologi.

Regjeringens uttalte ønske om å satse på kvalitetsforbedringer og å redusere frafallet fra skolen, samt å øke innsatsen for å forebygge psykiske lidelser og rusproblemer i kommunene vil kreve mer samarbeid mellom helseprofesjoner, skole og sosialtjenester i kommunene. NFR-rapporten viser også at det er langt flere søkere til studier i

³ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være

spesialpedagogikk enn de som kan tas opp. Siden utfordringen for faget spesialpedagogikk er å skaffe tilstrekkelig fagkompetanse på doktorgradsnivå til universitets- og høgskolesektoren, fagkompetanse som også skal være på høyt internasjonalt nivå, vil en BA i spesialpedagogikk på universitetsnivå med muligheter for videre MA- og PhD-studier høyst sannsynlig være svært ettertraktet.

Etablering av en ny BA-grad i spesialpedagogikk ved UiB ville kunne bidra til å realisere nasjonale målsettinger og styrke flere av fakultetets fag og utdanningsprogram. Et bachelorprogram i spesialpedagogikk ved vårt fakultet vil kunne inkludere enkelte emner fra studieprogrammene BA-PED og BA-PSYK, i tillegg til at det må utvikles enkelte nye emner, herunder praksisrelaterte emner.

I arbeidet med et nytt bachelorprogram bør det legges vekt på å integrere eksisterende emner på BA-nivå, og slik at studieprogrammet også kan tjene som opptaksgrunnlag til flere av fakultetets masterprogram (MA-PED, MA-PSYK, MA-BARN, MA-HFR og MA-LOGO). Etableringen vil dermed styrke rekrutteringen til flere av fakultetets MA-grader og sikre at bachelorstudentene har en rekke muligheter til videre studier.

Forutsetninger for å kunne opprette et nytt studieprogram i spesialpedagogikk er at fakultetet får omdisponere 60 frigjorte studieplasser fra bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid, i tillegg til at 60 «ubenyttede» studieplasser flyttes fra PPU til det nye bachelorprogrammet.

Fakultetet og Institutt for pedagogikk har ansvar for ettårig praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) ved UiB. Denne utdanningen har 180 studieplasser i finansieringskategori D. Opptakstall for perioden 2010-2014 viser imidlertid at UiB gjennomgående bare klarer å fylle om lag 80-100 av disse studieplassene. UiB har med andre ord over 60 øremerkede studieplasser med basisfinansiering i finansieringskategori D som ikke er tatt i bruk.

Tabell 2: Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) ved UiB⁴

	2010	2011	2012	2013	2014
Antall studieplasser	180	180	180	180	180
Antall søkere	281	343	329	353	349
Tilbud opptak	137	172	146	157	151
Akseptert opptak	95	128	102	101	95
Møtt	69	115	91	89	84
Ferdige kandidater	84	96	91	75	72

Siden studieplassene på PPU er øremerket denne utdanningen kan ikke fakultetet redusere opptaksrammen på dette studieprogrammet uten godkjenning fra både universitetsstyret og Kunnskapsdepartementet (KD). En omfordeling av ubenyttede studieplasser på PPU til

noe høyere i 2015.

⁴ Tallene for 2010-2013 er hentet fra DBH. Tallene for 2014 er hentet fra FS.

fordel for en BA-grad i spesialpedagogikk bør imidlertid være i samsvar med sentrale politiske ønsker.

Forslag til tiltak

Forutsatt godkjenning fra KD og Universitetsstyret høsten 2014, bør det i løpet av 2015 være mulig å utvikle studieplan for et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk. Dette innebærer å vurdere hvilke nye emner som bør utvikles og hvilke emner fra BA-PSYK og BA-PED som kan inngå som emner i det nye studieprogrammet. Forutsatt at ressursspørsmålene finner en løsning kan første kull i en ny BA-SPED tas opp allerede fra høsten 2016.

Fakultetet vil foreslå overfor UiB at studieplasser på PPU som det ikke har vist seg mulig å fylle blir tatt i bruk for å realisere regjeringens satsning på skole og utdanning. Konkret vil vi foreslå at 60 studieplasser med tilhørende basisfinansiering i kategori D konverteres fra PPU til et nytt studieprogram i spesialpedagogikk (BA-SPED) med tilsvarende basisfinansiering som for PPU. Studieprogrammet BA-SPED vil dermed kunne ha årlig opptak til 40 plasser, totalt 120 studieplasser, fordelt på tre år. Av disse kan inntil 20 studieplasser ved BA-SPED inngå som første 3 år av MA-Logopedi slik at en kan tilby opptak via SO til en gjennomgående 5-årig (3+2) utdanning i logopedi (se sak 66/14).

En omfordeling av studieplasser fra PPU til en ny BA-grad i spesialpedagogikk vil gi muligheter til å benytte studieplasser fra PPU som ikke er tatt i bruk til å etablere et etterspurt studietilbud med høy relevans for skole- og utdanningssektoren uten å svekke dagens PPU tilbud ved UiB.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjon

Dersom 60 studieplasser med tilhørende basisfinansiering i finansieringskategori D konverteres fra PPU til et studieprogram i spesialpedagogikk bør det nye bachelorprogrammet BA-SPED også kunne ha kapasitet til å motta de 60 studieplassene som frigjøres som følge av nedleggelsen av bachelorprogrammet ved HEMIL. Dette bør være mulig selv om disse ikke vil ha samme basisfinansiering som de studieplassene som tilføres fra PPU.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et nytt studieprogram i spesialpedagogikk og omdisponeringen av studieplasser fra PPU til bachelorprogrammet. Det nye programmet må markedsføres, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner. Dette betyr at reglene knyttet til et nytt studieprogram i spesialpedagogikk er i tråd med UiBs forskrift og fakultetets utfyllende regler.

Delegering

Det vil bli nedsatt en arbeidsgruppe med representasjon fra de aktuelle instituttene (IPED, IBMP og ISP) som får i oppgave å utarbeide forslag til studieplan, som skal behandles i fakultetets besluttende organer.

Tidsplan**Opprettelse av nytt innføringsemne i pedagogikk og studieplanendringer på BA i pedagogikk**

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar å opprette nytt innføringsemne, samt å vurdere endringer på bachelorprogrammet i pedagogikk.
Nov/des 2014	Etter godkjenning av nedleggelse av BA i folkehelse og helsefremmende arbeid utarbeides det en informasjonsplan for alle berørte parter.
<i>Endringer med virkning fra 2015</i>	
Nov/des 2014	Utarbeiding av emnebeskrivelse for nytt innføringsemne PED100.
Januar 2015	Opprettelse av nytt emne PED100 behandles i undervisningsutvalg/ instituttråd ved IPED og sendes videre til KUE.
Jan/feb 2015	Opprettelse av emne PED100 behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Februar 2015	Opprettelse av emne PED100 behandles og godkjennes i fakultetsstyret
Februar 2015	Oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
<i>Endringer med virkning fra 2016</i>	
Innen august 2015	Revidering av studieplan for bachelorprogrammet i pedagogikk (mht. flytting av Ex.phil, m.m.)
September 2015	Revidering av studieplan for bachelorprogrammet i pedagogikk (mht. flytting av Ex.phil, m.m.) behandles i undervisningsutvalg/ instituttråd ved IPED og sendes videre til KUE.
Oktober 2015	Revidering av studieplan for bachelorprogrammet i pedagogikk (mht. flytting av ex.phil, m.m.) behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Desember 2015	Revidering av studieplan for bachelorprogrammet i pedagogikk (mht. flytting av Ex.phil, m.m.) behandles og godkjennes i fakultetsstyret.

Desember 2015	Oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
---------------	---

Opprettelse av bachelorprogram i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar omdisponering av studieplasser fra det nedlagte bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og PPU til ny BA i spesialpedagogikk.
Oktober 2014	29. oktober: Saken behandles i utdanningsutvalget ved UiB.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken om omdisponering av studieplasser og gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Nov/des 2014	Etter godkjenning i U-styret vedr. omdisponering av studieplasser fra det nedlagte bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og PPU til ny BA i spesialpedagogikk utarbeides det informasjonsplan for alle berørte parter.
Nov 2014-mars 2015	Utarbeiding av skisse til studieplan for BA spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk.
Primo april 2015	Opprettelse av BA i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk meldes i utdanningsmeldingen. Skisse til studieplan legges ved.
April/mai 2015	UU-møte om oppretting og nedlegging studieprogram.
Mai/juni 2015	U-styresak om utdanningsmeldingen. Overordnet vedtak om studieprogramportefølje.
Juni-oktober 2015	Utvikle studieplan for BA i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk i forhold til mal. Vurdere kostnadsdimensjon.
Aug/sep 2015	Studieplan for BA i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved IPED og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanene behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
November 2015	Universitetsstyret godkjenner studieplan for BA i

	spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk.
Desember 2015	Melding til SO om studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	Samordna opptak (SO) åpner for søkere.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO.
August 2016	Uke 33: Studiestart til BA i spesialpedagogikk og årsstudium i pedagogikk

Kommentar

Etablering av et nytt studieprogram i spesialpedagogikk er i tråd med nasjonale føringer, samt vil innebære en satsning på studieprogram med samfunnsrelevans. Fakultetets styrke, som et breddefakultet, er at det er mulig og ønskelig å «gjenbruke» eksisterende emner som inngår i hhv. BA-PED og BA-PSYK. Likevel må man påregne at det opprettes nye emner for å fylle kravene til ny BA-SPED, der krav også inkluderer en kortere praksisperiode.

Forslag til vedtak:

1. Det opprettes et nytt innføringsemne (PED100) på bachelorprogrammet i pedagogikk med oppstart fra høsten 2015 som følge av at POH100 legges ned.
2. Ex.phil. flyttes til andre eller tredje studieår i bachelorprogrammet i pedagogikk slik at første året av BA-PED tilrettelegges som årsenhet i pedagogikk fra 2016.
3. Forutsatt universitetsstyrets godkjenning vil et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk med inntil 40 studieplasser kunne opprettes fra høsten 2016 med årlig opptak via SO.⁵

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

1 Utdanning og forskning i spesialpedagogikk - veien videre. Utdrag fra rapport fra

⁵ Inntil 20 studieplasser ved BA-SPED kan inngå som de første 3 år av MA-logopedi slik at en kan tilby opptak via SO til en gjennomgående 5-årig utdanning i logopedi (se sak 66/14).

Ekspertgruppen for spesialpedagogikk, 2014

Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre

Rapport fra Ekspertgruppen for spesialpedagogikk, 2014

Program
Ekspertgruppen for spesialpedagogikk – SPESPED

*Utdanning og forskning i
spesialpedagogikk – veien videre*

Rapport fra Ekspertgruppen for spesialpedagogikk, 2014

Ekspertgruppen for spesialpedagogikk (SPESPED)

© Norges forskningsråd 2014

Norges forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
bibliotek@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles via internett:
www.forskningsradet.no/publikasjoner

eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Grafisk design omslag: Design etcetera
Foto/ill. omslagsside: Shutterstock
Trykk: 07 Gruppen AS
Opplag: 600

Oslo, juni 2014

ISBN 978-82-12-03343-6 (trykksak)
ISBN 978-82-12-03344-3 (pdf)

Spesialpedagogikk - fra kurs til forskningsbasert utdanning

Utdanningen i spesialpedagogikk startet som kursvirksomhet lenge før det var etablert en formell utdanning. De eksisterende spesialskolene opplevde et sterkt behov for mer og bedre utdanning for sine lærere, og intern praksis og opplæring var ofte veien å gå (Vormeland 2011). Lærerne gikk på kurs i sommerferien, som f.eks. to-sommerkurs, og interessen var stor. De praktiske tiltakene innen spesiallærerutdanningen kom med andre ord lenge før lover og reglement (smst.).

Behovet for kompetanse ble etter hvert stort, og det ble reist spørsmål ved om det var riktig at lærere måtte utdanne seg i ferien. Kurskapasiteten var imidlertid ikke stor nok i forhold til etterspørselen, og det ble etter hvert et behov for desentraliserte opplegg. Dette stilte store krav til organisering og administrasjon, ble etter hvert lagt til Kirke- og undervisningsdepartementet (smst.). Dette ble etter hvert en for krevende oppgave for departementet å administrere, og i 1961 ble Statens spesiallærerskole etablert. Det første året ble det gitt et ett-årig videreutdanningstilbud (1. avdeling), som ga en generell innføring i spesialpedagogikk (breddekunnskap). Allerede i 1962 ble det etablert et andre studieår (2. avdeling) som ga spesialisering innenfor logopedi, evneretardasjon, tilpasningsproblemer og synspedagogikk. Fra 1963 kom det en spesialisering i audiopedagogikk. I 1976 endret skolen navn til Statens spesiallærerhøgskole (SSLH) samtidig som det etableres en 3. avdeling som ga hovedfag (embetseksamen). Fra 1986 fikk Statens spesiallærerhøgskole retten til å tildele doktorgrad. I 1994 ble Statens spesiallærerhøgskole overført til Universitetet i Oslo, fikk navnet Institutt for spesialpedagogikk med tilknytning til et nyopprettet Utdanningsvitenskapelig fakultet (1996), som i dag er et av Europas største utdanningsvitenskapelige fagmiljø.

Studiene i spesialpedagogikk ved Statens spesiallærerskole var svært populære, og gjennomsnittsalderen for å komme inn var høy. Rundt omkring i landet ble det organisert desentraliserte studietilbud, bygd opp som halvårsheter og årsheter. Også sommerkursene fortsatte i flere år etter at Statens spesiallærerskole var etablert.

Den spesialpedagogiske kunnskapen var både ettertraktet og praktisk anvendelig, og i 1981, i forbindelse med etableringen av en 3-årig lærerutdanning, kom Kirke- og undervisnings-

departementet (KUD) med retningslinjer (F-26/81) om at spesialpedagogiske emner i omfang av ½ års studier skulle legges inn i faget pedagogikk. Denne utvidelsen skulle ”førebu for arbeid med alle elevkategorier, også arbeid med barn og ungdom med særlege vanskar/funksjonshemningar”. Vider sier KUD i samme rundskriv at det skal utarbeides en ny rammeplan for en halvårseining i spesialpedagogikk som bygger vidare på pedagogisk teori og praksis i 3-årig lærerutdanning. ”Det er føresetnaden at denne halvårseininga skal føre fram til om lag same faglege nivået som noverande første årseining (1. avdeling) (F-26/81).

Det kom ikke som noen stor overraskelse at departementet i 1981 kom med retningslinjer om å få spesialpedagogiske emner inn i grunnutdanningen. I en årrekke hadde debatten gått om styrking av lærerutdanningen med spesialpedagogiske emner. Mye av fagstoffet som tradisjonelt var pensum på 1. avdelings studiet (årsenheten, to halvårseiningar) var generell og av en slik karakter at enhver lærer/førskolelærer ville ha nytte av denne kunnskapen i sitt daglige arbeid selv om vedkommende ikke arbeidet med spesialundervisning. Den breddeorienteringen som 1. avdeling i spesialpedagogikk representerte ble av mange oppfattet som nødvendig ”allmennkunnskap” for de som skulle arbeide som førskolelærere og lærere i datidens barnehager og skoler. Den nye integreringsloven (Grunnskoleloven av 1975) hadde også ført til en ny pedagogisk virkelighet med økt behov for spesialpedagogisk innsikt (Rognhaug 1985).

Overraskelsen knyttet til at spesialpedagogiske emner skulle inn i lærerutdanningen var *omfanget* tilsvarende halvt års studium. Hvordan skulle en få plass til et halvt års studium i spesialpedagogikk i lærerutdanningen for førskolelærere og lærere? Og hvilken *kompetanse* hadde en ved den enkelte lærerutdanningsinstitusjon for å kunne gjennomføre dette (smst.)?

Kirke- og undervisningsdepartementet ble delt i to, og det nye Kultur- og vitenskapsdepartementet (KVD) kom med et nytt rundskriv datert 5.5.1983 der det ble presisert at de spesialpedagogiske emnene som del av lærerutdanningene ikke bare skulle knyttes til pedagogiske teori og praksis, men også til de øvrige fagene. De nye studieplanene for førskolelærer- og allmennlærerutdanningen fra 1980 forutsatte at de spesialpedagogiske emnene ble innarbeidet i alle fagplanene. Det ble opp til den enkelte høyskole å presisere *hva* som skulle tas med av spesialpedagogiske emner i de ulike fagene og *omfanget* av dette.

Det er uklart i hvilken grad arbeidet med å implementere spesialpedagogiske emner i alle fagene ble gjennomført ved de ulike lærerutdanningsinstitusjonene. Det som imidlertid er tydelig er at i Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningen (2010) og Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanningen (2012) så finner en denne tenkningen igjen.

I Norge har utdanningen i spesialpedagogikk tradisjonelt vært en videreutdanning for barnehagelærere og lærere selv om mange gikk inn i arbeid sykehus, habilitering/rehabilitering, ulike institusjoner med mer. I forbindelse med kvalitetsreformen midt på 2000-tallet, da universitetsstudiene ble organisert som bachelorgrad og mastergrad, ble spesialpedagogikk etablert som et studium også for de som ikke hadde bakgrunn som barnehagelærer/lærer. Stortingsmeldingen Læring og fellesskap (Meld. St. 18 (2012-2013)) slår fast at vi trenger alle studietilbudene. Denne strukturendringen betydde i praksis at studietiden ble kortere (ca 1 år).

Doktorgraden i spesialpedagogikk, som har vært gitt siden 1986, innebærer en faglig videreutvikling. Kravet om dokumentert kunnskap, også når det gjelder praktiske tiltak i

spesialpedagogikk, må underbygges teoretisk og empirisk. I dag er også kunnskapen internasjonal, og kunnskapsutvikling gjennom forskergrupper og internasjonale forskernettverk er en forutsetning for å bygge robust fagkunnskap og robuste fagmiljø.

Også i dag er studiene i spesialpedagogikk etterspurt, og det er mange flere søkere til flere av studietilbudene enn de som kan tas opp. Utfordringen i dag for et fag som primært har utdannet praktikere, er å skaffe fagkompetanse på doktorgradsnivå til universitets- og høyskolesektoren, fagkompetanse som også skal være på høyt internasjonalt nivå. Det skal fortsatt utdannes praktikere, men kravene til utdanningsinstitusjonene er høyere enn tidligere.

Det arbeidet som Ekspertgruppen i spesialpedagogikk (2012-2014) er satt til å utføre hører hjemme innenfor en lang historisk utvikling. Vi takker for oppdraget og håper på faglige og spennende debatter som bringer faget spesialpedagogikk videre.

Oslo, juni 2014

Ekspertgruppen i spesialpedagogikk

Berit Rognhaug
leder

Gerd Rose Ebbesen

Niels Egelund

Knut Ramberg

Camilla Rake
sekretær

Innhold

Spesialpedagogikk - fra kurs til forskningsbasert utdanning.....	3
1. Sammen drag av anbefalingene fra ekspertgruppen i spesialpedagogikk	13
2. Ekspertgruppens arbeid – mandat og avgrensning.....	21
2.1. Mandatet.....	21
2.2. Ekspertgruppens sammensetning og arbeidsform.....	23
2.3. Ekspertgruppens forståelse av av faget spesialpedagogikk.....	24
2.4. Spesialpedagogikk, spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp og tilpasset opplæring.....	26
2.5. Rapportens oppbygging.....	28
3. Samfunnets behov for spesialpedagogisk kompetanse	29
3.1. Statistikk over utdannede spesialpedagoger.....	29
3.2. Universiteter og høyskolers vurdering av det spesialpedagogiske kompetansebehovet	30
3.3. Statlige utdanningsmyndigheters vurdering av det spesialpedagogiske kompetansebehovet	31
3.4. Kommuner og fylkeskommuners vurdering av det spesialpedagogiske kompetansebehovet	32
3.5. Pedagogisk psykologisk tjenestes (PPT) vurdering av det spesialpedagogiske kompetansebehovet og kartlegging av kompetansebehov i PPT	33
3.6. Statpeds vurdering av det spesialpedagogiske kompetansebehovet	35
3.7. Brukerorganisasjoner og fagorganisasjoners vurdering av det spesialpedagogiske kompetansebehovet	36
3.8. Behovet for spesialpedagogisk kompetanse i helse- og omsorgssektoren.....	39
3.9. Oppsummering	39
4. UH-sektorens beskrivelse av spesialpedagogiske utdanninger og spesialiseringer .	41
4.1. Utdanningene	42
4.2. Spesialpedagogiske studier og fagområder	46
4.2.1. Bachelorprogram i spesialpedagogikk.....	46
4.2.2. Masterprogram i spesialpedagogikk	47
4.2.3. Spesialpedagogiske emner i profesjonsutdanningene og spesialpedagogiske etter- og videreutdanningstilbud	48
4.2.4. Oppsummering.....	49
4.3. Inkludering	50
4.3.1. Oppsummering.....	51
4.4. Tilpasset opplæring (TPO) og tidlig innsats	51

4.4.1.	Tilpasset opplæring.....	51
4.4.2.	Tidlig innsats.....	52
4.4.3.	Oppsummering.....	53
4.5.	Praksis	53
4.5.1.	Praksis i bachelorprogrammene i spesialpedagogikk	54
4.5.2.	Praksis i masterprogrammene i spesialpedagogikk	54
4.5.3.	Praksis i profesjonsutdanningene og spesialpedagogiske etter- og videreutdanningstilbud.....	56
4.6.	Forskning- og utviklingsarbeid (FoU).....	57
4.6.1.	Krav til vitenskapelig arbeid.....	58
4.6.2.	Involvering i forsknings- og utviklingsarbeid.....	61
4.6.3.	Faglig robusthet og forskningsbasert undervisning	61
4.7.	Profesjonsutdanning og autorisasjon av spesialpedagoger	62
4.7.1.	Søknader om å komme inn under autorisasjonsordningen for helsepersonell...	62
4.8.	Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK)	63
4.9.	Seminar med UH-sektoren	64
5.	Ekspertgruppens vurdering av samfunnets behov for spesialpedagogisk kompetanse	67
5.1.	Barnehagen og barnehagelærerutdanningen	67
5.1.1.	Omfanget av spesialpedagogisk hjelp.....	67
5.1.2.	Kompetansebehov i barnehagen	68
5.1.3.	Spesialpedagogiske emner i barnehagelærerutdanningen	70
5.2.	Grunnopplæringen og lærerutdanningene	72
5.2.1.	Omfanget av spesialundervisning	72
5.2.2.	Kompetansebehov	73
5.2.3.	Spesialpedagogiske emner i grunnskolelærerutdanningen	75
5.2.4.	Lektorutdanning for trinn 8-13, treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag, yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13 og praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13.....	77
5.3.	Voksenopplæring	80
5.4.	Praktiske og estetiske fag i spesialpedagogisk arbeid.....	82
5.5.	Kompetansebehovet i PPT (Pedagogisk Psykologisk Tjeneste).....	82
5.6.	Kompetansebehovet i Statped (Det statlige spesialpedagogiske støttesystemet).....	83
5.7.	Kompetanse om lov- og regelverk	84
5.8.	Faglig kompetanse i UH-sektoren.....	84
5.9.	Målgrupper og forekomst.....	85
5.9.1.	Forekomst	86
5.9.2.	Oppsummering.....	88

6. Framtidige utdanninger: Lærerutdanningene – ekspertgruppens anbefalinger.....	91
6.1. Spesialpedagogiske emner i barnehagelærer- og grunnskole-lærerutdanningene	91
6.1.1. Utdanningenes praksisrelevans	93
6.2. Barnehagelærerutdanningen - BLU	94
6.2.1. Femårig masterutdanning?.....	94
6.2.2. Etter- og videreutdanning - EVU	95
6.3. Grunnskolelærerutdanningen - GLU.....	95
6.3.1. Femårig grunnskolelærerutdanning	96
6.3.2. Master i fagdidaktikk med vekt på tilpasset opplæring og inkludering.....	96
6.3.3. Etter- og videreutdanning – EVU	97
6.4. Praksis i barnehage- og grunnskolelærerutdanningen.....	97
6.5. Faglærer- og yrkesfaglærerutdanningene, lektorutdanningen og PPU	98
6.6. Overgang mellom studier	100
6.7. Oppsummering av kapittelet	101
7. Framtidige studier: Spesialpedagogiske utdanninger – ekspertgruppens anbefalinger	103
7.1. Faglig robuste utdanninger.....	103
7.1.1. Forskningsbasert undervisning	104
7.1.2. Internasjonalisering.....	105
7.1.3. Kontakt med praksisfeltet (Statped, PPT, barnehage, skole).....	105
7.1.4. Robuste fag- og forskningsmiljøer innenfor spesialpedagogikk – oppsummering	105
7.2. Bachelor i spesialpedagogikk.....	106
7.2.1. Innhold i utdanningen	106
7.2.2. Praksis	107
7.2.3. Finansiering.....	107
7.2.4. Videre studier og undervisningskompetanse	107
7.3. Master i spesialpedagogikk med spesialisering	108
7.3.1. Spesialiseringer og innhold i utdanningen.....	108
7.3.2. Opptaksgrunnlag	109
7.3.3. Praksis og finansiering	110
7.3.4. Undervisningskompetanse	110
7.4. Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon	111
7.4.1. Plassering/dimensjonering	111
7.4.2. Fagtrengsel og behovet for etter- og videreutdanning	115
7.4.3. Tverrprofesjonell samarbeidslæring	115
7.4.4. Nettbaserte, fleksible studier.....	116

7.5.	De praktiske og estetiske fagene	116
7.6.	Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).....	117
7.7.	Kulturkompetanse - minoritetsspråk og urspråk	117
7.8.	Profesjonsutdanning og autorisasjon av spesialpedagoger	117
7.8.1.	Spesialpedagogen – en framtidig profesjon?	117
7.8.2.	Søknader om å komme inn under autorisasjonsordningen for helsepersonell. 118	
7.8.3.	Lopopedi som egen femårig masterutdanning?	119
7.9.	Skikkethetsvurdering.....	119
7.10.	Samarbeid med helse- og sosialfaglige utdanninger	120
7.11.	Samarbeid med Statped	121
7.13.	Oppsummering av kapittelet	122
8.	Forskning innenfor det spesialpedagogiske fagområdet.....	125
8.1.	Forskningsprogram innenfor det spesialpedagogiske fagområdet.....	125
8.2.	NIFUs rapport om spesialpedagogisk forskning anno 2013	127
8.2.1.	Spesialpedagogisk forskning og utviklingsarbeid – fagområder, tematikk, og metode 127	
8.2.2.	Publisering	128
8.2.3.	Utvikling og endringer i forsknings- og utviklingsarbeidet.....	129
8.2.4.	Kvaliteten i den spesialpedagogiske forskningen	130
8.2.5.	Utvikling og utfordringer i den spesialpedagogiske forskningen.....	130
8.3.	Hva forskes det på i Norge og på hvilke områder er det behov for forskning – innspill fra ekspertgruppens informanter	131
8.4.	Utfordringer.....	137
8.5.	Kunnskapshull og kunnskapsbehov	137
8.6.	Forsknings- og utviklingsarbeide med formål å forbedre praksis.....	138
8.6.1.	Oversiktsstudier - kunnskapsstatus	140
8.6.2.	Metoder for å finne sammenhenger /korrelasjonelle design.....	140
8.6.3.	Metoder for å trekke kausale sammenhenger	141
8.6.4.	Studier av det unike	142
8.6.	Oppsummering av kapittelet	142
9.	Hvordan oppnå helhet og sammenheng mellom forskning, utdanning og yrkesutøvelse?	143
	Litteratur	147
	Vedlegg.....	153
	Vedlegg 1: Mandat for ekspertgruppen i spesialpedagogikk.....	153
	Vedlegg 2: Intervjuguide for analyse av de spesialpedagogiske utdanningene på universitet og høyskolene	157

Vedlegg 3: Oppdragsbeskrivelse om utredningsarbeid av forsknings- og utviklingsarbeid innenfor det spesialpedagogiske fagområdet	161
Vedlegg 4: Oppsummering fra seminar med UH-sektoren 16.09.13	163

1. Sammendrag av anbefalingene fra ekspertgruppen i spesialpedagogikk

Ekspertgruppens anbefalinger er beskrevet og begrunnet i kapitlene 6 – 9. her følger et sammendrag av disse.

Kapittel 6 – Lærerutdanningene

Ekspertgruppen anbefaler at spesialpedagogiske emner med vekt på forebygging og tilpasset opplæring må vektlegges sterkere i barnehagelærer og grunnskolelærerutdanningene, herunder temaer innenfor:

- Forebygging
 - Grunnleggende utviklings- og læringspsykologi
 - Grunnleggende lese- og skriveutvikling
 - Grunnleggende opplæring i matematikk
- Tilpasset opplæring og inkludering
 - Kjennetegn på vansker hos barn/elever, f eks svakt begrepsapparat/dårlig ordforråd
 - Kartleggingsverktøy (som ikke krever sertifisering) og analysekompetanse
 - Handlingskompetanse – hva gjør barnehagelærere/lærere når de ser tidlige tegn?

Flere av disse temaene står i dag i Forskift om rammeplaner (BLU og GLU), men det er uklart i hvilken grad de er sentrale i lærerutdanningene.

I tillegg må studentene få breddekompetanse innenfor:

- Prematuritet
- Språkvansker
- Lese- og skrivevansker
- Matematikkvansker
- Sosiale og emosjonelle vansker, inklusive psykisk sykdom
- Store lærevansker/utviklingshemning
- Sansetap
- Lov og reglement (barnehagelov, opplæringslov)
- PPT – (førstelinjetjeneste)
- Statped – (andrelinjetjeneste)

- Specialisthelsetjenesten (andrelinjetjeneste)
- Kulturkompetanse

Tema som forebygging, tilpasset opplæring og inkludering må være en naturlig del av den undervisningen som gis i alle fag. De høyfrekvente fagområdene (lese- og skrivevansker, matematikkvansker) legges til de respektive fagene. De øvrige temaene legges til undervisningen i pedagogikk.

Praksisrelevans

Ekspertgruppen anbefaler:

- at alle fagene tar ansvar for tilpasset opplæring innenfor sitt fagområde.
- konsensuskonferanser innenfor og/eller på tvers av utdanningsinstitusjoner for å skape enighet om hvordan de ulike spesialpedagogiske emnene kan ivaretas innenfor utdanningene slik at tilpasset opplæring kan realiseres i praksis for kommende yrkesutøvere. Departementet bør ha ansvaret for slike konferanser.

Barnehagelærerutdanningen (BLU)

Ekspertgruppen anbefaler at

- spesialpedagogikkens forebyggende aspekter må ha en sentral plass i barnehagelærerutdanningen (temaene er nedfelt i Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanningen, 2012)
- barnehageeiere og nasjonale myndigheter bør legge til rette for videreutdanning innenfor lavfrekvente vanskeområder

Grunnskolelærerutdanningen (GLU)

Ekspertgruppen anbefaler at:

- fag, fagdidaktikk og spesialpedagogiske emner bør i langt større grad enn i dag integreres slik at sammenhengen mellom de ulike temaene blir tydeligere.
- hvert enkelt fag tar ansvar for at tilpasset opplæring og tidlig innsats blir et gjennomgående tema.
- dagens utdanning erstattes med en femårig, forskningsbasert grunnskolelærerutdanning.
- at det opprettes masterprogram i fagdidaktikk med vekt på tilpasset opplæring og inkludering ved lærerutdanningsinstitusjonene som i dag har masterprogram i tilpasset opplæring

Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag (FLU) og yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13 – YFLU

Spesialpedagogisk breddekompetanse er ikke dekket i gjeldende forskrifter til rammeplan. Ekspertgruppen anbefaler at dette integreres i utdanningen, både med tanke på yrkesrelevans, og for overgang til mastergradsstudier i spesialpedagogikk.

Lektorutdanningen

Ekspertgruppen anbefaler at

- rammeplanen for lektorutdanningen blir tydeligere på at utdanningen skal bidra til kunnskap, ferdigheter og kompetanse i å sikre en inkluderende opplæring tilpasset elevenes og lærlingenes/lærekandidatenes evner og forutsetninger.
- tilpasset opplæring/inkludering gjøres til et gjennomgående tema i utdanningen, i tillegg til at studentene får en innføring i grunnleggende spesialpedagogiske emner.
- det legges til rette for videreutdanninger innenfor spesialpedagogikk for lektorer.

PPU

Ekspertgruppen anbefaler at PPU-utdanningene bør sikre sammenheng mellom fagene, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring.

Kapittel 7 - Spesialpedagogiske utdanninger

Bachelor i spesialpedagogikk

Ekspertgruppen anbefaler at utdanningen

- organiseres som et treårig integrert studium som skal skape og utvikle sammenheng mellom de spesialpedagogiske fagområdene.
- inneholder emnene forebygging, tilpasset opplæring, inkludering og tidlig innsats og gi breddekompetanse.
- gir innsikt i grunnleggende utviklings- og læringspsykologi, og teorier om normalitet og avvik.
- gir grunnleggende kjennskap til ulike lærevansker og funksjonshemninger, samt lovverk og hjelpetjenester.
- gir kartleggings- og utredningskompetanse i et individ og systemperspektiv, samt som innsikt i utarbeiding av individuelle opplæringsplaner (IOP) og individuelle planer (IP).
- inneholder praksis, med et omfang på minimum 100 timer.
- plasseres i finansieringskategori D.
- bør gi begrenset undervisningskompetanse når hovedoppgaven til en kandidat er å gi spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning til barn som går i barnehage og/eller skole

Master i spesialpedagogikk

Ekspertgruppen anbefaler at

- formålet med utdanningen skal være å gi spisskompetanse i å avhjelpe og redusere vansker og barrierer som finnes
- følgende spesialiseringer videreføres/opprettes nasjonalt:
 - Hørsel og kommunikasjon (audiopedagogikk)

- Spesifikke lærevansker
- Lese- og skrivevansker
- Matematikkvansker
- Språk- og talevansker (logopedi)
- Sosiale og emosjonelle vansker
- Utviklingshemning
- det opprettes et nordisk/internasjonalt samarbeid innenfor spesialiseringene synspedagogikk og døvblindhet
- utdanningen har et overordnet fokus på
 - rådgivning
 - individ- og systembasert arbeid
 - inkludering
 - livsløpsperspektivet
 - barnehage, skole
 - voksenliv
 - habilitering og rehabilitering
- utdanningen inneholder minimum 150 timer relevant, variert, veiledet og vurdert praksis fordelt på 100 timer til fordypningen og 50 timer rådgivningspraksis.
- utdanningen plasseres i finansieringskategori C
- kandidater med en mastergrad i spesialpedagogikk gis begrenset undervisningskompetanse når hovedoppgaven er å gi spesialpedagogisk hjelp til barn som går i barnehage og/eller skole.

Plassering/dimensjonering

Ekspertgruppen anbefaler at

- ***Spesifikke lærevansker:*** legges til utdanningsinstitusjonene som har faglig robuste miljø eller greier å bygge opp slike.
- ***Sosiale og emosjonelle vansker:*** legges til utdanningsinstitusjonene som har faglig robuste miljø eller greier å bygge opp slike.
- ***Audiopedagogikk:*** legges til
 - Universitetet i Oslo (Institutt for spesialpedagogikk)
- ***Logopedi:*** legges til
 - Universitetet i Bergen (Institutt for biologisk og medisinsk psykologi)
 - Universitetet i Nordland (Profesjonshøgskolen)/Universitetet i Tromsø- Det arktiske universitet (SAK)
 - Universitetet i Oslo (Institutt for spesialpedagogikk).
- ***Audiologopedi:*** Ekspertgruppen anbefaler at det opprettes en spesialisering i audiologopedi med tanke på kvalifisering for arbeide med Cochleaimplantat (CI), og at denne legges til Universitetet i Oslo (Institutt for spesialpedagogikk) som allerede har studier innenfor audiopedagogikk og logopedi.
- ***Utviklingshemning:*** legges til
 - Universitetet i Oslo (Institutt for spesialpedagogikk)
 - Universitetet i Nordland (Profesjonshøgskolen)/Universitetet i Tromsø, Det arktiske universitet (SAK).

Nordisk og internasjonalt samarbeid

- **Synspedagogikk:** Ekspertgruppen anbefaler at det satses på å etablere et nordisk forskningsbasert utdanningssamarbeid om en masterutdanning i synspedagogikk. Kunnskapsdepartementet tar initiativ overfor de nordiske kunnskapsdepartementene.
- **Døvblindepedagogikk:** Ingen norske eller nordiske utdanningsinstitusjoner har i dag forskningsmiljøer innenfor dövblindepedagogikk. Ekspertgruppen anbefaler at det satses på et utdanningssamarbeid med Groeningen i Nederland der utdanningen er etablert i dag.

Nettbaserte, fleksible studier

Ekspertgruppen anbefaler at UH-sektoren vurderer å benytte seg av de mulighetene som finnes til å lage fleksible studier, for eksempel gjennom

- Podcastede forelesninger
- Forelesninger på nett
- Veiledning over skype
- Møter over skype
- MOOCs (Massive Open Online Courses)

Praktiske og estetiske fag

Ekspertgruppen anbefaler at

- de praktiske og estetiske fagene i grunnopplæringen inkluderes i spesialpedagogikken.
- de spesialpedagogiske utdanningene inngår samarbeid med institusjoner som tilbyr utdanning innenfor temaer som kan støtte opp om (spesial)pedagogenes arbeid med barn og elever med særskilte behov.
- barnehagelærere, lærere i grunnopplæringen og ansatte i habiliterings- og rehabiliteringstjenesten får tilbud om etter- og videreutdanning innenfor de praktiske og estetiske fagene.

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Ekspertgruppen anbefaler at

- det satses på etter- og videreutdanning for pedagoger, spesialpedagoger og lærere i ASK. Dette kan bygge på dagens tilbud ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold.
- det satses på å etablere en masterutdanning i ASK gjennom et nordisk samarbeid. Initiativet til en slik nordisk mastergradsutdanning kan foretas av Høgskolen i Buskerud og Vestfold som allerede har kompetanse på fagområdet.

Kulturkompetanse

Ekspertgruppen anbefaler at

- problemstillinger knyttet til minoritets- og urspråklighet bør gjennomsyre alle de spesialpedagogiske utdanningene for å unngå at dette forveksles med behov for spesialundervisning.
- den enkelte UH-institusjon bør ta opp kulturelle utfordringer knyttet til området/landdelen institusjonen ligger i og utdanner kompetanse til, i tillegg til generell kulturkompetanse.

Skikkethetsvurdering

Ekspertgruppen anbefaler at det innføres skikkethetsvurdering for alle bachelor- og masterutdanninger i spesialpedagogikk, og dermed at utdanningene, i likhet med alle lærerutdanningene, kommer inn under Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.

Samarbeid med helse- og sosialfaglige utdanninger

Spesialpedagogiske utdanninger og helse- og sosialfaglige utdanninger bør gi studentene komplementerende og ikke overlappende kompetanse. Det er derfor begrenset hvor mye de ulike utdanningene bør arbeide for skape felles basiskunnskaper og kompetanse.

Samarbeid med Statped

Ekspertgruppen vurderer Statped som en viktig samarbeidspartner, særlig når det gjelder praksisplasser, arbeidet med en praksisnær og en praksisrelevant forskning, og i arbeidet med utdanninger på oppdrag fra UH-sektoren. Statped kan medvirke med undervisning på begrensede områder med særlig relevans til praksisfeltet, men bør ikke få ansvar for fagdelen i noen utdanninger siden Statped ikke selv skal drive forskning.

Samarbeidet mellom Statped og UH-sektoren bør videreføres, men i endret form regulert av partnerskapsavtaler. Partnerskapsavtalen bør inngås mellom det enkelte Universitet/fakultet og Statped som én virksomhet.

Samarbeid med PPT, barnehager og skoler

Ekspertgruppen anbefaler at det etableres partnerskapsavtaler mellom utdanningsinstitusjonene og PPT, barnehager og skoler med tanke på praksisopplæring og utvikling av problemstillinger for forskning.

Kapittel 8 – Forskning

Hvordan skape robuste forskningsmiljøer?

Ekspertgruppen anbefaler at UH-institusjonene prioriterer å benytte seg av følgende virkemidler:

- avsette tid til forskning
- utdanningsstillinger (stipendiat og post doc)
- benytte professor II-stillinger med internasjonal profil

- internasjonalisering
- etablering av forskergrupper
- etablering av og deltakelse i nasjonale forskergrupper/ forskernettverk for de UH-institusjonene som ikke har store nok fagmiljøer
- deltakelse i internasjonale forskernettverk

Kunnskapshull og kunnskapsbehov

Det er behov for forskning innenfor innenfor audiopedagogikk, logopedi, synspedagogikk, utviklingshemning, voksne med funksjonshemninger/funksjonsvansker og livsløpsperspektivet. Forskningen må skje i samarbeide med internasjonale fagmiljø/forskernettverk.

Hva slags type spesialpedagogisk forskings- og utviklingsarbeid bør det satses på med tanke på å fremme praksis?

Ekspertgruppen anbefaler at det satses på

- Systematiske review
- Metaanalyser
- Longitudinelle studier/kohortstudier
- Korrelasjonelle studier
- Randomiserte effektstudier
- Intervensjonsstudier uten randomisert gruppetilhørighet.
- Singel case eksperiment
- Kvalitative kasusstudier (case studies)

Kapittel 9 – Hvordan oppnå helhet og sammenheng mellom forskning, utdanning og yrkesutøvelse

Ekspertgruppen anbefaler at det satses på

- metodeskolering fra BA-nivå
- involvering av MA-studenter i forskningsprosjekter
- tilrettelegging for etter- og videreutdanning fra offentlige myndigheter
- etablering av FoU-praksis ved utvalgte praksissteder for å utvikle innovative modeller for integrasjon mellom forskningsfeltet, praksisfeltet og utdanningene

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 66/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Opprettelse av femårig integrert masterprogram i logopedi

Logopediutdanningen i Norge har tradisjonelt utgått fra et spesialpedagogisk ståsted. Et særtrekk ved logopediutdanningen ved UiB er at den har en tydelig helsefaglig profil. Dagens ordning med toårig masterprogram gir utfordringer både med hensyn til studentenes utdanningsbakgrunn og begrenser studentenes muligheter for å tilegne seg nødvendige kliniske ferdigheter i løpet av masterstudiet.

Norges forskningsråds (NFR) rapport om spesialpedagogisk utdanning i Norge gir viktige signaler om fremtidig organisering av det spesialpedagogiske fagområdet.¹ I NFR-rapporten blir det anbefalt at logopediutdanningen i Norge bør legges til UiO, UiB og UiT. I følge den samme utredning er behovet for logopeder stort i årene fremover både innenfor skole og helsevesen og det er i dag for få studieplasser til å dekke denne etterspørselen.

I tillegg arbeider Norsk logopedlag mot en femårig utdanning med autorisasjon, noe de ikke har i dag. Dette innebærer blant annet at yrkestittelen «logoped» bør sikres gjennom skikkethetsvurderinger og fortrinnsvis gjennom en autorisasjonsordning.

Dette saksfremlegget beskriver forslaget om at UiB, som første lærested i Norge, oppretter et femårig integrert masterprogram i logopedi med helsefaglig profil der bachelorprogrammet i spesialpedagogikk utgjør de tre første årene. Forutsetningen for å kunne realisere dette er at studieplasser omdisponeres fra BA i folkehelse og helsefremmende arbeid (60 studieplasser) og ettårig praktisk-pedagogisk utdanning (60 studieplasser).

Bakgrunn

Ved UiB har masterprogrammet i logopedi årlig opptak til 20 studieplasser og rekrutterer meget godt. Kandidatene er etterspurte og får jobb straks de er ferdige med studiet. Samfunnsnyttien er stor og studiet ved UiB har i løpet av kort tid fått en sterk nasjonal posisjon med nyskapende internasjonal forskning. I Tabell 1 er vist søkning og gjennomføring av MA-logopedi ved UiB.

Tabell 1: MA-Logopedi (LOGO)

¹ Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rapporter_planer/rapporter/2014/Utdanning-og-forskning-i-spesialpedagogikk---veien-videre.html?id=764121

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	20	20	20	20
Antall søkere (1. prioritet)	101	84	98	126
Tilbud opptak (alle prioriteter)	29	31	26	24
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	23	24	23	22
Møtt (alle prioriteter)	20	20	20	20
Antall totalt registrerte studenter (høst)	36	41	43	38
Antall ferdige kandidater (hele året)	10	13	16	19
Studiepoengproduksjon (hele året) ²	19,1	23	24,5	26,6
75 % av resultatbasert uttelling ³	673 275	845 250	937 125	1 017 450 ⁴

Fagmiljøet ved IBMP ønsker å videreutvikle og styrke logopediutdanningen ved UiB. Logopediutdanningen ble etablert ved UiB for å gi et reelt tilbud om logopediske tjenester innenfor helsevesenet og derfor fikk også logopediutdanningen ved UiB en klar helsefaglig forankring. Det særegne valget av helsefaglige emner og psykologi har gitt et unikt grunnlag for å utvikle en forskningsbasert logopedisk praksis. Sammen med en problembasert tilnærming som retningsgivende pedagogisk modell, uteksaminerer programmet kandidater med oppdatert kunnskap og svært høy kompetanse.

Norsk logopedlag arbeider for at norske logopeder skal få autorisasjon på linje med helsepersonell og en har vurdert ulike muligheter for å etablere en integrert femårig logopediutdanning i Norge. Flere utdanningsinstitusjoner har arbeidet med planer om å utvikle egne studietilbud innen logopedi. NFR-rapporten bekrefter at utdanningen ved UiB har en sterk nasjonal posisjon. Fagmiljøet ved IBMP er imidlertid lite og sårbart for personellutskiftninger (tre-fire ansatte). Ved en videre utvikling av logopediutdanningen ved UiB er derfor viktig for å opprettholde kvalitet i utdanningen. Ved å bygge ut logopediutdanningen kan UiB bidra til å sikre en nasjonal utdanningsoppgave der lærestedet tilbyr en etterspurt forskningsbasert utdanning med høy samfunnsrelevans.

Forslag til tiltak

Logopedisk yrkesutøvelse, i følge masterprogrammets profil, favner bredt og fordrer kompetanse innen støttedisiplinene medisin (anatomi og fysiologi), språkvitenskap (språkutvikling, lingvistikk og fonetikk) og psykologi (særlig biologisk psykologi,

² Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

³ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁴ Her er satsen for 2014 (51 000 per studiepoengsenhet i kategori D) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

utviklingspsykologi og basale kognitive prosesser). Opptaket til logopedutdanningen er per i dag bredt, der aktuelle kandidater for eksempel har pedagogisk eller helsefaglig bakgrunn. For å sikre et minimumsnivå av kunnskap innen støttedisiplinene blir en relativt stor del av tiden i første del av mastergraden benyttet til å gi studentene en innføring i slike emner.

På bakgrunn av dette bør man vurdere om en toårig masterutdanning i logopedi er tilstrekkelig for å dekke de ønsker og behov som nasjonale myndigheter signaliserer. En faglig styrking av logopedutdanningen bør medføre en styrking av kunnskapsgrunnlaget på bachelornivå. En modell der første del av studiet består av en treårig bachelorgrad i spesialpedagogikk med enkelte særlig relevante fordypningsemner (som f.eks. innen fonetikk) vil kunne utgjøre første del av en femårig logopediutdanning.

Dersom bachelorprogrammet i spesialpedagogikk etableres fra 2016 med årlig opptak via SO, vil det være mulig å legge opp til at 20 av 40 studieplasser inngår i et eget søknadsalternativ som gir opptak til et femårig (3+2) integrert masterprogram i logopedi. I det femårige programmet vil de tre første årene utgjøres av det nyopprettede bachelorprogrammet i spesialpedagogikk, mens de to siste utgjøres av dagens toårige masterprogram i logopedi.

Etablering av et bachelorprogram i spesialpedagogikk bør derfor innrettes slik at en i løpet av studiet har fagspesifikke emner med relevans for videre fordypningsstudier i logopedi. Disse emnene bør settes sammen slik at de bidrar til å understøtte og styrke den særegne helsefaglige profilen på utdanningen ved UiB. Utvikling av et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk bør derfor både involvere logopedimiljøet ved IBMP, fagmiljøene ved IPED og ISP og fagmiljø ved andre fakulteter.

Yrkestittelen «logoped» med en eventuell tilhørende autorisasjon vil dermed som i dag forutsette en femårig utdanning. Studenter som velger å avbryte den femårige utdanningen vil kunne oppnå graden bachelor i spesialpedagogikk dersom de fullfører de tre første årene av utdanningen, men vil ikke kunne oppnå yrkestittel og eventuell senere autorisasjon som logoped.

Fakultetet har over flere år argumentert for at rekrutteringen til logopedistudiet og programmets samfunnsrelevans og nasjonale ansvar tilsier at antall studieplasser på MA-LOGO bør økes fra 20 til 30 plasser. Forutsatt at opptaksrammen økes til 30 studieplasser vil det da være 10 studieplasser på et toårig masterprogram som kan øremerkes til søkere med annen relevant utdanning og fordeles via lokalt opptak som i dag.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjon

Etablering av en integrert femårig (3+2) logopediutdanning ved UiB forutsetter at BA i spesialpedagogikk kan etableres som beskrevet i styresak 65/14. BA-SPED må forutsettes å kunne bygge på emner som i dag inngår i BA gradene i pedagogikk og psykologi. Det er viktig at et tilstrekkelig antall emner har en klar helsefaglig innretning i tillegg til enkelte nye emner og definerte praksisperioder. En nærmere vurdering av dette må gjøres i forbindelse med studieplanarbeidet i 2015.

MA-Logopedi er per i dag en praksisnær og kostbar utdanning. Uavhengig av utviklingen av BA-SPED bør en kunne argumentere for at en integrert femårig logopedutdanning ved UiB bør ha en egen undervisningsklinikk og studieplasser i finansieringskategori B – på linje med musikkterapi (HF) og profesjonsutdanningen i psykologi.

Dersom UiB skulle bli tilført 10 nye fullfinansierte studieplasser vil disse ressursene kunne brukes til ytterligere å styrke fagmiljøet i logopedi.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et nytt femårig studieprogram i logopedi. Det nye programmet må markedsføres, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner. Dette betyr at reglene knyttet til et nytt integrert studieprogram i logopedi er i tråd med UiBs forskrift og fakultetets utfyllende regler.

Delegering

De aktuelle instituttene får ansvar for å utarbeide forslag til studieplan, som skal behandles i instituttens beslutningsorganer.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar omdisponering av studieplasser fra det nedlagte bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og PPU til ny BA i spesialpedagogikk, som blant annet skal utgjøre de tre første årene av en integrert femårig MA i logopedi.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken om omdisponering av studieplasser og gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Okt/des 2014	Etter godkjenning av nedleggelse av BA i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser utarbeides det informasjonsplan for alle berørte parter.
Nov 2014-mars 2015	Utarbeiding av skisse til studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi (BA i spesialpedagogikk inkludert).
Primo april 2015	Opprettelse av femårig utdanning i logopedi meldes i utdanningsmeldingen. Skisse til studieplan legges ved.
April/mai 2015	UU-møte om oppretting og nedlegging studieprogram.

Mai/juni	U-styresak om utdanningsmeldingen. Overordnet vedtak om studieprogramportefølje.
Juni-oktober 2015	Utvikle studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi i forhold til mal. Vurdere kostnadsdimensjon.
Aug/sep 2015	Studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved de aktuelle instituttene (IPED, ISP og IBMP) og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanen behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanen behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
November 2015	Universitetsstyret godkjenner studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi.
Desember 2015	Melding til SO om nytt studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	SO åpner for søkere.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO.
August 2016	Uke 33: Studiestart til femårig integrert masterprogram i logopedi.

Kommentar

Masterprogrammet i logopedi rekrutterer meget godt. Kandidatene er etterspurte og får jobb straks de er ferdige med studiet og samfunnsnyttene er stor.

Spørsmålet om autorisasjon vil være viktig for kvalitetssikring og utvikling av logopedtjenester. Den nasjonale prosessen er nå såpass moden at UiB kan innta en førende rolle slik NFR utredningen legger opp til. I og med at fakultetet har godt etablerte prosedyrer for kvalitetssikring og skikkethetsvurderinger av lærerutdanning og psykologutdanningen, vil de samme kvalitetssystemer kunne gjøres gjeldende for å sikre at en logopedutdanning fra UiB vil kunne gi autorisasjon som logoped i Norge.

Det vil derfor være av stor fagstrategisk betydning å benytte 2015 til å etablere en integrert femårig logopedutdanning med opptak fra samordna opptak i 2016. Det lokale opptaket til det toårige masterprogrammet i logopedi vil dermed fortsette til og med 2018.

Forslag til vedtak:

1. Forutsatt etableringen av et bachelorprogram i spesialpedagogikk kan en fra høsten 2016 opprette et femårig integrert masterprogram i logopedi som har opptak via SO til 20 studieplasser.
2. Det må sikres at man har god sammenheng mellom BA-SPED og fordypningen i MA-LOGO i utviklingen av studieplanen for det integrerte studieprogrammet i logopedi.
3. Logopediutdanningen må oppgraderes til finansieringskategori B og det vil være en naturlig målsetting at utdanningen ved UiB skal kunne gi autorisasjon som logoped.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 67/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi

Bakgrunn

I 2013 ble det i Norge totalt utdannet 225 kandidater med Cand.psychol.-grad. Graden gir grunnlag for autorisasjon som psykolog, og kandidatene får etter endt utdanning selvstendig behandleransvar. Psykologers yrkesutøvelse reguleres blant annet av "Lov om helsepersonell" (Helsepersonelloven). I Norge er det krav om at enhver institusjon som gir tilbud til pasienter med psykiske lidelser skal ha ansatt en psykolog. I St. meld nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen, understrekes nye krav til helsepersonellens kompetanse i takt med nye prioriteringer og innretning av primær- og spesialisthelsetjenester. Enkelte psykologer har i dag rett til å sykemelde, og Helse- og omsorgsdepartementet, HOD, vurderer om psykologer skal gis henvisningsadgang til spesialister. Psykologene har de senere år fått en stadig viktigere rolle i primærhelsetjenestene og i 2014 har fler enn 260 psykologer stilling i primærhelsetjenesten i mer enn 160 kommuner i Norge.

Utdanningen er 6-årig og fikk, da Kvalitetsreformen ble innført, sammen med medisin og veterinærmedisin, dispensasjon fra det generelle kravet om at høyere utdanning skal ha en 3-årig bachelor og 2-årig masterstruktur.

Begrunnelsen for dette var:

- "Departementet finner at det er nødvendig å gjøre unntak for de kliniske studiene som i dag er lengre enn fem år. Slike studier krever både omfattende teoretiske kunnskaper og praktiske ferdigheter i diagnostisering og behandling. Av hensyn til pasient-/klientbehandlingen må slike utdanninger holde et så høyt faglig nivå at uteksaminerte kandidater har høy funksjonsdyktighet.
- Studier som har et større omfang enn fem år, skal beholde nåværende gradsbelegg.

(St.meld. nr. 11 (2001-2002) Kvalitetsreformen. Om vurdering av enkelte unntak fra ny gradsstruktur i høyere utdanning

<http://odin.dep.no/kd/norsk/dok/regpubl/stmeld/045001-040002/dok-bn.html>)

Som 'integrert studium' er psykologi imidlertid i en særstilling sammenliknet med de to øvrige utdanningene som fikk dispensasjon. Opptak til psykologistudiet ved UiB og UiT skjer på basis av ett års forstudier i psykologi, såkalt årsenhet i psykologi, mens Universitetet i Oslo gikk over til opptak gjennom SO i 2007. Begrunnelsen var primært å sikre at studentene allerede fra studiestart sosialiseres inn i den kommende rollen som psykolog og kan påbegynne praksiskomponenten tidligere i studiet. NTNU innførte i 2011 samme

opptaksordning som UiO etter anbefaling fra nasjonalt profesjonsråd for psykologutdanning slik at de i likhet med UiO leverer en utdanning som er i tråd med det generelle grunnlaget som dispensasjonen fra Kvalitetsreformen ble gitt på.

UiB og UiT har til nå valgt å beholde årsstudiet som opptaksgrunnlag. UiT er imidlertid i en litt annen stilling, fordi 75 % av studieplassene er reservert søkere med bakgrunn fra Nord-Norge. Dermed er konkurransen om de fleste av plassene ved UiT mer skjermet. UiB står igjen som eneste universitet med årsstudiet som opptaksgrunnlag, der det er åpen konkurranse mellom søkere med opptaksgrunnlag fra UiO, NTNU, Ansgarskolen, HiL, UiT, Bjørknes høgskole og ulike internasjonale læresteder om opptak til de 82 studieplassene på profesjonsprogrammet ved UiB.

Opptaksmodell

I løpet av de siste årene har flere forhold endret seg som har konsekvenser for vurdering av opptaksordning. Fakultetsstyret har i tidligere saker drøftet ulike forhold ved årstudiet i psykologi, blant annet forhold knyttet til pålitelighet ved eksamen (sak 53/11), innføring av årlig opptak og etablering av ventelisteordning for opptak (sak 104/11) og ulike tiltak for å øke gjennomføringen og redusere antall «gjentaksstudenter» ved årstudiet (sak 86/11). Diskusjonen rundt årstudiet har aktualisert spørsmålet om dagens opptaksordning er rettferdig og samfunnsøkonomisk forsvarlig. Programansvarlig for årstudiet ved UiB, førsteamanuensis Åge Røssing Diseth, har i et notat datert 10.06.14 drøftet konsekvenser av dagens opptaksordning for fakultetets ressursbruk, hensyn til faglig kvalitet og likebehandling av søkere (jfr. vedlegg 2 til sak 62/14).

En konsekvens av at opptakene til UiO og NTNU er forbeholdt søkere fra SO er at konkurransen om studieplasser både på årstudiet i psykologi og på profesjonsstudiet ved UiB er vesentlig skjerpet. Studiestatistikk viser at karakterkravet for opptak til årstudiet i psykologi har økt år for år og minimumskrav lå i 2014 på tett oppunder 5,0 i gjennomsnitt fra VGS. Flertallet av studentene på årstudiet i psykologi i 2014 er kvinner (ca. 73 %) og det er ikke uventet også flest kvinner (ca. 74 %) som tas opp på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB. Det er en entydig nasjonal trend, uavhengig av opptaksordning, at kvinner er i klar overvekt på profesjonsstudiene i psykologi ved UiO, NTNU, UiB og UiT. Tilsvarende trender ser en for de andre helseprofesjonsfagene ved UiB, slik som medisin (ca. 65 %), odontologi (75 %) og farmasi (80 %).

Profesjonsstudentens faglige bakgrunn ved UiB er blitt mer og mer heterogen når det gjelder hvor de har gjennomført årstudiet. Søkertall viser at om lag 50-60 % av de som kommer inn på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB har bakgrunn fra årstudier utenfor UiB. Denne andelen har økt de to siste semestrene og vil ventelig forsterkes som følge av økende internasjonal konkurranse og etablering av kommersielle tilbydere av årstudier i psykologi. Fagmiljøene har pekt på at studentens varierte bakgrunn skaper utfordringer for undervisningen, da studentene kommer til det første semesteret av profesjonsstudiet i psykologi med til dels svært ulikt utgangspunkt.

De siste årene har det fra studenter og faglærere blitt stilt spørsmål ved manglende rettferdighet og forutsigbarhet i dagens opptaksmodell. Ved UiB har fakultetet erfart at vår egen eksamensordning ikke har vært tilstrekkelig kvalitetssikret ved at eksamen har inneholdt feil som medførte at ingen studenter oppnådde karakteren A, eller at eksamen var lagt opp for enkelt slik at en rekke kandidater oppnådde toppkarakter og opptaket til profesjonsprogrammet måtte avgjøres gjennom loddtrekning blant A-kandidater. I tillegg synes det å være ulike kriterier for vurdering av faglige prestasjoner ved de ulike lærestedene som tilbyr årsstudium i psykologi. Manglende normering av eksamen, tilfeldig variasjon knyttet til lokal sensur og ulik faglig innretning og oppbygging av studiene har over tid vist at søkere med opptaksgrunnlag fra UiB de siste årene, i økende grad synes å komme dårligere ut i konkurransen med søkere fra andre læresteder.

Dagens opptaksmodell binder opp betydelige økonomiske ressurser som kunne vært benyttet til å styrke fagmiljøene og forbedre studiekvalitet for studentene. Studieplassene ved årsstudiet i psykologi har laveste finansieringskategori (kategori F), og opptaksordningen påfører fakultetet om lag 1 million i ekstra kostnader til Ex.phil og reduserte inntekter som følge av gjentak av eksamen på om lag 1,5 millioner pr år. I tillegg har opptaksordningen en ikke ubetydelig personlig og økonomisk kostnad for de mange svært flinke og høyt motiverte studenter som opplever å «mislykkes» på eksamen når de får karakteren «B» og må bruke store ressurser på gjentak av eksamener.

Dersom opptaket til profesjonsutdanningen i psykologi fra 2016 går via samordna opptak vil det gjøre det mulig å styrke profesjonsutdanningen i psykologi ved å etablere en bedre progresjon og sammenheng mellom de to første semestrene og de øvrige fem årene av profesjonsutdanningen. Ved å gå over til en nasjonal rekruttering via SO vil studentene kunne påbegynne den praktisk kliniske profesjonsutdanningen og sosialiseringen til psykologrollen ett år tidligere enn dagens modell gir muligheter til. Studentene på profesjonsstudiet har påpekt at den reviderte studieplanen gir færre muligheter for utreise og utveksling enn tidligere. Dersom årsstudiet integreres i profesjonsprogrammet vil en kunne gjennomgå obligatoriske emner og aktiviteter med sikte på å legge bedre til rette for utveksling og utreise i første del av studiet.

Overgang til opptak via SO vil gjøre det mulig å legge om og utvikle det faglige innholdet i årsstudiet i psykologi slik at det kan etableres valgemner og at årsstudiet kan utvikles til en 60 studiepoengs enhet i psykologi som kan kvalifisere for undervisning i skolen. Omleggingen av årstudiet vil trolig også føre til at frafallet fra bachelorprogrammene i psykologi reduseres og flere av studentene på bachelorprogrammene vil være motivert til å fullføre gradsstudiene og eventuelt gå videre på masterprogrammet i psykologi.

Flere studieundersøkelser har også pekt på at studenter på lavere grads studier i psykologi opplever lavere tilhørighet og er mindre tilfredse med egen studiesituasjon. Den sterke konkurransen og karakterpresset gjør også at fokus på eksamen, karakterer og prestasjoner for å oppnå toppkarakterer for mange overskygger interessen og motivasjon for psykologifagets egenverdi. De siste årene har oppslag i Studvest og tilbakemeldinger fra studentklinikken dessverre også vist at studiepresset og konkurransen om å komme inn på profesjonsstudiet i psykologi også fører til at svært flinke og motiverte studenter tviler på

egne evner, opplever betydelig stress og sitter igjen med en opplevelse av personlig nederlag knyttet til egen studiesituasjon.

Konsekvenser av tiltaket og overgangsordning

Ved omlegging av opptaksordningen må det legges opp til en overgangsordning som sikrer at årsstudiumstudenter ved UiB blir ivarettatt og får god informasjon om opptaksordning- og overgangsordninger. Det lokale opptaket i 2015 til 82 studieplasser på profesjon vil gjennomføres på samme måte som tidligere i åpen konkurranse mellom studenter fra ulike læresteder. Ved omlegging til opptak via SO vil UiB i 2016 gjennomføre et dobbelt opptak til profesjonsutdanningen i psykologi, dvs. at 82 studenter vil bli tatt opp via SO til første studieår og i tillegg vil 82 studenter også bli tatt opp gjennom lokalt opptak ved UiB til andre studieår. Opptaket i 2016 er en engangshendelse som har direkte sammenheng med omlegging av opptaksordningen til profesjonsprogrammet.

Fakultetet vil derfor fremme forslag om at opptaket i 2016 via SO til 82 studieplasser blir gjennomført som et nasjonalt opptak, mens det lokale opptaket til 82 studieplasser samme år blir gjennomført som et UiB-internt opptak som ivaretar fakultetets studenter.

Denne overgangsordningen forutsetter at berørte nasjonale læresteder informeres skriftlig og at det legges ut oppdatert informasjon på fakultetets nettsider og at de som søker årsstudiet i psykologi i 2015 blir orientert om overgangsordningen og endringene i 2016.

Opptak via SO vil føre til at 50 % av studieplassene tildeles søkerne som kun konkurrerer på bakgrunn av førstegangsvitnemålet sitt, mens 50 % av plassene tildeles i søkere som i tillegg konkurrerer på bakgrunn av alderspoeng, poeng for avlagt høyere utdanning, militærtjeneste osv. KD har imidlertid nylig åpnet for at universiteter og høyskoler også kan søke om å etablere lokale tilleggskriterier for opptak via SO. Dersom fakultetet vedtar å gå over til direkte opptak så kan en i løpet av 2015 vurdere om en ønsker å søke KD om tilleggskriterier ved opptaket i 2016.

Studentorganisasjonene ved UiB har pekt på flere mulige tilleggskriterier som kan være aktuelle å vurdere dersom opptaket gjennomføres via SO. Eksempel på tilleggskriterier som har vært nevnt er blant andre:

- Tilleggs-poeng for å ha tatt psykologi som programfag i VGS (gjelder i 2014 om lag 9000 elever).
- Tilleggs-poeng for å utjevne kjønnsforskjeller på studiet (spørsmålet diskuteres i nasjonalt profesjonsråd for psykologutdanning).
- Opptaksintervju og motivasjonsbrev har blitt nevnt som mulige tilleggskriterier for å vurdere studiemotivasjon og personlige forutsetninger for studiet.

Det er i dag ingen av lærestedene som praktiserer tilleggskriterier ut over det som er fastsatt ved opptaket gjennom SO. Det er også viktig at tilleggskriterier oppfattes som legitime, rettferdige og praktisk gjennomførbare. Våren 2014 var det for eksempel over 900 primærsøkere til årstudiet i psykologi fra hele landet. Det vil være tilnærmet umulig å kunne

gjennomføre personlig intervju eller individuelle opptaksprøver i juni/juli uten betydelige merkostnader som må finansieres over fakultetsbudsjettet. På den annen side vil det være relativt enkelt å etablere tilleggsopeng for å ha tatt psykologi som programfag ved VGS, eller gi tilleggsopeng for å utjevne kjønnsforskjeller, dersom KD vil akseptere dette.

En konsekvens av å etablere et seksårig integrert studium vil være at studieplanen for første til fjerde semester på profesjonsstudiet må gjennomgås og revideres i løpet av 2015 med sikte på å redusere faglig overlapp og skape god progresjon og sammenheng mellom introduksjonsdelen og de senere emnene i profesjonsprogrammet.

Dagens årsstudium i psykologi har relevante og aktuelle emner, inkludert Ex.phil, som det er naturlig/nødvendig å videreføre i en integrert seksårig utdanningsmodell. Studenter på profesjonsprogrammet bør kunne ha felles undervisning i innføringsemner med øvrige BA-studenter på lavere grad med tillegg av egne seminarer og arbeidsgrupper som integrerer og utvikler fagperspektivene inn mot psykologrollen. Et nytt årsstudium i psykologi kan da etableres «uavhengig» av profesjonsstudiet i psykologi med flere valgemner slik for eksempel UiO har gjort (se sak 68/14).

Ressurssituasjon

Endringen av opptaksmodell fra 2016 vil ventelig både redusere kostnader knyttet til eksamen og Ex.phil og kunne styrke fakultetets økonomi gjennom økte resultatinntekter fra 2018. Omleggingen vil gjøre det mulig å styrke studiekvalitet og gi bedre oppfølging til den enkelte student gjennom en økning av fagstaben knyttet til profesjonsstudiet og årsstudiet i psykologi i løpet av 2015 og 2016.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi og at opptaket til studieprogrammet fra 2016 ikke lenger skjer på bakgrunn av årsstudiet i psykologi, men via SO. Det må gis tilstrekkelig informasjon om endringene og overgangsordninger til potensielle søkere, studenter og andre læresteder. Det reviderte programmet må markedsføres, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner.

I tillegg må det utarbeides et særskilt opptaksreglement for det siste lokale opptaket til femårig psykologstudium i 2016. Dette er for å sikre at våre egne studenter blir tilstrekkelig ivaretatt.

Delegering

De involverte instituttene (IKP, IBMP og ISP) får ansvar for å utarbeide forslag til revidert studieplan, som skal behandles i Fagråd for psykologprogrammet i tillegg til i instituttens beslutningsorganer. KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret. Konkret betyr dette at revidering av studieplan for seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi blir lagt fram for styret når studieplanen foreligger.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar direkte opptak til seksårig profesjonsstudium i psykologi via SO og omdisponering av 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken om direkte opptak og omdisponering av studieplasser og gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Nov/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Nov 2014-Aug 2015	Utvikle integrert studieplan for profesjonsstudium i psykologi i forhold til mal. Vurdere kostnadsdimensjon.
Aug/sep 2015	Studieplan for integrert profesjonsstudium behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved aktuelle institutter og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanene behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Desember 2015	Melding til Samordna opptak (SO) om studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	Samordna opptak åpner for søkere i det nasjonale opptaket.
Mars 2016	SøknadsWeb åpner for søkere i det lokale UiB-interne opptaket.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO og på SøknadsWeb.
August 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Studiestart til <i>seksårig</i> integrert profesjonsstudium i psykologi for 41 opptatte studenter via SO. • Studiestart til <i>femårig</i> psykologstudium for 41 opptatte studenter via lokalt opptak.
Januar 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Studiestart til <i>seksårig</i> integrert profesjonsstudium i psykologi for 41 opptatte studenter via SO. • Studiestart til <i>femårig</i> psykologstudium for 41 opptatte studenter via lokalt opptak.

Kommentar

Forslaget om å endre opptaksordningen for opptak til psykologstudiet har vært på høring ved samtlige institutter og i studentutvalget. Tilbakemeldingene fra instituttene viser at de støtter forslaget om å endre opptaksmodell for profesjonsstudiet i psykologi, forutsatt av det avsettes tilstrekkelige ressurser til dette.

Ved overgang til direkte opptak via SO vil 82 studieplasser flyttes fra årsstudiet i psykologi til profesjonsprogrammet i psykologi. I motsetning til nye studieplasser, vil ikke disse studieplassene ha basisfinansiering i kategori B slik en har for de øvrige studieplassene på profesjonsstudiet. Økte resultatinntekter og reduserte kostnader vil imidlertid gi et handlingsrom for å utvide antall faste vitenskapelige stillinger knyttet til lavere grads studier i psykologi, inkludert første året av profesjonsutdanningen i psykologi. Det vil i tiden fremover være naturlig å ha en dialog med fagmiljøene og universitetsledelsen omkring fremtidig dimensjonering av lavere grads studier ved fakultetet gitt at KD også har varslet en mulig endring av universitetenes finansieringsmodell i retning av sterkere vektlegging av gradsgivende studieløp.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av universitetsstyrets tilslutning vedtar fakultetsstyret følgende:

1. Opptaket til 82 studieplasser på profesjonsstudiet i psykologi gjennomføres fra 2016 via Samordna opptak (SO).
2. Ved det lokale opptaket til 82 studieplasser i 2016 etableres en overgangsordning som ivaretar studenter på årsstudiet ved UiB.
3. Økte resultatinntekter som følge av omlegging av opptaksordningen for profesjonsstudiet benyttes til å utlyse flere faste vitenskapelige stillinger for å styrke fagmiljøene med ansvar for innføringsemner i psykologi og undervisning på første året av profesjonsprogrammet.
4. Det nedsettes en arbeidsgruppe som i samråd med de øvrige lærestedene vurderer om det bør innføres særlige tilleggspoeng ut over det som er standard i SO slik KD nylig har åpnet for.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 68/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaknr: 2014/9113

Revidering av årsstudium i psykologi

Bakgrunn

ISP forvalter årsstudiet i psykologi, to BA-grader og en MA-grad i psykologi i tillegg til en rekke emner i profesjonsstudiet i psykologi.

Dette saksfremlegget beskriver forslaget om å revidere årsstudiet i psykologi slik at det innholdsmessig får 60 studiepoeng psykologiemner fra 2016, noe som vil gi undervisningskompetanse i skolen. Omleggingen av årsstudiet vil samtidig få ringvirkninger for plasseringen av Ex.phil på bachelorprogrammene, samt at årsstudiets funksjon som opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi, opphører. Saksfremlegget viser også hvordan de foreslåtte omleggingene vil øke fakultetets ressursgrunnlag og dermed skape vekst i fagmiljøene.

Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi

Årsstudiet i psykologi vil fra høsten 2015 ha 320 studieplasser. Studieplassene på årsstudiet i psykologi er i perioden 2012-15 redusert som følge av omfordeling til de to BA-programmene i psykologi, der man fra høsten 2012 økte fra 40 til 60 studieplasser per program per år¹. I tillegg har man hatt en omfordeling av studieplasser ved opprettelsen av masterprogrammet i psykologi². Årsstudiet, som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, består pr i dag av Ex.phil (10 sp), Ex.fac (10 sp) og ytterligere 40 studiepoeng obligatoriske psykologiemner³. Dette utgjør dagens opptaksgrunnlag for 82 plasser på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB. I tillegg inngår årsstudiet som del av de to BA-gradene i psykologi. Ex.phil og Ex.fac inngår også som obligatoriske emner i førstesemesterstudiet på BA-HFR og BA-PED.

Tabell 1 viser at årsstudiet i psykologi rekrutterer meget godt, men at bare ca. 50 % av de registrerte studentene avlegger eksamen som genererer resultatinntekter for fakultetet. Den lave gjennomføringen på årsstudiet kan tilskrives gjentak av eksamener, studiefrafall og at en rekke studenter har redusert studieprogresjon for å oppnå best mulig karaktergrunnlag for opptak til profesjonsstudiet i psykologi. Tabell 1 viser at uten gjentakstudenter, skulle fakultetets inntekter fra resultatkomponenten ha vært ca. 1,5 millioner NOK høyere pr år.

Tabell 1: Årsstudium i psykologi (ÅRPS)

¹ Jfr. fakultetsstyresak 86/11, arkivsaknr. 2009/13558 og universitetsstyresak 78/11, arkivsaknr. 2011/13460.

² Jfr. fakultetsstyresak 128/12, arkivsaknr. 2012/12571 og universitetsstyresak 79/12, arkivsaknr. 2012/241.

³ PSYK100, PSYK101 og PSYK102

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	500	500	460	390
Antall søkere (1. prioritet)	1055	945	810	953
Tilbud opptak (alle prioriteter)	793	787	766	643
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	576	545	525	425
Møtt (alle prioriteter)	514	483	474	379
Totalt registrerte studenter (høst)	568	504	494	432
Studiepoengproduksjon (hele året) ⁴	311,9	240,4	241	252,5
75 % av resultatbasert uttelling ⁵	7 719 525	6 130 200	6 326 250	6 628 125 ⁶
Gjentak studiepoengproduksjon (hele året) ⁷	70,7	86,1	51,2	53,6
75 % av tapt resultatbasert uttelling (hele året) ⁸	1 749 825	2 195 550	1 344 000	1 407 000 ⁹

Studentene på årsstudiet bruker i snitt to år på å oppnå karakteren «A» på de tre tellende fagene som utgjør opptaksgrunnlaget for profesjonsstudiet i psykologi.

Etter at opptaksordningen ble lagt om ved UiO og NTNU har det blitt vanskelig å opprettholde en felles nasjonal standard for innhold og pensum på årsstudiet i psykologi. Ved siste opptak til profesjonsstudiet kom bare 40 % av de nye studentene fra UiB, mens de øvrige kom fra seks ulike nasjonale læresteder eller utenlandske institusjoner. Likebehandling ved opptaket er derfor vanskelig, og opptaksordningen er svært ressurskrevende (se sak 67/14).

Psykologi har de siste årene blitt et programfag (5+5 timer i 2. og 3. klassetrinn) i videregående skole (VGS). Psykologi har i løpet av kort tid blitt et meget populært programfag med om lag 9000 elever på landsbasis. Minimumskravet for undervisningskompetanse på VGS er en «årsenhet» eller 60 studiepoeng psykologi. Etterspørselen etter lærere med psykologi i fagkretsen er økende. Dagens årsstudium i psykologi gir ikke undervisningskompetanse i skolen og oppfyller ikke opptakskrav til ettårig praktisk-pedagogisk utdanning. Dette er fordi førstesemesterstudiet, inkl. Ex.phil, inngår som del av årsstudiet i psykologi.

⁴ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

⁵ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁶ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

⁷ Med gjentak menes det at en student består en eksamen som allerede er bestått. Gjentaksproduksjonen (her i antall 60- studiepoengs enheter) gir ingen uttelling i forhold til departementets finansieringsmodell.

⁸ Dersom all gjentaksproduksjonen hadde vært ny produksjon, ville fakultetet fått dette i resultatbasert uttelling.

⁹ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt.

Det er ikke krav om at Ex.phil skal inngå i årsstudier, og dette er da heller ikke vanlig ved andre årsstudier ved SV og HF på UiB. En åpenbar fordel med å ta Ex.phil ut av årsstudiet i psykologi er at en da kan etablere et 60 studiepoeng årsstudium, med mulighet for valgemenner, slik at dette både kan gi formell undervisningskompetanse i videregående skole og være en mer attraktiv faglig årsenhet for en rekke andre utdanninger ved UiB. I og med at psykologi er blitt et stort programfag i videregående skole vil det være attraktivt for studenter fra andre fakulteter å la psykologi inngå som fag i en BA eller MA-utdanning.

Fakultetet tar årlig opp 82 studenter til profesjonsstudiet i psykologi. Denne studentgruppen må ha Ex.phil som del av graden. Pr i dag er dette ivare tatt ved at de 320 årsstudentene i psykologi som konkurrerer om opptak til profesjonsstudiet må ta Ex.phil som del av årsstudiet. I tillegg tar fakultetet årlig opp 200 studenter til programmene BA-HFR, BA-PED, BA-AOP og BA-GENP, som alle må ha Ex.phil som del av graden. Her er Ex.phil lagt som fag i første semester, og dermed vil svært mange av studentene ved fakultetet ha gjennomført Ex.phil – også svært mange av de 50-60 % av studentene som ikke gjennomfører BA-graden.

Studentorganisasjonene ved UiB har nylig foreslått at Ex.phil bør flyttes til 2. eller 3. semester på BA-graden slik at en ved studiestart begynner med innføringsemner i faget og gjennomfører Ex.phil senere i studieløpet (se vedlegg 1, Fuglesangutvalgets rapport «Examen philosophicum – En innføring i universitetet eller en innføring i danning», 2013). Fagmiljøet ved Ex.phil og Utdanningsutvalget ved UiB har åpnet for at fakultetene kan vurdere en slik mulighet for blant annet å styrke gjennomføring av BA-gradene. Forslaget om å flytte Ex.phil er grundig vurdert og anbefalt både av studenter og fagmiljø ved UiB. Det er ønskelig å gjennomføre denne endringen for BA-gradene ved PSYFAK.

I tabellen nedenfor vises studieproduksjonen på Ex.phil. i 2013 av våre studenter. I utregningen er satsen for 2014, kategori F, brukt: 35 000 per 60-poengsenhet.

Tabell 2: Studiepoengproduksjon på Ex.phil i 2013

Studieprogram	Seminarmodell	Skoleeksamen	Totalt	Uttelling 75%
BA i folkehelse	3,7	0,2	3,9	102 375
BA i pedagogikk	3,2	0,3	3,5	91 875
BA i arb.org.	4	0,3	4,3	112 875
BA i gen.psyk.	3	0,3	3,3	86 625
Årsstudiet	29,7	3	32,7	858 375
Sum	43,6	4,1	47,7	1 252 125

Seminarmodellen til Ex.phil «koster» i 2014 fakultet om lag 3,2 millioner NOK. Fratrasket studiepoenginntektene til Ex.phil innebærer dette en «merkostnad» knyttet til seminarmodellen på om lag 2,0 millioner i 2014.

En flytting av Ex.phil fra første til andre eller tredje studieår på BA-graden vil kunne gi et første studieår med hovedvekt på innføring i det faget man har søkt opptak på. Ex.phil vil da komme som et modningsfag senere i BA-graden, for eksempel i tilknytning til arbeidet med BA-oppgaven. Det er vårt inntrykk at seminarmodellen for Ex.phil fungerer godt og det vil

være naturlig at studentene på BA-gradene fortsatt skal kunne velge mellom seminarmodell eller skoleeksamen slik de har mulighet til i dag.

Forslag til tiltak

Fra 2016 bør årsstudiet i psykologi utvides til et «rent» årsstudium på 60 studiepoeng slik at det oppfyller formalkravet til undervisningskompetanse i skolen. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i de emner som i dag inngår i årsstudiet i psykologi og vurdere behovet for tilpasninger av disse, samt muligheter for å etablere nye valgemner som del av årsstudiet slik en nylig har gjort ved UiO. I Tabell 3 er vist UiO sin nye modell for årsstudiet i psykologi med årlig opptak til 100 studieplasser.

Tabell 3: Eksempel - Årsstudiet i psykologi ved UiO

2. semester	PSY1101 - Innføring i sosial - og personlighetspsykologi	PSY1010 - Forskningsmetode I	Valgfritt fordypningsemne i psykologi (*)
1. semester	PSY1000 - Innføring i generell psykologi		PSY1200 - Innføring i utviklingspsykologi
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

(*) Innføring i kognitiv psykologi, Innføring i arbeidspsykologi eller Innføring i abnormalpsykologi,

Siden det ikke er krav om at Ex.phil må være en del av årsstudier ved UiB (fordi det ikke er et gradsgivende studium), foreslås det derfor å ta ut Ex.phil fra årsstudiet i psykologi (320 studieplasser) og erstatte dette med et emne på 10 studiepoeng i psykologi. Dette vil styrke kvalitet og relevans av årsstudiet i psykologi som kan utvikles videre til et rent 60 studiepoengs studium som gir undervisningskompetanse i psykologi i skolen.

Det foreslås derfor at årsstudiet i psykologi gjennomgås i løpet av 2015 med sikte på at det fra 2016 skal utgjøre en 60 studiepoengs enhet i psykologi med mulighet for enkelte valgemner etter modell fra UiO.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjon

Omlaggingen av årsstudiet i psykologi vil redusere fakultetets kostnader knyttet til Ex.phil og øke fakultetets egen studiepoengproduksjon ved å legge til rette for nye studentgrupper som

gjennomfører årsstudiet, for eksempel med tanke på å oppnå undervisningskompetanse i videregående skole eller som del av andre studieløp.

De økonomiske konsekvensene av å flytte Ex.phil er vanskelig å beregne, men vil utvilsomt innebære en redusert «merkostnad» som følge av vesentlig færre studenter på seminarmodellen til Ex.phil og en tilsvarende mulighet for å styrke fagressursene knyttet til årsstudiet i psykologi og BA-programmene ved fakultetet.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et revidert årsstudium i psykologi og at dette fra 2016 ikke lenger vil utgjøre opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi. Det «nye» årsstudiet må markedsføres overfor nye grupper, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsending

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner. Dette betyr at reglene knyttet til et revidert årsstudium i psykologi og endringene med hensyn til opptaksmodell er i tråd med UiBs forskrift.

Delegering

Institutt for samfunnspsykologi får ansvar for å utarbeide forslag til revidert studieplan, som skal behandles i instituttets beslutningsorganer. KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret. Konkret betyr dette at revidering av studieplan for årsstudium i psykologi blir lagt fram for styret når studieplanen foreligger.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	Fakultetsstyret vedtar direkte overgang til profesjonsstudiet, omdisponering av studieplasser fra årsstudiet til profesjonsstudiet og revidering av studieplan for årsstudium i psykologi.
November 2014	Universitetsstyret gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Nov/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Jan-aug 2015	Arbeid med revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi
August 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles i undervisningsutvalg/instituttråd ved ISP og sendes videre til KUE.
September 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles i KUE og

	sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Desember 2015	Melding til SO om studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	Samordna opptak (SO) åpner for søkere.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO.
August 2016	Uke 33: Studiestart til revidert årsstudium i psykologi

Kommentar

De berørte instituttene har ingen vesentlige innvendinger til de endringene som er foreslått i denne saken, men påpeker at det må være en forutsetning at målsettingen om at økte ressurser skal benyttes for å styrke fagmiljøene og øke studiekvalitet i møte med studentene. Flytting av Ex.phil vil trolig ha få eller ingen negative konsekvenser og kan åpne for bedre tilrettelagte studieløp og styrke fagmiljø ved fakultetet. Dette bør kunne gjennomføres fra høsten 2016, slik at man får tilstrekkelig tid til å informere studenter og forankre beslutningen ved UiB, samt at fagmiljøene kan gjøre nødvendige tilpasninger av eksisterende studieplaner.

En slik omlegging av årsstudiet medfører at det ikke lenger kvalifiserer som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet i psykologi. En overgang til direkte opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi fra 2016 vil medføre at 82 studieplasser blir overført fra årsstudiet i psykologi for å inngå som første år av profesjonsstudiet i psykologi. I motsetning til nye studieplasser, vil ikke disse 82 studieplassene ha basisfinansiering i kategori B slik en har for de øvrige studieplassene på profesjonsstudiet. Økte resultatinntekter og reduserte kostnader vil imidlertid gi et handlingsrom for å utvide antall faste vitenskapelige stillinger knyttet til lavere grads studier i psykologi, inkludert første året av profesjonsutdanningen i psykologi. Det vil i tiden fremover være naturlig å ha en dialog med fagmiljøene og universitetsledelsen omkring fremtidig dimensjonering av lavere grads studier ved fakultetet gitt at KD også har varslet en mulig endring av universitetenes finansieringsmodell i retning av sterkere vektlegging av gradsgivende studieløp.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av at universitetsstyret gir sin tilslutning til at det innføres direkte opptak til seksårig profesjonsstudium i psykologi ved UiB, vedtar fakultetsstyret følgende:

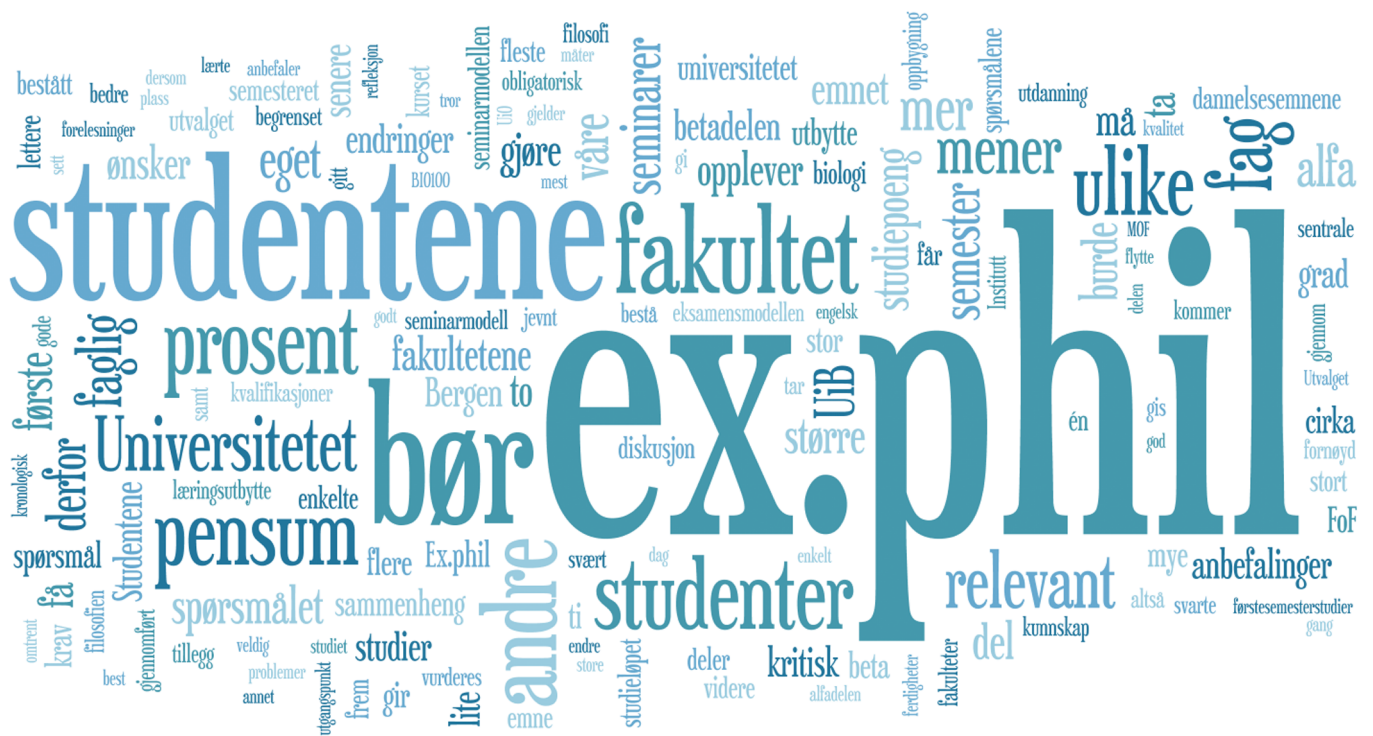
1. Fra 2016 overføres 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet i psykologi.
2. Fra 2016 endres årsstudiet i psykologi til en 60 studiepoengs enhet uten Ex.Phil.
3. I løpet av 2015 gjennomgås dimensjonering (studieplasser) og faglig innretning av årsstudiet i psykologi med sikte på mulighet for å etablere enkelte valgemenner som del av årsstudiet.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Examen philosophicum - En innføring i universitetet eller en innføring i dannelse?
Fuglesangutvalgets rapport, 2013

Examen philosophicum

- En innføring i universitetet eller en innføring i dannelse?

Fuglesangutvalgets rapport

Lvert til Studentparlamentet UiB

1. september 2013

Til Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen

Vi ble oppnevnt 25. september 2012 for å gjennomgå examen philosophicum ved Universitetet i Bergen og leverer med dette vår rapport.

Bergen 1. september 2013

Gina Barstad

Heidi Fuglesang (leder)

Mikkel Eriksen

Njaal Neckelmann

Stian Rismyhr

Yngve Høiseth
sekretær

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Bakgrunn	4
1.2	Dokumentets oppbygning	4
1.3	Mandat	4
2	Sammendrag	5
3	Grunnlag	6
3.1	Historikk	6
3.2	Ex.phil. ved UiB i dag	6
3.3	Ex.phil. ved NTNU og UiO	7
3.4	Studentenes tilbakemeldinger	8
3.5	Tilbakemeldinger fra FoF	10
4	Diskusjon	11
4.1	Plassering i studieløpet	12
4.2	Omfang	13
4.3	Innhold	13
4.4	Tverrfaglighet og fagspesifisitet	14
4.5	Organisering	15
4.6	Vurdering	15
4.7	Språk	15
4.8	Implementering av endringer	16
4.9	Hva med dannelsesemnene?	16

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Etter forslag fra Heidi Fuglesang oppnevnte Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen (UiB) 25. september dette utvalget i den hensikt å utrede examen philosophicum (ex.phil.) ved UiB. Vi håper at vår rapport kan utgjøre et utgangspunkt for en konstruktiv diskusjon om fremtiden til ex.phil. ved UiB. Vi ønsker å rette en stor takk til alle som har bidratt i arbeidet.

1.2 Dokumentets oppbygning

Etter innledningen finner du kapittel 2, *Sammendrag*, der vi oppsummerer våre anbefalinger til utformingen av ex.phil. I kapittel 3, *Grunnlag*, går vi gjennom historiske og nåværende forhold. Vi diskuterer og begrunner våre anbefalinger i kapittel 4, *Diskusjon*.

1.3 Mandat

Vi ble bedt av Studentparlamentet om å «utrede alternative måter å integrere examen philosophicum (ex.phil.) i bachelorgraden ved å besvare følgende spørsmål.

- Når i utdanningsløpet bør ex.phil. integreres?
- Hvilket omfang bør ex.phil. ha?
- Hvilket innhold bør ex.phil. dekke?
- Bør ex.phil. være fagspesifikk eller tverrfaglig?
- Hvordan opplever studentene dagens modell?
- Hvordan opplever fagmiljøene dagens modell?
- Hvordan bør ex.phil.-undervisningen organiseres? Seminarmodell/eksamensmodell?
- Hvilke(n) vurderingsform(er) bør benyttes?»

Vi anså det ikke som hensiktsmessig å begrense utredningen til bachelorgraden. Det vil si at våre anbefalinger også gjelder for ex.phil. i profesjonsstudier.

2 Sammendrag

I dette kapittelet oppsummerer vi altså våre anbefalinger. Se kapittel 4 for begrunnelser.

Plassering i studieløpet

Vi anbefaler universitetet å flytte ex.phil til lenger ut i studieløpet. Det bør være et krav om et visst antall studiepoeng for å få ta ex.phil.

Omfang

Vi anbefaler universitetet å holde emnets omfang på dagens nivå, altså ti studiepoeng.

Innhold

Pensum bør bestå både av originale verker og tolkninger. Balansen mellom disse to vil avhenge av hvor sent ex.phil. kommer i studieløpet: Jo senere i studiet, desto større andel av pensum bør være originale verker. Historien om tenkerne har sin plass, men den bør være begrenset. Studentene skal kjenne til dem, men de skal ikke være hovedpoenget. En tematisk oppbygning av pensum heller enn en kronologisk oppbygning som bygger på tenkerne er ønskelig.

Tverrfaglighet og fagspesifisitet

Også her bør det være en balanse. Emnet bør være tverrfaglig i den forstand at studentene deltar på seminar og forelesninger med studenter fra andre fagretninger, og diskuterer mange av de samme spørsmålene. Det bør være fagspesifikt i den forstand at studentene bør kunne benytte sin fagkunnskap i oppgaveløsningen.

Organisering

En seminarmodell er mest hensiktsmessig for de fleste, og bør være tilgjengelig for alle som ønsker det. Det bør imidlertid fremdeles være mulig å avlegge eksamen uten å delta på seminarer.

Vurdering

Vurderingen bør bestå av én innleveringsoppgave og én breddelest. Dette bør gjelde både for eksamensmodellen og seminarmodellen. Breddetesten bør ikke bestå av flervalgsoppgaver. Karakteren bør telle i utregningen av karaktersnitt. I motsatt fall bør karakteren være bestått/ikke bestått, med strenge krav for å bestå.

Språk

Universitetet bør tilby ex.phil. på flere språk. Norsk og engelsk er et minimum.

Implementering av endringer

Fordelene ved å innføre mange endringer på en gang må veies mot vanskelighetene ved å avdekke effektene av hver enkelt endring.

3 Grunnlag

Vi har undersøkt diverse områder som er viktige for å kunne gi anbefalinger til endringer i ex.phil. Noen av disse er gitt av mandatet. Andre har vi selv ønsket å vite mer om. På grunn av begrenset tid til rådighet har våre undersøkelser vært begrenset. For eksempel skulle vi gjerne undersøkt institusjoner i andre land og dykket dypere ned i emnets historikk.

3.1 Historikk

Examen philosophicum begynte som et forberedende studium ved Universitetet i København på 1600-tallet og ble senere overført til Universitetet i Oslo. Arne Næss' lærebok «En del elementære logiske emner» ble utgitt for første gang i 1941, og var pensum frem til 1983. Med boken fulgte øvelser i tolking, presisering og praktisk argumentasjon. I 1996 blir Forberedende prøve delt opp i to bolker, med ex.phil. som obligatorisk for alle og examen facultatum med pensum spesifisert til det enkelte fakultet. Inntil Kvalitetsreformen i 2003 var ex.phil. et forberedende fag for vitenskapelige studier ved universitetene i Norge. Nå kan man ta ex.phil. når som helst i bachelorgraden, men for de fleste studier er det anbefalt til første semester.¹ Emnets omfang har over tid blitt redusert fra tre semestre til omtrent ti studiepoeng, altså en nidel av dets opprinnelige omfang.

Examen facultatum (ex.fac.) ble innført ved Universitetet i Oslo i 1811 da omfanget av ex.phil. ble redusert. Universitetet i Bergen hadde allerede fagspesifikke forprøver. Disse ble gitt fellesbetegnelsen ex.fac. etter at Universitetet i Oslo tok den i bruk.

3.2 Ex.phil. ved UiB i dag

Universitetet i Bergen tilbyr både eksamensmodell og seminarmodell i ex.phil. Seminarmodellen ble for fullt implementert i 2003 som følge av høy strykprosent. Emnet fikk med dette et nytt mandat: Det skulle integrere studentene sosialt i universitetskulturen, ikke bare intellektuelt. Nå tilbyr alle de seks fakultetene ved UiB et kurs bestående av 16 seminarer, to innleveringsoppgaver og en avsluttende kunnskapsprøve. Kursets lengde er omtrent 16 uker, med unntak av Det juridiske fakultet, hvor kurset varer i elleve uker. Studenter som velger seminarmodellen blir plassert i en seminargruppe bestående av omtrent 25 studenter. Hver seminargruppe har sin egen seminarleder med ansvar for undervisning og veiledning. Det er obligatorisk oppmøte i seminargruppen, og studentene må møte på minimum seks av åtte seminarer i hver emnedel. I tillegg må studentene møte til avtalte veiledninger for både alfa- og beta-oppgave, gi en muntlig presentasjon i hver av emnedelene, levere en seminaroppgave i slutten av hver emnedel, samt ta en breddelest med flervalgsoppgaver i slutten av hver emnedel. Det er verdt å merke seg at ex.phil. før alfa- og betadelen ble innført bestod av tre deler – filosofihistorie, vitenskapsfilosofi og logikk.

Studentene som følger eksamensmodellen får tilbud om de samme forelesningene som seminarmodellens studenter følger. Det er ikke krav om oppmøte på verken forelesninger

¹ «[Meningen med ex.phil.](#)», Universitas 15. august 2007

eller seminarer, men studentene skal gjennomføre en obligatorisk øvingsoppgave med spørsmål fra både alfa- og betadelen. Semesteret avsluttes med en firetimers skoleeksamen. Eksamen består av resonnerende oppgaver i de to emnedelene som utgjør ex.phil. Både alfa og beta må bestås for at ex.phil. skal bli godkjent.

Emnedelene er ex.phil. alfa og ex.phil. beta. I alfadelen skal studentene få en kort innføring i ulike syn på filosofiens vesen og en redegjørelse for en rekke sentrale spørsmål innen epistemologi, etikk og estetikk. I betadelen skal studentene få en innføring i logiske begreper som er sentrale for språkforståelse og språkbruk, samt en innføring i prinsipper for vurdering av argumentasjon, herunder saklighet. I tillegg skal studentene få et innblikk i problemer knyttet til fortolkning av tekster (hermeneutikk), samt en oversikt over viktige kritiske perspektiver på forståelsen av humanistiske vitenskaper. Innholdet i undervisningen og oppgaven er utformet i samarbeid med hvert enkelt fakultet.

Strukturen på kursene og læringsmålene er nesten identiske ved alle fakultetene med unntak av Det medisinsk-odontologiske fakultet. Her er ikke seminarene inndelt i to emnedeler, og studentene skal kun levere inn én oppgave i løpet av kurset og ha én presentasjon. Det er også kun én kunnskapstest.

3.3 Ex.phil. ved NTNU og UiO

Vi har valgt å se på hvordan ex.phil. avvikles ved de to største universitetene i Norge: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Universitetet i Oslo (UiO). De har en tilnærmet lik modell som UiB. Ved NTNU i Trondheim er ex.phil. 7,5 studiepoeng. For de aller fleste studentene inngår ex.phil. i første semester av studiet, men noen studier har lagt ex.phil. til femte semester. Dette gjelder blant andre bachelor i afrikastudier og bachelor i drama og teater. Undervisningen består av forelesninger og seminarer. Det gis tre øvingsoppgaver, og to av disse må leveres og godkjennes for å kunne gå opp til eksamen. Øvingsoppgavene skal helst skrives i grupper på tre til fem personer, men kan også skrives parvis eller enkeltvis. Studentene får ikke tilbud om å ta eksamensmodell i stedet for seminarmodell. Kurset avsluttes med skriftlig eksamen, og studentene vurderes med karakterene A-F.

Ved UiO er ex.phil. 10 studiepoeng. Ex.phil. inngår som en del av første eller andre semester for alle studentene. UiO tilbyr studentene både seminarmodell og eksamensmodell. Eksamen i seminarmodellen gis som seminaroppgave. For at seminaroppgaven skal vurderes forutsettes det at studenten har bestått en flervalgsprøve og har godkjent fremmøte på seminarundervisningen. Eksamen i eksamensmodellen gis som firetimers skoleeksamen. Denne eksamensformen forutsetter ingen obligatoriske undervisningsaktiviteter. Studentene vurderes med karakterene A-F.

3.4 Studentenes tilbakemeldinger

Da vi begynte vårt arbeid ønsket vi å hente inn ideer fra studentene. Vi sendte derfor ut en kort, åpen spørreundersøkelse til alle universitetets studenter. Vi stilte følgende spørsmål.

«Skriv ned hvordan du mener at ex.phil. burde være. Tenk gjerne utenfor boksen.»

Vi fikk 486 svar, men en del var useriøse. En del studenter fremmet gode ideer som vi har tatt til følge.

Grunnlagsmateriale for utredningen har vi også fått fra Institutt for filosofi og førstesemesterstudier (FoF), i form av semesterevalueringer (materiale fra 2007-2011) de gjennomfører for seminar- og eksamensmodellene ved de ulike fakultetene, i tillegg til informasjon om strykprosent, karakterfordeling, frafall og økonomi (2005-2011).

Spørsmålene er stort sett de samme fra år til år, og fra fakultet til fakultet. Dette gir i det store og hele et godt grunnlag for sammenligning, og det er mulig å komme frem til en statistikk for periodene. Merk at det er varierende hvor mange studenter på hvert kurs som svarer, men at mengden svar i de fleste tilfeller er stor nok til at enkelt svar ikke gir utslag. (Unntaket er eksamensmodellen.)

Det er bare enkelte spørsmål fra evalueringen som det har vært interessant for oss å se på, og det er de som dreier seg om hvor fornøyd studentene er med ex.phil., hvor stort utbytte de har fått av ulike deler av opplegget, hvor fornøyde de er med pensum, og hvor relevant det oppleves for videre studier eller andre fag i førstesemesterstudiene. De fleste spørsmålene har fire alternativer. Noen av spørsmålene er ikke helt like fra evaluering til evaluering eller fra fakultet til fakultet, eller har jevnt over veldig like eller veldig sprikende resultat, og derfor blir det bare oppsummert en trend for disse spørsmålene.

Her presenterer vi de spørsmålene og temaene vi har sett på i evalueringene, med tilhørende statistikk og/eller trender med utgangspunkt i evalueringer fra samtlige fakulteter fra 2007 til 2001. Evaluering fra våren 2012 for Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MNF) er også inkludert, da det har gjennomført en prøveordning med ex.phil. i andre semester for biologistudenter. Denne er gjennomgått til slutt i dette delkapittelet.

Hovedsyn på ex.phil.

På spørsmålet «Sett under ett, hvor fornøyd er du med ex.phil.?» svarte ti prosent at det var veldig fornøyd, 60 prosent at de var middels fornøyd og 30 prosent at de var misfornøyd. Dette er omtrentlige gjennomsnittsverdier. Tallene fra de enkelte evalueringene varierte en del.

Læringsutbytte

I spørsmål om læringsutbyttet for alfaseminarene er det et visst sprik, stort sett mellom ulike fakultet, men hovedtrenden er en noenlunde normal fordeling rundt svaret «lærte noe» (cirka 60 prosent), med omtrent like stort utslag på alternativene «lærte mye» (20 prosent) og «lærte lite» (20 prosent).

Resultatet er mye det samme for betadelen, men med større utslag på de to sistnevnte alternativene (cirka 25-30 prosent), med en tilsvarende reduksjon for «lærte noe» (cirka 45-50 prosent). Men her var spriket mye større fra år til år, og fra fakultet til fakultet.

Læringsutbyttet i oppgaveskrivingen for både alfa og beta er jevnt over høyt i evalueringen, men med store sprik fra fakultet til fakultet. Ved Det medisinsk-odontologiske fakultet viser tilbakemeldingene at de har et bedre læringsutbytte, men at de fortsatt er misfornøyde med ex.phil. (cirka 50 prosent middels fornøyd, og cirka 35 prosent misfornøyd). 95 prosent har hatt et godt læringsutbytte av oppgaveskrivingen, noe som er betraktelig høyere enn for resten av universitetet.

Relevans

Den faglige sammenhengen mellom alfa og beta vurderes jevnt over som middels til dårlig (cirka 85 prosent). Det samme gjelder for spørsmålet om faglig sammenheng mellom ex.phil. og andre førstesemesteremner ved fakultetene, men her vurderes betadelen som litt mer relevant.

På spørsmålet om hvilken del av ex.phil. studentene anser som mest relevant for videre studier svarer gjennomsnittlig 28 prosent «Ingen», mens resten av svarene har veldig stort sprik mellom de ulike fakultetene. Det som kan trekkes frem er at betadelen jevnt over ansees som mest relevant for videre studier. (Utslag fra 11-62 prosent, men med et snitt på cirka 35 prosent). Alfadelen har et snitt på ni prosent.

Dette viser at studentene opplever ex.phil. som lite relevant for videre studier, og at de også opplever liten faglig sammenheng mellom de ulike delene av ex.phil., og mellom ex.phil. og andre førstesemesterstudier. At de opplever liten faglig relevans mellom alfa og beta kan forklare at svært få opplever alfadelen som relevant for videre studier, da den er adskilt fra den fagrelaterte delen av emnet (beta).

Pensum

Pensumlitteraturen er i noen grad bedømt som dårlig, både for alfa- og betadelen, men det varierer mye fra fakultet til fakultet. Det skyldes antagelig antageligvis pensum er ulikt på de ulike fakultetene, og fordi det på enkelte fakultet er større faglig relevans mellom fagområdene og ex.phil. Betadelen kommer bedre ut enn alfadelen på enkelte fakulteter.

Eksamensmodell versus seminarmodell

En del tar eksamensmodellen fordi de ikke fikk plass på seminarmodellen, ikke fordi de ønsker det. Ellers samsvarer resultatene på de ulike fakultetene i stor grad med resultatene fra seminarmodellevurderingene.

Ex.phil. ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet våren 2012

Dette er altså det utsatte ex.phil.-studiet for biologistudentene. Denne evalueringen gir et mangelfullt bilde på hvor vellykket flyttingen har vært, mye fordi mange studenter som ikke studerer biologi tok emnet på vårsemesteret, og de har svart på undersøkelsen uten at det kommer frem hvor mange av svarene som er fra disse studentene. Dette gjelder også på spørsmål om de opplever en faglig sammenheng mellom BIO100 og ex.phil. Men på dette spørsmålet svarte ingen at de opplevde stor grad av sammenheng. I fritekstfeltet under dette spørsmålet svarte flere som hadde tatt BIO100 at de ikke følte noen særlig sammenheng, men at det var fint å ha ex.phil. i andre semester slik at de fikk begynne med biologi i første semester. På spørsmålet om hvordan det første året burde være organisert svarte 43 prosent at de ønsket å ta BIO100 det første semesteret, 14 prosent at ex.phil. burde være i det første semesteret. 43 prosent svarte vet ikke/ingen oppfatning.

3.5 Tilbakemeldinger fra FoF

Representanter fra Institutt for filosofi og førstesemesterstudier (FoF) var positive til tverrfaglighet og til å flytte ex.phil. senere i studiet. De var også positive til endringer i innholdet som kunne være med på å gjøre ex.phil. mer relevant. Ex.phil. også i vårsemesteret gjør det lettere å gjennomføre, med mindre bruk av midlertidige ansatte. Dette vil antageligvis øke kvaliteten på undervisningen og gjøre det lettere å forberede bedre seminarer. Dersom ex.phil. flyttes til senere i studieløpet vil det derfor være en fordel om det tilbys både på vår- og høst-semesteret, noe som også vil gjøre det lettere for studenter ved ulike fakultet å legge inn ex.phil. i studieplanen. Representantene fra FoF var også enige i at en overgang fra alfa og beta til et enhetlig kurs med én semesteroppgave, slik man har gode erfaringer med fra Det medisinsk-odontologiske fakultet (MOF), ville være en fordel, og at det ville knytte den fagspesifikke delen tettere opp mot den teoretiske delen og således gjøre kurset mer relevant. De mente også at det å flytte fremføringer og diskusjoner om oppgavene på seminarer til slutten av semesteret hadde klare fordeler, noe de hadde erfart på MOF. Studentene hadde da kontroll på egen oppgave og eget emne, og både den enkelte student og de andre studentene på seminaret hadde stort utbytte av fremføringen og påfølgende diskusjon.

4 Diskusjon

Utformingen av ex.phil. innebærer, som ved utformingen av alle andre emner, en avveining av fordeler og ulemper. Diskusjonen som følger i dette kapitlet er vårt forsøk på å belyse de viktigste avveiningene universitetet må foreta når det utformer ex.phil.

Ex.phil. er det eneste emnet som er felles for alle studentene ved Universitetet i Bergen. Spørsmålet om hva ex.phil. skal være overlapper derfor med spørsmålet om hva en universitetsutdanning skal være. Vi kan omformulere dette til: Hva skal kjennetegne en uteksaminert kandidat fra UiB?

Vi tar utgangspunkt i særlig relevante sitater fra universitetets strategi for perioden 2011-2015, notatet *Kvalitet i utdanning* og rapporten *Kompetanse 2020* for å forsøke å finne svar på spørsmålet. Vi diskuterer deretter hva dette bør bety for ex.phil.

Strategi 2011-2015

«Universitetet i Bergen har som hovedmål for utdanningen: å tilby internasjonalt anerkjent forskningsbasert utdanning, med høy faglig kvalitet og vekt på dann[else], kritisk refleksjon og etisk bevissthet.»

«Gjennom nysgjerrig søken, kritisk refleksjon og saklig dialog strekker forskere og studenter seg etter å nå innsikt, erkjennelse og akademisk dann[else].»

«Universitetet i Bergen [...] setter kunnskap, utøvende ferdigheter, kritisk refleksjon og personlig utvikling i sentrum. Studentene tilegner seg fortrolighet til vitenskapsteoretiske, metodologiske og praktiske problemstillinger. Universitetet gir verdifull og nyttig allmenndannelse for videre liv, arbeidskarriere og samfunnsengasjement og en verdiforankring der åpenhet, etterprøvbarehet, vitenskapelig redelighet og kritisk diskusjon er grunnverdier. I universitetsutdanningelsen legges det derfor stor vekt på forskningsetikk og akademiske verdier og normer.»

«Dagens studenter vil stå overfor et variert og krevende arbeidsmarked, og kandidatene må ha solid kompetanse og evne til omstilling og rask læring.»

Kvalitet i utdanning

«En utdanning av høy kvalitet må [...] ruste studenter med ferdigheter til å takle stadige endringer og til å leve med usikkerhet.»

«Tileigna kunnskapar er viktig, og bør vera med i målet. Men kunnskapar i seg sjølv er ikkje nok. Fagleg forståing er i dei fleste fag viktigare. Men både i vidarekomne studiar og i arbeidslivet, er evne til å sjå, å finna relevant kunnskap og å bruka denne kunnskapen på ein god og relevant måte, avgjerande for høg kvalitet. Studentane våre skal også vera med å utvikla faga, både som studentar og seinare i ein arbeidssituasjon. Det føreset at kunnskap og forståing er para med kritisk sans, også til den måten fag blir praktisert hos oss, både på

utdannings- og forskningssida. Kanskje ein kan seia det så enkelt som at ei god utdanning utdannar kloke studentar.»

«Kunnskap blir ofte sett på som evna til å setja saman informasjon for å forstå. Å ta med seg kunnskapen over på nye område og der gjera han til eit middel til ny forståing kan ein kanskje karakterisera som klokskap.»

Kompetanse 2020

«Arbeidsgiverne ble bedt om å vurdere hvor sterkt de vektlegger ulike kvalifikasjoner ved ansettelse av personer med universitetsutdanning. Vi finner at viktige kunnskapsbaserte kvalifikasjoner, som evnen til å tilegne seg ny kunnskap og evnen til å tenke selvstendig og kritisk, veier tungt i arbeidslivets vurderinger. Dette er kvalifikasjoner som har en sentral plass i universitetenes kunnskapsideal. Men vi ser også at flere, mer generelle, kvalifikasjoner spiller en betydelig rolle, ikke minst samarbeidsevne og formidlingsevne.»

Betydning for ex.phil.

I sitatene blir det på forskjellige måter gitt uttrykk for et begrenset antall sentrale kvalifikasjoner. Blant annet dokumentene over og våre egne diskusjoner har gitt oss grunnlag for å prøve å svare på det innledende spørsmålet.

Etter vårt syn skal en uteksaminert kandidat fra Universitetet i Bergen ha tilegnet seg holdninger, kunnskaper og ferdigheter som bidrar til å gjøre vedkommende til en god samfunnsborger. Kandidaten er kunnskapsrik og har en velutviklet kritisk sans. Kandidaten er godt trent i vitenskapelig metode, etisk refleksjon, praktisk problemløsning, saklig dialog, samarbeid, formidling og tilegnelse av ny kunnskap og nye ferdigheter. Kandidaten kjenner sitt fags muligheter og begrensninger, evner å sette det i en større sammenheng og benytte det på nye måter. Dette er store ord, og det er selvsagt begrenset hva en kan få til med ett emne på ti studiepoeng. I de følgende avsnittene vil vi diskutere hva dette vil ha å si for ex.phil.

4.1 Plassering i studieløpet

Når skal studentene ta ex.phil.? Dette er et av de aller viktigste spørsmålene Studentparlamentet stilte utvalget. Ex.phil. fyller per i dag to roller: Det bidrar til studentenes dannelse i tillegg til at det fungerer som førstesemesterstudie. Sistnevnte rolle er å introdusere studentene til universitetets arbeidsmetoder og krav. Flere av innspillene utvalget har fått tyder på at det er for tidlig med ex.phil. i første semester. Mange gir uttrykk for at det er først senere i studieløpet faginnholdet i ex.phil. oppleves som relevant og viktig. Flere gir også uttrykk for at det ville ha vært enklere å forstå og drøfte ex.phils innhold dersom de hadde større faglig ballast.

Vi gjorde oss kjent med forsøksordningen ved Institutt for biologi, som har plassert ex.phil. i andre semester og har forsøkt å gjøre pensum i ex.phil mer biologi-relatert. Anbefalte forkunnskaper for ex.phil i bachelorgrad for biologi er innføringsemnet i biologi (BIO100). Institutt for biologi og Institutt for filosofi og førstesemesterstudier (FoF) mener at ordningen er vellykket.

Utvalget mener det er viktig at universitetet ivaretar en førstesemesterfunksjon, og at studentene får en god inngang til universitetsstudier. Men vi tviler på at det er ex.phil. som er best egnet til å ha denne funksjonen. Vi mener at dersom studentene skal ha best mulig utbytte av ex.phil. burde emnet komme senere i utdanningsløpet. Først da har studentene hatt mulighet til å opparbeidet seg gode kunnskaper i sitt eget fag.

Utvalget synes i utgangspunktet også andre semester er i tidligste laget for ex.phil, men at det er å foretrekke fremfor første.

4.2 Omfang

Utvalget mener det vil være vanskelig og lite hensiktsmessig å endre omfanget av ex.phil., som i dag er ti studiepoeng. Ved å utvide kurset vil man måtte endre eller fjernes andre emner som inngår i graden. Dette er en diskusjon som hvert enkelt fagmiljø eventuelt kan ta. Videre tror vi at det vil være enklere å endre plasseringen av ex.phil. dersom emnet fremdeles er på ti studiepoeng. Ved å beholde omfanget av ex.phil. på dagens størrelse vil ikke studentene få problemer ved overgang til andre universiteter i Norge, da alle universitetene har ex.phil. på 7,5 eller ti studiepoeng. Det vil heller ikke være nødvendig å øke lengden på kurset med tanke på innholdet slik vi har skissert det.

4.3 Innhold

Det er opp til fagmiljøene ved FoF og fakultetene å bestemme pensum, men vi ønsker i dette avsnittet å komme med våre innspill og idéer. Undersøkelsen vi la ut, samt studentevalueringene, pekte på noen ting vi ønsker å gå inn på.

Studentene bør forklares godt hvorfor de har ex.phil. Her bør man fokusere på tradisjon, hva man skal kunne og hva man skal ha tilegnet seg som student ved UiB.

Studentene er delt i spørsmålet om pensum og om det bør inneholde mer filosofi eller mer fagrelatert pensum, men jevnt over får pensum mye kritikk. Vi har derfor noen forslag til endringer i pensum. Utgangspunktet for pensum bør ikke være en kronologisk presentasjon av ulike filosofer, noe flere nevnte i spørreundersøkelsen, og som utvalget også er enig i. Det er svært vanskelig å trekke linjer og da også å relatere deler av ex.phil. til dagligliv og spesielt til eget fag dersom man presenteres for ulike tenkere som er sentrale innenfor ulike deler av filosofi. Tenkerne bør altså ikke ha den mest sentrale plassen, det burde filosofien selv og filosofiske problemstillinger ha. Et forslag er en fortsatt kronologisk gjennomgang av filosofien, men med tematisk oppbygning. (Et eksempel på et emne med en slik oppbygning er Tekst og kultur ved Det humanistiske fakultet.) Det betyr at hovedelementene i filosofien får hver sin del av pensum, og forklares kronologisk. Dette vil gjøre det lettere å gripe essensen i faget heller enn å føle seg tvunget til å pugge ulike utsagn om ulike tenkere. Filosofien og problemstillingene den tar for seg er interessante, men det må presenteres på en måte som gjør at man forstår hva det dreier seg om og dermed lettere kan relatere til eget fag. Eksempler på hovedelementer kan være vitenskapsteori, epistemologi, moralfilosofi, eksistensfilosofi og miljøfilosofi. Et annet poeng med denne oppdelingen er å fremheve

filosofien som noe relevant for alle fagområder ved UiB, og legge opp til diskusjon av de ulike elementene på tvers av fag på seminarer. Tverrfaglige problemstillinger i pensum og på seminarer er også ønskelig. Pensum bør også gjenspeile målene med ex.phil., og derfor er det ønskelig med større grad av originaltekster som skal fremme refleksjonsevne, samt diskusjon på tverrfaglige seminarer. Studentevalueringene gir også et bilde av hvilke fakulteters pensum som oppleves som best, og dette bør danne et grunnlag for nytt pensum.

Videre ønsker vi at man fjerner oppdelingen av emnet med alfa- og betadeler og har et helhetlig emne slik som man har gode erfaringer fra på MOF. Dette var de vi hadde kontakt med i fagmiljøet i stor grad enige i. En slik oppdeling er unaturlig og kan forklare at mange opplever alfadelen som svært lite relevant, fordi den er fjernet fra det som kan relateres til eget fag, nemlig betadelen. Alfadelen fremstår derfor som noe satt til side for eget fag, og føles derfor som en plikt. Man mister dermed perspektivet og refleksjonen denne delen av pensum burde gi.

Noe som også kom frem gjennom omorganiseringen de har gjennomført ved MOF, der de har ett helhetlig emne, er at studentene opplever større grad av læringsutbytte når medstudenter fremfører senere i semesteret, når oppgaven de har jobbet med gjennom et helt semester er tilnærmet ferdig. Alle i utvalget delte oppfatningen om at fremføringene hadde et svært lavt læringsutbytte når de ble gjennomført tidlig i semesteret, fordi studentene hadde dårlige kunnskaper om det de snakket om, og at det samme gjaldt tilhørerne. Noe av bakgrunnen er også at studentene ikke er motivert for å jobbe med fremføringene fordi den blir godkjent uansett. Derfor ønsker utvalget at alle fremføringene gjøres sent i semesteret, gjerne etter at oppgaven er levert, og at de burde telle som del av karakteren. Dette mener vi vil føre til bedre kvalitet på fremføringene, gode diskusjoner, og bedre læringsutbytte.

4.4 Tverrfaglighet og fagspesifisitet

Et av utgangspunktene for utredningen var at studentene på ulike måter opplevde emnet som lite relevant og at det gav lite utbytte, både faglig og personlig. Dette kommer tydelig frem av studentevalueringer som FoF har gjennomført. Når det kommer til hvor faglig spesifikt ex.phil. skal være er studentene imidlertid noe delt om man ser på spørreundersøkelsen vi gjennomførte. Men studentene mener ex.phil. har gitt lite faglig utbytte. Dette mener vi vil løses i stor grad gjennom å flytte ex.phil. til et senere tidspunkt i studiet, som diskutert over, fordi mange av problemstillingene og mye av filosofien i en helt annen grad vil være synlig innenfor ens eget fag.

Likevel er noe av det som skal kjennetegne noen som er uteksaminert fra UiB at vedkommende «kjenner sitt fags muligheter og begrensninger, evner å sette det i en større sammenheng, og har en velutviklet kritisk sans.» Utvalget mener at dette best kan oppnås ved å ha tverrfaglige seminarer og forelesninger som man deltar på sammen med studenter fra andre fakulteter. På denne måten mener vi at man lettere vil se eget fag og dets problemer i et annet lys, og vi tror også at dette vil gi større faglig utbytte og at det også vil føles mer relevant. En annen effekt er at studenter ved UiB gis et bredere perspektiv på problemer knyttet til eget fag gjennom å se problemene fra andre fags ståsted, og at de får muligheten til

å knytte kontakter på tvers av fakulteter. At oppgavene som gis for semesteroppgavene legger opp til bruk eller tilknytning til eget fag i løsningen av problemstillingen tror vi også vil øke faglig relevans og utbytte, slik en ser på Medisinsk-odontologisk fakultet og av semesterevalueringene man har gjennomført siden endringene der.

4.5 Organisering

Vi mener at seminarmodellen burde være et tilbud til alle studenter som tar emnet. Det ligger i fagets natur at det bør diskuteres. Vi mener imidlertid ikke at seminarmodellen skal være obligatorisk. Det skal også være mulig å ta faget selv om man ikke har lyst eller mulighet til å følge undervisningen. Vi anbefaler derfor at mulighet for skoleeksamen består.

4.6 Vurdering

Vi vil beholde bokstavkarakter som evalueringsmåte. Ved å fjerne karakterer og kun benytte bestått eller ikke bestått mener vi at motivasjonen til studentene vil bli lavere, og at studentene nedprioriterer kurset til fordel for fag med bokstavkarakter. Ved vurdering bestått eller ikke bestått mener vi at det bør være strenge krav for å bestå. I dag kan studentene selv velge om karakteren i ex.phil. skal vises på vitnemålet. Vi tror det vil virke mer motiverende for studentene om det er krav om at karakteren skal vises på vitnemålet. Karakteren i ex.phil. bør også telle med ved opptak til masterstudier.

4.7 Språk

Som diskutert over ønsker vi å legge til rette for diskusjoner mellom studenter som studerer ulike fag. Hensikten er å utvide deres perspektiv og gjøre dem mer bevisst på sitt eget fags muligheter og begrensninger. Å utvide dette til også å gjelde studenter fra andre land anser vi som en naturlig konsekvens av denne argumentasjonen, da disse har sin utdanning fra institusjoner med andre tradisjoner enn den studentene ved Universitetet i Bergen er vant med. Diskusjoner mellom disse kan med andre ord gi både de norske studentene og utvekslingsstudentene utvidede perspektiver.

For å oppnå dette bør universitetet gjøre forsøk med å tilby ex.phil. også på engelsk. Nå skal det sies at en del studenter nok vil være mer sjenert når diskusjonsspråket er et annet enn deres morsmål, men evnen til å diskutere på engelsk er noe universitetet bør kunne forvente av sine studenter.

Det hadde vært gunstig også med andre språk, men norsk og engelsk er de viktigste.

4.8 Implementering av endringer

Endringene vi foreslår er omfattende. Implementering av alle eller deler av våre anbefalinger fordrer nøye vurderinger av helheten i studieprogrammene, og ofte er det hensiktsmessig å endre flere deler av studieprogrammet på en gang.

Når det er sagt: For å kunne vurdere effektene av endringene, bør fagmiljøene ha et svært bevisst forhold til hvordan de gjennomfører dem. Ved å gjennomføre få endringer på en gang er det enklere å vurdere resultatene. For øvrig bør det tas hensyn til fagmiljøenes egenart. Det

er ikke nødvendigvis slik at alle våre anbefalinger passer for alle fag. For å få til den tverrfagligheten vi skisserer vil det likevel være en forutsetning at flere av fakultetene endrer sin ex.phil.

4.9 Hva med dannelsesemnene?

Noen av våre anbefalinger til hvordan ex.phil. burde være minner om dannelsesemnene. For eksempel anbefaler vi at det stilles krav om et visst antall fullførte studiepoeng og seminarer med studenter fra flere fakulteter. Det er derfor på sin plass å spørre om ikke dannelsesemnene fyller den funksjonen vi foreslår for ex.phil. Dette er imidlertid ikke tilfelle, da ex.phil. er obligatorisk for alle studenter, mens dannelsesemnene tas av et lite mindretall. I tillegg er pensum forskjellig. Dannelsesemnene tar utgangspunkt i store, spesifikke samfunnsproblemer, mens ex.phil. er et mer generelt filosofisk emne. Vår vurdering er at ex.phil. slik vi ønsker emnet og dannelsesemnene fint kan eksistere side om side, og at ex.phil. burde lære av de elementene ved dannelsesemnene som fungerer.

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 66/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Opprettelse av femårig integrert masterprogram i logopedi

Logopediutdanningen i Norge har tradisjonelt utgått fra et spesialpedagogisk ståsted. Et særtrekk ved logopediutdanningen ved UiB er at den har en tydelig helsefaglig profil. Dagens ordning med toårig masterprogram gir utfordringer både med hensyn til studentenes utdanningsbakgrunn og begrenser studentenes muligheter for å tilegne seg nødvendige kliniske ferdigheter i løpet av masterstudiet.

Norges forskningsråds (NFR) rapport om spesialpedagogisk utdanning i Norge gir viktige signaler om fremtidig organisering av det spesialpedagogiske fagområdet.¹ I NFR-rapporten blir det anbefalt at logopediutdanningen i Norge bør legges til UiO, UiB og UiT. I følge den samme utredning er behovet for logopeder stort i årene fremover både innenfor skole og helsevesen og det er i dag for få studieplasser til å dekke denne etterspørselen.

I tillegg arbeider Norsk logopedlag mot en femårig utdanning med autorisasjon, noe de ikke har i dag. Dette innebærer blant annet at yrkestittelen «logoped» bør sikres gjennom skikkethetsvurderinger og fortrinnsvis gjennom en autorisasjonsordning.

Dette saksfremlegget beskriver forslaget om at UiB, som første lærested i Norge, oppretter et femårig integrert masterprogram i logopedi med helsefaglig profil der bachelorprogrammet i spesialpedagogikk utgjør de tre første årene. Forutsetningen for å kunne realisere dette er at studieplasser omdisponeres fra BA i folkehelse og helsefremmende arbeid (60 studieplasser) og ettårig praktisk-pedagogisk utdanning (60 studieplasser).

Bakgrunn

Ved UiB har masterprogrammet i logopedi årlig opptak til 20 studieplasser og rekrutterer meget godt. Kandidatene er etterspurte og får jobb straks de er ferdige med studiet. Samfunnsnyttien er stor og studiet ved UiB har i løpet av kort tid fått en sterk nasjonal posisjon med nyskapende internasjonal forskning. I Tabell 1 er vist søkning og gjennomføring av MA-logopedi ved UiB.

Tabell 1: MA-Logopedi (LOGO)

¹ Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rapporter_planer/rapporter/2014/Utdanning-og-forskning-i-spesialpedagogikk---veien-videre.html?id=764121

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	20	20	20	20
Antall søkere (1. prioritet)	101	84	98	126
Tilbud opptak (alle prioriteter)	29	31	26	24
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	23	24	23	22
Møtt (alle prioriteter)	20	20	20	20
Antall totalt registrerte studenter (høst)	36	41	43	38
Antall ferdige kandidater (hele året)	10	13	16	19
Studiepoengproduksjon (hele året) ²	19,1	23	24,5	26,6
75 % av resultatbasert uttelling ³	673 275	845 250	937 125	1 017 450 ⁴

Fagmiljøet ved IBMP ønsker å videreutvikle og styrke logopediutdanningen ved UiB. Logopediutdanningen ble etablert ved UiB for å gi et reelt tilbud om logopediske tjenester innenfor helsevesenet og derfor fikk også logopediutdanningen ved UiB en klar helsefaglig forankring. Det særegne valget av helsefaglige emner og psykologi har gitt et unikt grunnlag for å utvikle en forskningsbasert logopedisk praksis. Sammen med en problembasert tilnærming som retningsgivende pedagogisk modell, uteksaminerer programmet kandidater med oppdatert kunnskap og svært høy kompetanse.

Norsk logopedlag arbeider for at norske logopeder skal få autorisasjon på linje med helsepersonell og en har vurdert ulike muligheter for å etablere en integrert femårig logopediutdanning i Norge. Flere utdanningsinstitusjoner har arbeidet med planer om å utvikle egne studietilbud innen logopedi. NFR-rapporten bekrefter at utdanningen ved UiB har en sterk nasjonal posisjon. Fagmiljøet ved IBMP er imidlertid lite og sårbart for personellutskiftninger (tre-fire ansatte). Ved en videre utvikling av logopediutdanningen ved UiB er derfor viktig for å opprettholde kvalitet i utdanningen. Ved å bygge ut logopediutdanningen kan UiB bidra til å sikre en nasjonal utdanningsoppgave der lærestedet tilbyr en etterspurt forskningsbasert utdanning med høy samfunnsrelevans.

Forslag til tiltak

Logopedisk yrkesutøvelse, i følge masterprogrammets profil, favner bredt og fordrer kompetanse innen støttedisiplinene medisin (anatomi og fysiologi), språkvitenskap (språkutvikling, lingvistikk og fonetikk) og psykologi (særlig biologisk psykologi,

² Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

³ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁴ Her er satsen for 2014 (51 000 per studiepoengsenhet i kategori D) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

utviklingspsykologi og basale kognitive prosesser). Opptaket til logopedutdanningen er per i dag bredt, der aktuelle kandidater for eksempel har pedagogisk eller helsefaglig bakgrunn. For å sikre et minimumsnivå av kunnskap innen støttedisiplinene blir en relativt stor del av tiden i første del av mastergraden benyttet til å gi studentene en innføring i slike emner.

På bakgrunn av dette bør man vurdere om en toårig masterutdanning i logopedi er tilstrekkelig for å dekke de ønsker og behov som nasjonale myndigheter signaliserer. En faglig styrking av logopedutdanningen bør medføre en styrking av kunnskapsgrunnlaget på bachelornivå. En modell der første del av studiet består av en treårig bachelorgrad i spesialpedagogikk med enkelte særlig relevante fordypningsemner (som f.eks. innen fonetikk) vil kunne utgjøre første del av en femårig logopediutdanning.

Dersom bachelorprogrammet i spesialpedagogikk etableres fra 2016 med årlig opptak via SO, vil det være mulig å legge opp til at 20 av 40 studieplasser inngår i et eget søknadsalternativ som gir opptak til et femårig (3+2) integrert masterprogram i logopedi. I det femårige programmet vil de tre første årene utgjøres av det nyopprettede bachelorprogrammet i spesialpedagogikk, mens de to siste utgjøres av dagens toårige masterprogram i logopedi.

Etablering av et bachelorprogram i spesialpedagogikk bør derfor innrettes slik at en i løpet av studiet har fagspesifikke emner med relevans for videre fordypningsstudier i logopedi. Disse emnene bør settes sammen slik at de bidrar til å understøtte og styrke den særegne helsefaglige profilen på utdanningen ved UiB. Utvikling av et nytt bachelorprogram i spesialpedagogikk bør derfor både involvere logopedimiljøet ved IBMP, fagmiljøene ved IPED og ISP og fagmiljø ved andre fakulteter.

Yrkestittelen «logoped» med en eventuell tilhørende autorisasjon vil dermed som i dag forutsette en femårig utdanning. Studenter som velger å avbryte den femårige utdanningen vil kunne oppnå graden bachelor i spesialpedagogikk dersom de fullfører de tre første årene av utdanningen, men vil ikke kunne oppnå yrkestittel og eventuell senere autorisasjon som logoped.

Fakultetet har over flere år argumentert for at rekrutteringen til logopedistudiet og programmets samfunnsrelevans og nasjonale ansvar tilsier at antall studieplasser på MA-LOGO bør økes fra 20 til 30 plasser. Forutsatt at opptaksrammen økes til 30 studieplasser vil det da være 10 studieplasser på et toårig masterprogram som kan øremerkes til søkere med annen relevant utdanning og fordeles via lokalt opptak som i dag.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjon

Etablering av en integrert femårig (3+2) logopediutdanning ved UiB forutsetter at BA i spesialpedagogikk kan etableres som beskrevet i styresak 65/14. BA-SPED må forutsettes å kunne bygge på emner som i dag inngår i BA gradene i pedagogikk og psykologi. Det er viktig at et tilstrekkelig antall emner har en klar helsefaglig innretning i tillegg til enkelte nye emner og definerte praksisperioder. En nærmere vurdering av dette må gjøres i forbindelse med studieplanarbeidet i 2015.

MA-Logopedi er per i dag en praksisnær og kostbar utdanning. Uavhengig av utviklingen av BA-SPED bør en kunne argumentere for at en integrert femårig logopedutdanning ved UiB bør ha en egen undervisningsklinikk og studieplasser i finansieringskategori B – på linje med musikkterapi (HF) og profesjonsutdanningen i psykologi.

Dersom UiB skulle bli tilført 10 nye fullfinansierte studieplasser vil disse ressursene kunne brukes til ytterligere å styrke fagmiljøet i logopedi.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et nytt femårig studieprogram i logopedi. Det nye programmet må markedsføres, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner. Dette betyr at reglene knyttet til et nytt integrert studieprogram i logopedi er i tråd med UiBs forskrift og fakultetets utfyllende regler.

Delegering

De aktuelle instituttene får ansvar for å utarbeide forslag til studieplan, som skal behandles i instituttens beslutningsorganer.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar omdisponering av studieplasser fra det nedlagte bachelorprogrammet i folkehelse og helsefremmende arbeid og PPU til ny BA i spesialpedagogikk, som blant annet skal utgjøre de tre første årene av en integrert femårig MA i logopedi.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken om omdisponering av studieplasser og gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Okt/des 2014	Etter godkjenning av nedleggelse av BA i folkehelse og helsefremmende arbeid og omdisponering av studieplasser utarbeides det informasjonsplan for alle berørte parter.
Nov 2014-mars 2015	Utarbeiding av skisse til studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi (BA i spesialpedagogikk inkludert).
Primo april 2015	Opprettelse av femårig utdanning i logopedi meldes i utdanningsmeldingen. Skisse til studieplan legges ved.
April/mai 2015	UU-møte om oppretting og nedlegging studieprogram.

Mai/juni	U-styresak om utdanningsmeldingen. Overordnet vedtak om studieprogramportefølje.
Juni-oktober 2015	Utvikle studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi i forhold til mal. Vurdere kostnadsdimensjon.
Aug/sep 2015	Studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved de aktuelle instituttene (IPED, ISP og IBMP) og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanen behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanen behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
November 2015	Universitetsstyret godkjenner studieplan for femårig integrert masterprogram i logopedi.
Desember 2015	Melding til SO om nytt studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	SO åpner for søkere.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO.
August 2016	Uke 33: Studiestart til femårig integrert masterprogram i logopedi.

Kommentar

Masterprogrammet i logopedi rekrutterer meget godt. Kandidatene er etterspurte og får jobb straks de er ferdige med studiet og samfunnsnyttene er stor.

Spørsmålet om autorisasjon vil være viktig for kvalitetssikring og utvikling av logopedtjenester. Den nasjonale prosessen er nå såpass moden at UiB kan innta en førende rolle slik NFR utredningen legger opp til. I og med at fakultetet har godt etablerte prosedyrer for kvalitetssikring og skikkethetsvurderinger av lærerutdanning og psykologutdanningen, vil de samme kvalitetssystemer kunne gjøres gjeldende for å sikre at en logopedutdanning fra UiB vil kunne gi autorisasjon som logoped i Norge.

Det vil derfor være av stor fagstrategisk betydning å benytte 2015 til å etablere en integrert femårig logopedutdanning med opptak fra samordna opptak i 2016. Det lokale opptaket til det toårige masterprogrammet i logopedi vil dermed fortsette til og med 2018.

Forslag til vedtak:

1. Forutsatt etableringen av et bachelorprogram i spesialpedagogikk kan en fra høsten 2016 opprette et femårig integrert masterprogram i logopedi som har opptak via SO til 20 studieplasser.
2. Det må sikres at man har god sammenheng mellom BA-SPED og fordypningen i MA-LOGO i utviklingen av studieplanen for det integrerte studieprogrammet i logopedi.
3. Logopediutdanningen må oppgraderes til finansieringskategori B og det vil være en naturlig målsetting at utdanningen ved UiB skal kunne gi autorisasjon som logoped.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 67/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaksnr: 2014/9113

Opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi

Bakgrunn

I 2013 ble det i Norge totalt utdannet 225 kandidater med Cand.psychol.-grad. Graden gir grunnlag for autorisasjon som psykolog, og kandidatene får etter endt utdanning selvstendig behandleransvar. Psykologers yrkesutøvelse reguleres blant annet av "Lov om helsepersonell" (Helsepersonelloven). I Norge er det krav om at enhver institusjon som gir tilbud til pasienter med psykiske lidelser skal ha ansatt en psykolog. I St. meld nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen, understrekes nye krav til helsepersonellens kompetanse i takt med nye prioriteringer og innretning av primær- og spesialisthelsetjenester. Enkelte psykologer har i dag rett til å sykemelde, og Helse- og omsorgsdepartementet, HOD, vurderer om psykologer skal gis henvisningsadgang til spesialister. Psykologene har de senere år fått en stadig viktigere rolle i primærhelsetjenestene og i 2014 har fler enn 260 psykologer stilling i primærhelsetjenesten i mer enn 160 kommuner i Norge.

Utdanningen er 6-årig og fikk, da Kvalitetsreformen ble innført, sammen med medisin og veterinærmedisin, dispensasjon fra det generelle kravet om at høyere utdanning skal ha en 3-årig bachelor og 2-årig masterstruktur.

Begrunnelsen for dette var:

- "Departementet finner at det er nødvendig å gjøre unntak for de kliniske studiene som i dag er lengre enn fem år. Slike studier krever både omfattende teoretiske kunnskaper og praktiske ferdigheter i diagnostisering og behandling. Av hensyn til pasient-/klientbehandlingen må slike utdanninger holde et så høyt faglig nivå at uteksaminerte kandidater har høy funksjonsdyktighet.
- Studier som har et større omfang enn fem år, skal beholde nåværende gradsbelegg.

(St.meld. nr. 11 (2001-2002) Kvalitetsreformen. Om vurdering av enkelte unntak fra ny gradsstruktur i høyere utdanning

<http://odin.dep.no/kd/norsk/dok/regpubl/stmeld/045001-040002/dok-bn.html>)

Som 'integrert studium' er psykologi imidlertid i en særstilling sammenliknet med de to øvrige utdanningene som fikk dispensasjon. Opptak til psykologstudiet ved UiB og UiT skjer på basis av ett års forstudier i psykologi, såkalt årsenhet i psykologi, mens Universitetet i Oslo gikk over til opptak gjennom SO i 2007. Begrunnelsen var primært å sikre at studentene allerede fra studiestart sosialiseres inn i den kommende rollen som psykolog og kan påbegynne praksiskomponenten tidligere i studiet. NTNU innførte i 2011 samme

opptaksordning som UiO etter anbefaling fra nasjonalt profesjonsråd for psykologutdanning slik at de i likhet med UiO leverer en utdanning som er i tråd med det generelle grunnlaget som dispensasjonen fra Kvalitetsreformen ble gitt på.

UiB og UiT har til nå valgt å beholde årsstudiet som opptaksgrunnlag. UiT er imidlertid i en litt annen stilling, fordi 75 % av studieplassene er reservert søkere med bakgrunn fra Nord-Norge. Dermed er konkurransen om de fleste av plassene ved UiT mer skjermet. UiB står igjen som eneste universitet med årsstudiet som opptaksgrunnlag, der det er åpen konkurranse mellom søkere med opptaksgrunnlag fra UiO, NTNU, Ansgarskolen, HiL, UiT, Bjørknes høgskole og ulike internasjonale læresteder om opptak til de 82 studieplassene på profesjonsprogrammet ved UiB.

Opptaksmodell

I løpet av de siste årene har flere forhold endret seg som har konsekvenser for vurdering av opptaksordning. Fakultetsstyret har i tidligere saker drøftet ulike forhold ved årstudiet i psykologi, blant annet forhold knyttet til pålitelighet ved eksamen (sak 53/11), innføring av årlig opptak og etablering av ventelisteordning for opptak (sak 104/11) og ulike tiltak for å øke gjennomføringen og redusere antall «gjentaksstudenter» ved årstudiet (sak 86/11). Diskusjonen rundt årstudiet har aktualisert spørsmålet om dagens opptaksordning er rettferdig og samfunnsøkonomisk forsvarlig. Programansvarlig for årstudiet ved UiB, førsteamanuensis Åge Røssing Diseth, har i et notat datert 10.06.14 drøftet konsekvenser av dagens opptaksordning for fakultetets ressursbruk, hensyn til faglig kvalitet og likebehandling av søkere (jfr. vedlegg 2 til sak 62/14).

En konsekvens av at opptakene til UiO og NTNU er forbeholdt søkere fra SO er at konkurransen om studieplasser både på årstudiet i psykologi og på profesjonsstudiet ved UiB er vesentlig skjerpet. Studiestatistikk viser at karakterkravet for opptak til årstudiet i psykologi har økt år for år og minimumskrav lå i 2014 på tett oppunder 5,0 i gjennomsnitt fra VGS. Flertallet av studentene på årstudiet i psykologi i 2014 er kvinner (ca. 73 %) og det er ikke uventet også flest kvinner (ca. 74 %) som tas opp på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB. Det er en entydig nasjonal trend, uavhengig av opptaksordning, at kvinner er i klar overvekt på profesjonsstudiene i psykologi ved UiO, NTNU, UIB og UiT. Tilsvarende trender ser en for de andre helseprofesjonsfagene ved UiB, slik som medisin (ca. 65 %), odontologi (75 %) og farmasi (80 %).

Profesjonsstudentens faglige bakgrunn ved UiB er blitt mer og mer heterogen når det gjelder hvor de har gjennomført årstudiet. Søkertall viser at om lag 50-60 % av de som kommer inn på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB har bakgrunn fra årstudier utenfor UiB. Denne andelen har økt de to siste semestrene og vil ventelig forsterkes som følge av økende internasjonal konkurranse og etablering av kommersielle tilbydere av årstudier i psykologi. Fagmiljøene har pekt på at studentens varierte bakgrunn skaper utfordringer for undervisningen, da studentene kommer til det første semesteret av profesjonsstudiet i psykologi med til dels svært ulikt utgangspunkt.

De siste årene har det fra studenter og faglærere blitt stilt spørsmål ved manglende rettferdighet og forutsigbarhet i dagens opptaksmodell. Ved UiB har fakultetet erfart at vår egen eksamensordning ikke har vært tilstrekkelig kvalitetssikret ved at eksamen har inneholdt feil som medførte at ingen studenter oppnådde karakteren A, eller at eksamen var lagt opp for enkelt slik at en rekke kandidater oppnådde toppkarakter og opptaket til profesjonsprogrammet måtte avgjøres gjennom loddtrekning blant A-kandidater. I tillegg synes det å være ulike kriterier for vurdering av faglige prestasjoner ved de ulike lærestedene som tilbyr årsstudium i psykologi. Manglende normering av eksamen, tilfeldig variasjon knyttet til lokal sensur og ulik faglig innretning og oppbygging av studiene har over tid vist at søkere med opptaksgrunnlag fra UiB de siste årene, i økende grad synes å komme dårligere ut i konkurransen med søkere fra andre læresteder.

Dagens opptaksmodell binder opp betydelige økonomiske ressurser som kunne vært benyttet til å styrke fagmiljøene og forbedre studiekvalitet for studentene. Studieplassene ved årsstudiet i psykologi har laveste finansieringskategori (kategori F), og opptaksordningen påfører fakultetet om lag 1 million i ekstra kostnader til Ex.phil og reduserte inntekter som følge av gjentak av eksamen på om lag 1,5 millioner pr år. I tillegg har opptaksordningen en ikke ubetydelig personlig og økonomisk kostnad for de mange svært flinke og høyt motiverte studenter som opplever å «mislykkes» på eksamen når de får karakteren «B» og må bruke store ressurser på gjentak av eksamener.

Dersom opptaket til profesjonsutdanningen i psykologi fra 2016 går via samordna opptak vil det gjøre det mulig å styrke profesjonsutdanningen i psykologi ved å etablere en bedre progresjon og sammenheng mellom de to første semestrene og de øvrige fem årene av profesjonsutdanningen. Ved å gå over til en nasjonal rekruttering via SO vil studentene kunne påbegynne den praktisk kliniske profesjonsutdanningen og sosialiseringen til psykologrollen ett år tidligere enn dagens modell gir muligheter til. Studentene på profesjonsstudiet har påpekt at den reviderte studieplanen gir færre muligheter for utreise og utveksling enn tidligere. Dersom årsstudiet integreres i profesjonsprogrammet vil en kunne gjennomgå obligatoriske emner og aktiviteter med sikte på å legge bedre til rette for utveksling og utreise i første del av studiet.

Overgang til opptak via SO vil gjøre det mulig å legge om og utvikle det faglige innholdet i årsstudiet i psykologi slik at det kan etableres valgemner og at årsstudiet kan utvikles til en 60 studiepoengs enhet i psykologi som kan kvalifisere for undervisning i skolen. Omleggingen av årstudiet vil trolig også føre til at frafallet fra bachelorprogrammene i psykologi reduseres og flere av studentene på bachelorprogrammene vil være motivert til å fullføre gradsstudiene og eventuelt gå videre på masterprogrammet i psykologi.

Flere studieundersøkelser har også pekt på at studenter på lavere grads studier i psykologi opplever lavere tilhørighet og er mindre tilfredse med egen studiesituasjon. Den sterke konkurransen og karakterpresset gjør også at fokus på eksamen, karakterer og prestasjoner for å oppnå toppkarakterer for mange overskygger interessen og motivasjon for psykologifagets egenverdi. De siste årene har oppslag i Studvest og tilbakemeldinger fra studentklinikken dessverre også vist at studiepresset og konkurransen om å komme inn på profesjonsstudiet i psykologi også fører til at svært flinke og motiverte studenter tviler på

egne evner, opplever betydelig stress og sitter igjen med en opplevelse av personlig nederlag knyttet til egen studiesituasjon.

Konsekvenser av tiltaket og overgangsordning

Ved omlegging av opptaksordningen må det legges opp til en overgangsordning som sikrer at årsstudiumstudenter ved UiB blir ivarettatt og får god informasjon om opptaksordning- og overgangsordninger. Det lokale opptaket i 2015 til 82 studieplasser på profesjon vil gjennomføres på samme måte som tidligere i åpen konkurranse mellom studenter fra ulike læresteder. Ved omlegging til opptak via SO vil UiB i 2016 gjennomføre et dobbelt opptak til profesjonsutdanningen i psykologi, dvs. at 82 studenter vil bli tatt opp via SO til første studieår og i tillegg vil 82 studenter også bli tatt opp gjennom lokalt opptak ved UiB til andre studieår. Opptaket i 2016 er en engangshendelse som har direkte sammenheng med omlegging av opptaksordningen til profesjonsprogrammet.

Fakultetet vil derfor fremme forslag om at opptaket i 2016 via SO til 82 studieplasser blir gjennomført som et nasjonalt opptak, mens det lokale opptaket til 82 studieplasser samme år blir gjennomført som et UiB-internt opptak som ivaretar fakultetets studenter.

Denne overgangsordningen forutsetter at berørte nasjonale læresteder informeres skriftlig og at det legges ut oppdatert informasjon på fakultetets nettsider og at de som søker årsstudiet i psykologi i 2015 blir orientert om overgangsordningen og endringene i 2016.

Opptak via SO vil føre til at 50 % av studieplassene tildeles søkerne som kun konkurrerer på bakgrunn av førstegangsvitnemålet sitt, mens 50 % av plassene tildeles i søkere som i tillegg konkurrerer på bakgrunn av alderspoeng, poeng for avlagt høyere utdanning, militærtjeneste osv. KD har imidlertid nylig åpnet for at universiteter og høyskoler også kan søke om å etablere lokale tilleggskriterier for opptak via SO. Dersom fakultetet vedtar å gå over til direkte opptak så kan en i løpet av 2015 vurdere om en ønsker å søke KD om tilleggskriterier ved opptaket i 2016.

Studentorganisasjonene ved UiB har pekt på flere mulige tilleggskriterier som kan være aktuelle å vurdere dersom opptaket gjennomføres via SO. Eksempel på tilleggskriterier som har vært nevnt er blant andre:

- Tilleggs-poeng for å ha tatt psykologi som programfag i VGS (gjelder i 2014 om lag 9000 elever).
- Tilleggs-poeng for å utjevne kjønnsforskjeller på studiet (spørsmålet diskuteres i nasjonalt profesjonsråd for psykologutdanning).
- Opptaksintervju og motivasjonsbrev har blitt nevnt som mulige tilleggskriterier for å vurdere studiemotivasjon og personlige forutsetninger for studiet.

Det er i dag ingen av lærestedene som praktiserer tilleggskriterier ut over det som er fastsatt ved opptaket gjennom SO. Det er også viktig at tilleggskriterier oppfattes som legitime, rettferdige og praktisk gjennomførbare. Våren 2014 var det for eksempel over 900 primærsøkere til årstudiet i psykologi fra hele landet. Det vil være tilnærmet umulig å kunne

gjennomføre personlig intervju eller individuelle opptaksprøver i juni/juli uten betydelige merkostnader som må finansieres over fakultetsbudsjettet. På den annen side vil det være relativt enkelt å etablere tilleggsopeng for å ha tatt psykologi som programfag ved VGS, eller gi tilleggsopeng for å utjevne kjønnsforskjeller, dersom KD vil akseptere dette.

En konsekvens av å etablere et seksårig integrert studium vil være at studieplanen for første til fjerde semester på profesjonsstudiet må gjennomgås og revideres i løpet av 2015 med sikte på å redusere faglig overlapp og skape god progresjon og sammenheng mellom introduksjonsdelen og de senere emnene i profesjonsprogrammet.

Dagens årsstudium i psykologi har relevante og aktuelle emner, inkludert Ex.phil, som det er naturlig/nødvendig å videreføre i en integrert seksårig utdanningsmodell. Studenter på profesjonsprogrammet bør kunne ha felles undervisning i innføringsemner med øvrige BA-studenter på lavere grad med tillegg av egne seminarer og arbeidsgrupper som integrerer og utvikler fagperspektivene inn mot psykologrollen. Et nytt årsstudium i psykologi kan da etableres «uavhengig» av profesjonsstudiet i psykologi med flere valgemner slik for eksempel UiO har gjort (se sak 68/14).

Ressurssituasjon

Endringen av opptaksmodell fra 2016 vil ventelig både redusere kostnader knyttet til eksamen og Ex.phil og kunne styrke fakultetets økonomi gjennom økte resultatinntekter fra 2018. Omleggingen vil gjøre det mulig å styrke studiekvalitet og gi bedre oppfølging til den enkelte student gjennom en økning av fagstaben knyttet til profesjonsstudiet og årsstudiet i psykologi i løpet av 2015 og 2016.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi og at opptaket til studieprogrammet fra 2016 ikke lenger skjer på bakgrunn av årsstudiet i psykologi, men via SO. Det må gis tilstrekkelig informasjon om endringene og overgangsordninger til potensielle søkere, studenter og andre læresteder. Det reviderte programmet må markedsføres, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsendringer

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner.

I tillegg må det utarbeides et særskilt opptaksreglement for det siste lokale opptaket til femårig psykologstudium i 2016. Dette er for å sikre at våre egne studenter blir tilstrekkelig ivaretatt.

Delegering

De involverte instituttene (IKP, IBMP og ISP) får ansvar for å utarbeide forslag til revidert studieplan, som skal behandles i Fagråd for psykologprogrammet i tillegg til i instituttens beslutningsorganer. KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret. Konkret betyr dette at revidering av studieplan for seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi blir lagt fram for styret når studieplanen foreligger.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	8. oktober: Fakultetsstyret vedtar direkte opptak til seksårig profesjonsstudium i psykologi via SO og omdisponering av 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet.
November 2014	Universitetsstyret behandler saken om direkte opptak og omdisponering av studieplasser og gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Nov/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Nov 2014-Aug 2015	Utvikle integrert studieplan for profesjonsstudium i psykologi i forhold til mal. Vurdere kostnadsdimensjon.
Aug/sep 2015	Studieplan for integrert profesjonsstudium behandles i undervisningsutvalg og instituttråd ved aktuelle institutter og sendes videre til KUE.
Sep/Okt 2015	Studieplanene behandles i KUE og sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Studieplanene behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Desember 2015	Melding til Samordna opptak (SO) om studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	Samordna opptak åpner for søkere i det nasjonale opptaket.
Mars 2016	SøknadsWeb åpner for søkere i det lokale UiB-interne opptaket.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO og på SøknadsWeb.
August 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Studiestart til <i>seksårig</i> integrert profesjonsstudium i psykologi for 41 opptatte studenter via SO. • Studiestart til <i>femårig</i> psykologstudium for 41 opptatte studenter via lokalt opptak.
Januar 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Studiestart til <i>seksårig</i> integrert profesjonsstudium i psykologi for 41 opptatte studenter via SO. • Studiestart til <i>femårig</i> psykologstudium for 41 opptatte studenter via lokalt opptak.

Kommentar

Forslaget om å endre opptaksordningen for opptak til psykologstudiet har vært på høring ved samtlige institutter og i studentutvalget. Tilbakemeldingene fra instituttene viser at de støtter forslaget om å endre opptaksmodell for profesjonsstudiet i psykologi, forutsatt av det avsettes tilstrekkelige ressurser til dette.

Ved overgang til direkte opptak via SO vil 82 studieplasser flyttes fra årsstudiet i psykologi til profesjonsprogrammet i psykologi. I motsetning til nye studieplasser, vil ikke disse studieplassene ha basisfinansiering i kategori B slik en har for de øvrige studieplassene på profesjonsstudiet. Økte resultatinntekter og reduserte kostnader vil imidlertid gi et handlingsrom for å utvide antall faste vitenskapelige stillinger knyttet til lavere grads studier i psykologi, inkludert første året av profesjonsutdanningen i psykologi. Det vil i tiden fremover være naturlig å ha en dialog med fagmiljøene og universitetsledelsen omkring fremtidig dimensjonering av lavere grads studier ved fakultetet gitt at KD også har varslet en mulig endring av universitetenes finansieringsmodell i retning av sterkere vektlegging av gradsgivende studieløp.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av universitetsstyrets tilslutning vedtar fakultetsstyret følgende:

1. Opptaket til 82 studieplasser på profesjonsstudiet i psykologi gjennomføres fra 2016 via Samordna opptak (SO).
2. Ved det lokale opptaket til 82 studieplasser i 2016 etableres en overgangsordning som ivaretar studenter på årsstudiet ved UiB.
3. Økte resultatinntekter som følge av omlegging av opptaksordningen for profesjonsstudiet benyttes til å utlyse flere faste vitenskapelige stillinger for å styrke fagmiljøene med ansvar for innføringsemner i psykologi og undervisning på første året av profesjonsprogrammet.
4. Det nedsettes en arbeidsgruppe som i samråd med de øvrige lærestedene vurderer om det bør innføres særlige tilleggspoeng ut over det som er standard i SO slik KD nylig har åpnet for.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 68/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaknr: 2014/9113

Revidering av årsstudium i psykologi

Bakgrunn

ISP forvalter årsstudiet i psykologi, to BA-grader og en MA-grad i psykologi i tillegg til en rekke emner i profesjonsstudiet i psykologi.

Dette saksfremlegget beskriver forslaget om å revidere årsstudiet i psykologi slik at det innholdsmessig får 60 studiepoeng psykologiemner fra 2016, noe som vil gi undervisningskompetanse i skolen. Omleggingen av årsstudiet vil samtidig få ringvirkninger for plasseringen av Ex.phil på bachelorprogrammene, samt at årsstudiets funksjon som opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi, opphører. Saksfremlegget viser også hvordan de foreslåtte omleggingene vil øke fakultetets ressursgrunnlag og dermed skape vekst i fagmiljøene.

Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi

Årsstudiet i psykologi vil fra høsten 2015 ha 320 studieplasser. Studieplassene på årsstudiet i psykologi er i perioden 2012-15 redusert som følge av omfordeling til de to BA-programmene i psykologi, der man fra høsten 2012 økte fra 40 til 60 studieplasser per program per år¹. I tillegg har man hatt en omfordeling av studieplasser ved opprettelsen av masterprogrammet i psykologi². Årsstudiet, som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, består pr i dag av Ex.phil (10 sp), Ex.fac (10 sp) og ytterligere 40 studiepoeng obligatoriske psykologiemner³. Dette utgjør dagens opptaksgrunnlag for 82 plasser på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB. I tillegg inngår årsstudiet som del av de to BA-gradene i psykologi. Ex.phil og Ex.fac inngår også som obligatoriske emner i førstesemesterstudiet på BA-HFR og BA-PED.

Tabell 1 viser at årsstudiet i psykologi rekrutterer meget godt, men at bare ca. 50 % av de registrerte studentene avlegger eksamen som genererer resultatinntekter for fakultetet. Den lave gjennomføringen på årsstudiet kan tilskrives gjentak av eksamener, studiefrafall og at en rekke studenter har redusert studieprogresjon for å oppnå best mulig karaktergrunnlag for opptak til profesjonsstudiet i psykologi. Tabell 1 viser at uten gjentakstudenter, skulle fakultetets inntekter fra resultatkomponenten ha vært ca. 1,5 millioner NOK høyere pr år.

Tabell 1: Årsstudium i psykologi (ÅRPS)

¹ Jfr. fakultetsstyresak 86/11, arkivsaknr. 2009/13558 og universitetsstyresak 78/11, arkivsaknr. 2011/13460.

² Jfr. fakultetsstyresak 128/12, arkivsaknr. 2012/12571 og universitetsstyresak 79/12, arkivsaknr. 2012/241.

³ PSYK100, PSYK101 og PSYK102

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	500	500	460	390
Antall søkere (1. prioritet)	1055	945	810	953
Tilbud opptak (alle prioriteter)	793	787	766	643
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	576	545	525	425
Møtt (alle prioriteter)	514	483	474	379
Totalt registrerte studenter (høst)	568	504	494	432
Studiepoengproduksjon (hele året)⁴	311,9	240,4	241	252,5
75 % av resultatbasert uttelling⁵	7 719 525	6 130 200	6 326 250	6 628 125 ⁶
Gjentak studiepoengproduksjon (hele året)⁷	70,7	86,1	51,2	53,6
75 % av tapt resultatbasert uttelling (hele året)⁸	1 749 825	2 195 550	1 344 000	1 407 000 ⁹

Studentene på årsstudiet bruker i snitt to år på å oppnå karakteren «A» på de tre tellende fagene som utgjør opptaksgrunnet for profesjonsstudiet i psykologi.

Etter at opptaksordningen ble lagt om ved UiO og NTNU har det blitt vanskelig å opprettholde en felles nasjonal standard for innhold og pensum på årsstudiet i psykologi. Ved siste opptak til profesjonsstudiet kom bare 40 % av de nye studentene fra UiB, mens de øvrige kom fra seks ulike nasjonale læresteder eller utenlandske institusjoner. Likebehandling ved opptaket er derfor vanskelig, og opptaksordningen er svært ressurskrevende (se sak 67/14).

Psykologi har de siste årene blitt et programfag (5+5 timer i 2. og 3. klassetrinn) i videregående skole (VGS). Psykologi har i løpet av kort tid blitt et meget populært programfag med om lag 9000 elever på landsbasis. Minimumskravet for undervisningskompetanse på VGS er en «årsenhet» eller 60 studiepoeng psykologi. Etterspørselen etter lærere med psykologi i fagkretsen er økende. Dagens årsstudium i psykologi gir ikke undervisningskompetanse i skolen og oppfyller ikke opptakskrav til ettårig praktisk-pedagogisk utdanning. Dette er fordi førstesemesterstudiet, inkl. Ex.phil, inngår som del av årsstudiet i psykologi.

⁴ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

⁵ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁶ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

⁷ Med gjentak menes det at en student består en eksamen som allerede er bestått. Gjentakproduksjonen (her i antall 60- studiepoengs enheter) gir ingen uttelling i forhold til departementets finansieringsmodell.

⁸ Dersom all gjentakproduksjonen hadde vært ny produksjon, ville fakultetet fått dette i resultatbasert uttelling.

⁹ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt.

Det er ikke krav om at Ex.phil skal inngå i årsstudier, og dette er da heller ikke vanlig ved andre årsstudier ved SV og HF på UiB. En åpenbar fordel med å ta Ex.phil ut av årsstudiet i psykologi er at en da kan etablere et 60 studiepoeng årsstudium, med mulighet for valgemenner, slik at dette både kan gi formell undervisningskompetanse i videregående skole og være en mer attraktiv faglig årsenhet for en rekke andre utdanninger ved UiB. I og med at psykologi er blitt et stort programfag i videregående skole vil det være attraktivt for studenter fra andre fakulteter å la psykologi inngå som fag i en BA eller MA-utdanning.

Fakultetet tar årlig opp 82 studenter til profesjonsstudiet i psykologi. Denne studentgruppen må ha Ex.phil som del av graden. Pr i dag er dette ivarettatt ved at de 320 årsstudentene i psykologi som konkurrerer om opptak til profesjonsstudiet må ta Ex.phil som del av årsstudiet. I tillegg tar fakultetet årlig opp 200 studenter til programmene BA-HFR, BA-PED, BA-AOP og BA-GENP, som alle må ha Ex.phil som del av graden. Her er Ex.phil lagt som fag i første semester, og dermed vil svært mange av studentene ved fakultetet ha gjennomført Ex.phil – også svært mange av de 50-60 % av studentene som ikke gjennomfører BA-graden.

Studentorganisasjonene ved UiB har nylig foreslått at Ex.phil bør flyttes til 2. eller 3. semester på BA-graden slik at en ved studiestart begynner med innføringsemner i faget og gjennomfører Ex.phil senere i studieløpet (se vedlegg 1, Fuglesangutvalgets rapport «Examen philosophicum – En innføring i universitetet eller en innføring i dannelsen», 2013). Fagmiljøet ved Ex.phil og Utdanningsutvalget ved UiB har åpnet for at fakultetene kan vurdere en slik mulighet for blant annet å styrke gjennomføring av BA-gradene. Forslaget om å flytte Ex.phil er grundig vurdert og anbefalt både av studenter og fagmiljø ved UiB. Det er ønskelig å gjennomføre denne endringen for BA-gradene ved PSYFAK.

I tabellen nedenfor vises studieproduksjonen på Ex.phil. i 2013 av våre studenter. I utregningen er satsen for 2014, kategori F, brukt: 35 000 per 60-poengsenhet.

Tabell 2: Studiepoengproduksjon på Ex.phil i 2013

Studieprogram	Seminarmodell	Skoleeksamen	Totalt	Uttelling 75%
BA i folkehelse	3,7	0,2	3,9	102 375
BA i pedagogikk	3,2	0,3	3,5	91 875
BA i arb.org.	4	0,3	4,3	112 875
BA i gen.psyk.	3	0,3	3,3	86 625
Årsstudiet	29,7	3	32,7	858 375
Sum	43,6	4,1	47,7	1 252 125

Seminarmodellen til Ex.phil «koster» i 2014 fakultet om lag 3,2 millioner NOK. Fratrasket studiepoenginntektene til Ex.phil innebærer dette en «merkostnad» knyttet til seminarmodellen på om lag 2,0 millioner i 2014.

En flytting av Ex.phil fra første til andre eller tredje studieår på BA-graden vil kunne gi et første studieår med hovedvekt på innføring i det faget man har søkt opptak på. Ex.phil vil da komme som et modningsfag senere i BA-graden, for eksempel i tilknytning til arbeidet med BA-oppgaven. Det er vårt inntrykk at seminarmodellen for Ex.phil fungerer godt og det vil

være naturlig at studentene på BA-gradene fortsatt skal kunne velge mellom seminarmodell eller skoleeksamen slik de har mulighet til i dag.

Forslag til tiltak

Fra 2016 bør årsstudiet i psykologi utvides til et «rent» årsstudium på 60 studiepoeng slik at det oppfyller formalkravet til undervisningskompetanse i skolen. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i de emner som i dag inngår i årsstudium i psykologi og vurdere behovet for tilpasninger av disse, samt muligheter for å etablere nye valgemner som del av årsstudiet slik en nylig har gjort ved UiO. I Tabell 3 er vist UiO sin nye modell for årsstudiet i psykologi med årlig opptak til 100 studieplasser.

Tabell 3: Eksempel - Årsstudiet i psykologi ved UiO

2. semester	PSY1101 - Innføring i sosial - og personlighetspsykologi	PSY1010 - Forskningsmetode I	Valgfritt fordypningsemne i psykologi (*)
1. semester	PSY1000 - Innføring i generell psykologi		PSY1200 - Innføring i utviklingspsykologi
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

(*) Innføring i kognitiv psykologi, Innføring i arbeidspsykologi eller Innføring i abnormalpsykologi,

Siden det ikke er krav om at Ex.phil må være en del av årsstudier ved UiB (fordi det ikke er et gradsgivende studium), foreslås det derfor å ta ut Ex.phil fra årsstudiet i psykologi (320 studieplasser) og erstatte dette med et emne på 10 studiepoeng i psykologi. Dette vil styrke kvalitet og relevans av årsstudiet i psykologi som kan utvikles videre til et rent 60 studiepoengs studium som gir undervisningskompetanse i psykologi i skolen.

Det foreslås derfor at årsstudiet i psykologi gjennomgås i løpet av 2015 med sikte på at det fra 2016 skal utgjøre en 60 studiepoengs enhet i psykologi med mulighet for enkelte valgemner etter modell fra UiO.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjon

Omleggingen av årsstudiet i psykologi vil redusere fakultetets kostnader knyttet til Ex.phil og øke fakultetets egen studiepoengproduksjon ved å legge til rette for nye studentgrupper som

gjennomfører årsstudiet, for eksempel med tanke på å oppnå undervisningskompetanse i videregående skole eller som del av andre studieløp.

De økonomiske konsekvensene av å flytte Ex.phil er vanskelig å beregne, men vil utvilsomt innebære en redusert «merkostnad» som følge av vesentlig færre studenter på seminarmodellen til Ex.phil og en tilsvarende mulighet for å styrke fagressursene knyttet til årsstudiet i psykologi og BA-programmene ved fakultetet.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et revidert årsstudium i psykologi og at dette fra 2016 ikke lenger vil utgjøre opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi. Det «nye» årsstudiet må markedsføres overfor nye grupper, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsending

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner. Dette betyr at reglene knyttet til et revidert årsstudium i psykologi og endringene med hensyn til opptaksmodell er i tråd med UiBs forskrift.

Delegering

Institutt for samfunnspsykologi får ansvar for å utarbeide forslag til revidert studieplan, som skal behandles i instituttets beslutningsorganer. KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret. Konkret betyr dette at revidering av studieplan for årsstudium i psykologi blir lagt fram for styret når studieplanen foreligger.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	Fakultetsstyret vedtar direkte overgang til profesjonsstudiet, omdisponering av studieplasser fra årsstudiet til profesjonsstudiet og revidering av studieplan for årsstudium i psykologi.
November 2014	Universitetsstyret gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Nov/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Jan-aug 2015	Arbeid med revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi
August 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles i undervisningsutvalg/instituttråd ved ISP og sendes videre til KUE.
September 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles i KUE og

	sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Desember 2015	Melding til SO om studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	Samordna opptak (SO) åpner for søkere.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO.
August 2016	Uke 33: Studiestart til revidert årsstudium i psykologi

Kommentar

De berørte instituttene har ingen vesentlige innvendinger til de endringene som er foreslått i denne saken, men påpeker at det må være en forutsetning at målsettingen om at økte ressurser skal benyttes for å styrke fagmiljøene og øke studiekvalitet i møte med studentene. Flytting av Ex.phil vil trolig ha få eller ingen negative konsekvenser og kan åpne for bedre tilrettelagte studieløp og styrke fagmiljø ved fakultetet. Dette bør kunne gjennomføres fra høsten 2016, slik at man får tilstrekkelig tid til å informere studenter og forankre beslutningen ved UiB, samt at fagmiljøene kan gjøre nødvendige tilpasninger av eksisterende studieplaner.

En slik omlegging av årsstudiet medfører at det ikke lenger kvalifiserer som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet i psykologi. En overgang til direkte opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi fra 2016 vil medføre at 82 studieplasser blir overført fra årsstudiet i psykologi for å inngå som første år av profesjonsstudiet i psykologi. I motsetning til nye studieplasser, vil ikke disse 82 studieplassene ha basisfinansiering i kategori B slik en har for de øvrige studieplassene på profesjonsstudiet. Økte resultatinntekter og reduserte kostnader vil imidlertid gi et handlingsrom for å utvide antall faste vitenskapelige stillinger knyttet til lavere grads studier i psykologi, inkludert første året av profesjonsutdanningen i psykologi. Det vil i tiden fremover være naturlig å ha en dialog med fagmiljøene og universitetsledelsen omkring fremtidig dimensjonering av lavere grads studier ved fakultetet gitt at KD også har varslet en mulig endring av universitetenes finansieringsmodell i retning av sterkere vektlegging av gradsgivende studieløp.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av at universitetsstyret gir sin tilslutning til at det innføres direkte opptak til seksårig profesjonsstudium i psykologi ved UiB, vedtar fakultetsstyret følgende:

1. Fra 2016 overføres 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet i psykologi.
2. Fra 2016 endres årsstudiet i psykologi til en 60 studiepoengs enhet uten Ex.Phil.
3. I løpet av 2015 gjennomgås dimensjonering (studieplasser) og faglig innretning av årsstudiet i psykologi med sikte på mulighet for å etablere enkelte valgemner som del av årsstudiet.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Examen philosophicum - En innføring i universitetet eller en innføring i dannelse?
Fuglesangutvalgets rapport, 2013

Styre: Fakultetsstyret ved Det psykologiske fakultet

Styresak: 68/14

Møtedato: 08.10.2014

Dato: 30.09.2014

Arkivsaknr: 2014/9113

Revidering av årsstudium i psykologi

Bakgrunn

ISP forvalter årsstudiet i psykologi, to BA-grader og en MA-grad i psykologi i tillegg til en rekke emner i profesjonsstudiet i psykologi.

Dette saksfremlegget beskriver forslaget om å revidere årsstudiet i psykologi slik at det innholdsmessig får 60 studiepoeng psykologiemner fra 2016, noe som vil gi undervisningskompetanse i skolen. Omleggingen av årsstudiet vil samtidig få ringvirkninger for plasseringen av Ex.phil på bachelorprogrammene, samt at årsstudiets funksjon som opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi, opphører. Saksfremlegget viser også hvordan de foreslåtte omleggingene vil øke fakultetets ressursgrunnlag og dermed skape vekst i fagmiljøene.

Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi

Årsstudiet i psykologi vil fra høsten 2015 ha 320 studieplasser. Studieplassene på årsstudiet i psykologi er i perioden 2012-15 redusert som følge av omfordeling til de to BA-programmene i psykologi, der man fra høsten 2012 økte fra 40 til 60 studieplasser per program per år¹. I tillegg har man hatt en omfordeling av studieplasser ved opprettelsen av masterprogrammet i psykologi². Årsstudiet, som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, består pr i dag av Ex.phil (10 sp), Ex.fac (10 sp) og ytterligere 40 studiepoeng obligatoriske psykologiemner³. Dette utgjør dagens opptaksgrunnlag for 82 plasser på profesjonsstudiet i psykologi ved UiB. I tillegg inngår årsstudiet som del av de to BA-gradene i psykologi. Ex.phil og Ex.fac inngår også som obligatoriske emner i førstesemesterstudiet på BA-HFR og BA-PED.

Tabell 1 viser at årsstudiet i psykologi rekrutterer meget godt, men at bare ca. 50 % av de registrerte studentene avlegger eksamen som genererer resultatinntekter for fakultetet. Den lave gjennomføringen på årsstudiet kan tilskrives gjentak av eksamener, studiefrafall og at en rekke studenter har redusert studieprogresjon for å oppnå best mulig karaktergrunnlag for opptak til profesjonsstudiet i psykologi. Tabell 1 viser at uten gjentakstudenter, skulle fakultetets inntekter fra resultatkomponenten ha vært ca. 1,5 millioner NOK høyere pr år.

Tabell 1: Årsstudium i psykologi (ÅRPS)

¹ Jfr. fakultetsstyresak 86/11, arkivsaknr. 2009/13558 og universitetsstyresak 78/11, arkivsaknr. 2011/13460.

² Jfr. fakultetsstyresak 128/12, arkivsaknr. 2012/12571 og universitetsstyresak 79/12, arkivsaknr. 2012/241.

³ PSYK100, PSYK101 og PSYK102

	2010	2011	2012	2013
Antall studieplasser	500	500	460	390
Antall søkere (1. prioritet)	1055	945	810	953
Tilbud opptak (alle prioriteter)	793	787	766	643
Akseptert tilbud (alle prioriteter)	576	545	525	425
Møtt (alle prioriteter)	514	483	474	379
Totalt registrerte studenter (høst)	568	504	494	432
Studiepoengproduksjon (hele året)⁴	311,9	240,4	241	252,5
75 % av resultatbasert uttelling⁵	7 719 525	6 130 200	6 326 250	6 628 125 ⁶
Gjentak studiepoengproduksjon (hele året)⁷	70,7	86,1	51,2	53,6
75 % av tapt resultatbasert uttelling (hele året)⁸	1 749 825	2 195 550	1 344 000	1 407 000 ⁹

Studentene på årsstudiet bruker i snitt to år på å oppnå karakteren «A» på de tre tellende fagene som utgjør opptaksgrunnet for profesjonsstudiet i psykologi.

Etter at opptaksordningen ble lagt om ved UiO og NTNU har det blitt vanskelig å opprettholde en felles nasjonal standard for innhold og pensum på årsstudiet i psykologi. Ved siste opptak til profesjonsstudiet kom bare 40 % av de nye studentene fra UiB, mens de øvrige kom fra seks ulike nasjonale læresteder eller utenlandske institusjoner. Likebehandling ved opptaket er derfor vanskelig, og opptaksordningen er svært ressurskrevende (se sak 67/14).

Psykologi har de siste årene blitt et programfag (5+5 timer i 2. og 3. klassetrinn) i videregående skole (VGS). Psykologi har i løpet av kort tid blitt et meget populært programfag med om lag 9000 elever på landsbasis. Minimumskravet for undervisningskompetanse på VGS er en «årsenhet» eller 60 studiepoeng psykologi. Etterspørselen etter lærere med psykologi i fagkretsen er økende. Dagens årsstudium i psykologi gir ikke undervisningskompetanse i skolen og oppfyller ikke opptakskrav til ettårig praktisk-pedagogisk utdanning. Dette er fordi førstesemesterstudiet, inkl. Ex.phil, inngår som del av årsstudiet i psykologi.

⁴ Studiepoengproduksjon viser antall avlagte 60-studiepoengs enheter på emner som tilhører programmet. Det som er vist her er ny egenfinansiert studiepoengproduksjon. I departementets finansieringsmodell brukes dette som datagrunnlag.

⁵ Uttellingen har en forsinkelse på to år, det vil si at uttellingen for f.eks. 2013 ikke vil komme fakultetet til gode før i 2015.

⁶ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt. Uttellingen vil derfor kunne være noe høyere i 2015.

⁷ Med gjentak menes det at en student består en eksamen som allerede er bestått. Gjentakproduksjonen (her i antall 60- studiepoengs enheter) gir ingen uttelling i forhold til departementets finansieringsmodell.

⁸ Dersom all gjentakproduksjonen hadde vært ny produksjon, ville fakultetet fått dette i resultatbasert uttelling.

⁹ Her er satsen for 2014 (35 000 per studiepoengsenhet i kategori F) brukt.

Det er ikke krav om at Ex.phil skal inngå i årsstudier, og dette er da heller ikke vanlig ved andre årsstudier ved SV og HF på UiB. En åpenbar fordel med å ta Ex.phil ut av årsstudiet i psykologi er at en da kan etablere et 60 studiepoeng årsstudium, med mulighet for valgemenner, slik at dette både kan gi formell undervisningskompetanse i videregående skole og være en mer attraktiv faglig årsenhet for en rekke andre utdanninger ved UiB. I og med at psykologi er blitt et stort programfag i videregående skole vil det være attraktivt for studenter fra andre fakulteter å la psykologi inngå som fag i en BA eller MA-utdanning.

Fakultetet tar årlig opp 82 studenter til profesjonsstudiet i psykologi. Denne studentgruppen må ha Ex.phil som del av graden. Pr i dag er dette ivare tatt ved at de 320 årsstudentene i psykologi som konkurrerer om opptak til profesjonsstudiet må ta Ex.phil som del av årsstudiet. I tillegg tar fakultetet årlig opp 200 studenter til programmene BA-HFR, BA-PED, BA-AOP og BA-GENP, som alle må ha Ex.phil som del av graden. Her er Ex.phil lagt som fag i første semester, og dermed vil svært mange av studentene ved fakultetet ha gjennomført Ex.phil – også svært mange av de 50-60 % av studentene som ikke gjennomfører BA-graden.

Studentorganisasjonene ved UiB har nylig foreslått at Ex.phil bør flyttes til 2. eller 3. semester på BA-graden slik at en ved studiestart begynner med innføringsemner i faget og gjennomfører Ex.phil senere i studieløpet (se vedlegg 1, Fuglesangutvalgets rapport «Examen philosophicum – En innføring i universitetet eller en innføring i dannelse», 2013). Fagmiljøet ved Ex.phil og Utdanningsutvalget ved UiB har åpnet for at fakultetene kan vurdere en slik mulighet for blant annet å styrke gjennomføring av BA-gradene. Forslaget om å flytte Ex.phil er grundig vurdert og anbefalt både av studenter og fagmiljø ved UiB. Det er ønskelig å gjennomføre denne endringen for BA-gradene ved PSYFAK.

I tabellen nedenfor vises studieproduksjonen på Ex.phil. i 2013 av våre studenter. I utregningen er satsen for 2014, kategori F, brukt: 35 000 per 60-poengsenhet.

Tabell 2: Studiepoengproduksjon på Ex.phil i 2013

Studieprogram	Seminarmodell	Skoleeksamen	Totalt	Uttelling 75%
BA i folkehelse	3,7	0,2	3,9	102 375
BA i pedagogikk	3,2	0,3	3,5	91 875
BA i arb.org.	4	0,3	4,3	112 875
BA i gen.psyk.	3	0,3	3,3	86 625
Årsstudiet	29,7	3	32,7	858 375
Sum	43,6	4,1	47,7	1 252 125

Seminarmodellen til Ex.phil «koster» i 2014 fakultet om lag 3,2 millioner NOK. Fratrasket studiepoenginntektene til Ex.phil innebærer dette en «merkostnad» knyttet til seminarmodellen på om lag 2,0 millioner i 2014.

En flytting av Ex.phil fra første til andre eller tredje studieår på BA-graden vil kunne gi et første studieår med hovedvekt på innføring i det faget man har søkt opptak på. Ex.phil vil da komme som et modningsfag senere i BA-graden, for eksempel i tilknytning til arbeidet med BA-oppgaven. Det er vårt inntrykk at seminarmodellen for Ex.phil fungerer godt og det vil

være naturlig at studentene på BA-gradene fortsatt skal kunne velge mellom seminarmodell eller skoleeksamen slik de har mulighet til i dag.

Forslag til tiltak

Fra 2016 bør årsstudiet i psykologi utvides til et «rent» årsstudium på 60 studiepoeng slik at det oppfyller formalkravet til undervisningskompetanse i skolen. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i de emner som i dag inngår i årsstudium i psykologi og vurdere behovet for tilpasninger av disse, samt muligheter for å etablere nye valgemner som del av årsstudiet slik en nylig har gjort ved UiO. I Tabell 3 er vist UiO sin nye modell for årsstudiet i psykologi med årlig opptak til 100 studieplasser.

Tabell 3: Eksempel - Årsstudiet i psykologi ved UiO

2. semester	PSY1101 - Innføring i sosial - og personlighetspsykologi	PSY1010 - Forskningsmetode I	Valgfritt fordypningsemne i psykologi (*)
1. semester	PSY1000 - Innføring i generell psykologi		PSY1200 - Innføring i utviklingspsykologi
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

(*) Innføring i kognitiv psykologi, Innføring i arbeidspsykologi eller Innføring i abnormalpsykologi,

Siden det ikke er krav om at Ex.phil må være en del av årsstudier ved UiB (fordi det ikke er et gradsgivende studium), foreslås det derfor å ta ut Ex.phil fra årsstudiet i psykologi (320 studieplasser) og erstatte dette med et emne på 10 studiepoeng i psykologi. Dette vil styrke kvalitet og relevans av årsstudiet i psykologi som kan utvikles videre til et rent 60 studiepoengs studium som gir undervisningskompetanse i psykologi i skolen.

Det foreslås derfor at årsstudiet i psykologi gjennomgås i løpet av 2015 med sikte på at det fra 2016 skal utgjøre en 60 studiepoengs enhet i psykologi med mulighet for enkelte valgemner etter modell fra UiO.

Konsekvenser av tiltaket

Ressurssituasjon

Omleggingen av årsstudiet i psykologi vil redusere fakultetets kostnader knyttet til Ex.phil og øke fakultetets egen studiepoengproduksjon ved å legge til rette for nye studentgrupper som

gjennomfører årsstudiet, for eksempel med tanke på å oppnå undervisningskompetanse i videregående skole eller som del av andre studieløp.

De økonomiske konsekvensene av å flytte Ex.phil er vanskelig å beregne, men vil utvilsomt innebære en redusert «merkostnad» som følge av vesentlig færre studenter på seminarmodellen til Ex.phil og en tilsvarende mulighet for å styrke fagressursene knyttet til årsstudiet i psykologi og BA-programmene ved fakultetet.

Informasjon

Berørte parter må informeres om etableringen av et revidert årsstudium i psykologi og at dette fra 2016 ikke lenger vil utgjøre opptaksgrunnlag for profesjonsstudiet i psykologi. Det «nye» årsstudiet må markedsføres overfor nye grupper, blant annet gjennom UiBs nettsider og brosjyremateriell.

Reglementsending

Utfyllende regler for Det psykologiske fakultet må justeres i forbindelse med endringene som foreslås i saksframlegget. Arbeidet med utfyllende regler skal behandles av KUE og legges fram for fakultetsstyret for endelig godkjenning i henhold til ordinære saksbehandlingsrutiner. Dette betyr at reglene knyttet til et revidert årsstudium i psykologi og endringene med hensyn til opptaksmodell er i tråd med UiBs forskrift.

Delegering

Institutt for samfunnspsykologi får ansvar for å utarbeide forslag til revidert studieplan, som skal behandles i instituttets beslutningsorganer. KUE får fullmakt til å foreta mindre justeringer på eksisterende studieplaner og emnebeskrivelser. Alle endringer som får ressursmessige konsekvenser eller innebærer nedleggelse og/eller opprettelse av nye studieprogram og emner må uansett behandles av fakultetsstyret. Konkret betyr dette at revidering av studieplan for årsstudium i psykologi blir lagt fram for styret når studieplanen foreligger.

Tidsplan

Måned	Oppgave
Oktober 2014	Fakultetsstyret vedtar direkte overgang til profesjonsstudiet, omdisponering av studieplasser fra årsstudiet til profesjonsstudiet og revidering av studieplan for årsstudium i psykologi.
November 2014	Universitetsstyret gir sin tilslutning til fakultetsstyrets vedtak.
Nov/des 2014	Det utarbeides informasjonsplan for alle berørte parter.
Jan-aug 2015	Arbeid med revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi
August 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles i undervisningsutvalg/instituttråd ved ISP og sendes videre til KUE.
September 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles i KUE og

	sendes videre til fakultetsstyret.
Oktober 2015	Revidering av studieplan for årsstudiet i psykologi behandles og godkjennes i fakultetsstyret.
Desember 2015	Melding til SO om studietilbud og oppdatering av informasjon på nett for studenter og potensielle søkere.
Februar 2016	Samordna opptak (SO) åpner for søkere.
April 2016	15. april: Søknadsfrist i SO.
August 2016	Uke 33: Studiestart til revidert årsstudium i psykologi

Kommentar

De berørte instituttene har ingen vesentlige innvendinger til de endringene som er foreslått i denne saken, men påpeker at det må være en forutsetning at målsettingen om at økte ressurser skal benyttes for å styrke fagmiljøene og øke studiekvalitet i møte med studentene. Flytting av Ex.phil vil trolig ha få eller ingen negative konsekvenser og kan åpne for bedre tilrettelagte studieløp og styrke fagmiljø ved fakultetet. Dette bør kunne gjennomføres fra høsten 2016, slik at man får tilstrekkelig tid til å informere studenter og forankre beslutningen ved UiB, samt at fagmiljøene kan gjøre nødvendige tilpasninger av eksisterende studieplaner.

En slik omlegging av årsstudiet medfører at det ikke lenger kvalifiserer som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet i psykologi. En overgang til direkte opptak til seksårig integrert profesjonsstudium i psykologi fra 2016 vil medføre at 82 studieplasser blir overført fra årsstudiet i psykologi for å inngå som første år av profesjonsstudiet i psykologi. I motsetning til nye studieplasser, vil ikke disse 82 studieplassene ha basisfinansiering i kategori B slik en har for de øvrige studieplassene på profesjonsstudiet. Økte resultatinntekter og reduserte kostnader vil imidlertid gi et handlingsrom for å utvide antall faste vitenskapelige stillinger knyttet til lavere grads studier i psykologi, inkludert første året av profesjonsutdanningen i psykologi. Det vil i tiden fremover være naturlig å ha en dialog med fagmiljøene og universitetsledelsen omkring fremtidig dimensjonering av lavere grads studier ved fakultetet gitt at KD også har varslet en mulig endring av universitetenes finansieringsmodell i retning av sterkere vektlegging av gradsgivende studieløp.

Forslag til vedtak:

Under forutsetning av at universitetsstyret gir sin tilslutning til at det innføres direkte opptak til seksårig profesjonsstudium i psykologi ved UiB, vedtar fakultetsstyret følgende:

1. Fra 2016 overføres 82 studieplasser fra årsstudiet i psykologi til profesjonsstudiet i psykologi.
2. Fra 2016 endres årsstudiet i psykologi til en 60 studiepoengs enhet uten Ex.Phil.
3. I løpet av 2015 gjennomgås dimensjonering (studieplasser) og faglig innretning av årsstudiet i psykologi med sikte på mulighet for å etablere enkelte valgemner som del av årsstudiet.

Jarle Eid
dekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Examen philosophicum - En innføring i universitetet eller en innføring i dannelse?
Fuglesangutvalgets rapport, 2013